

Γ. Ε. Σ. / Δ. Ι. Σ.

Γ. Ε. Σ. / Υ. Π. Ε.
ΤΜΗΜΑ
ΦΑΚΕΛΟΣ 1622/Δ/3
ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ 19
212

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΑΡΕΟΣ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ

1912 - 1923

ΥΠΟΒΡ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ Π.

Μέρος Α'

ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ 1912-1913

24.10.4

Φεβρουάριος 1955

Ἡ Ἱστορία τοῦ Βαρέος Πυρ/κοῦ 1912-1923

Ἀφιεροῦται

Εἰς τὴν μνήμην τῶν ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντων
Ἀξιωματικῶν καὶ ὀπλιτῶν τοῦ Βαρέος Πυρ/κοῦ κατὰ
τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος ἀγῶνας.

ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Σ η μ ε ί ω σ ι ς

1) *Η Ιστορία αὐτῆ τοῦ Βαρέος Πυροβολικοῦ ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι 1923 κατέστη ἐπιβεβλημένον νὰ περιλάβῃ τὴν ἐξέτασιν τῆς δράσεως ὀλοκλήρου τοῦ Βαρέος Πυροβολικοῦ καθ'ὅσον κατὰ τὴν ἀνωτέρω περίοδον τὸ Βαρὺ Πυροβολικὸν ἀπετέλει κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεξαρτήτους Μονάδας κατὰ διαμέτρημα ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὀπῶν μετὰ τὴν σύμπτυξίν των κατὰ τὴν ἀποστράτευσιν ἐσχηματίσθησαν αἱ ἤδη ἐν εἰρήνῃ ὑπάρχουσαι Μονάδες Βαρέος Πυροβολικοῦ περιλαμβάνουσαι τμήματα μὲ διαφόρων διαμετρημάτων πυροβόλα, ἐξ ὧν συνετίθεντο ἐκάστη τῶν ἐν πολέμῳ ἀνεξαρτήτων μονάδων.

2) Αὕτη ἐπλαισιῶθη μὲ τὴν περιληπτικὴν ἐξιστόρησιν τῶν γενικῶν ἱστορικῶν καὶ πολεμικῶν γεγονότων κατὰ περιόδους μὲ τὰς ἀπαραιτήτους λεπτομερείας τούτων, μὲ μόνον τὸν σκοπὸν, ὅπως ἐμφανίσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην, τὰς συνθήκας ὑφ'αἷς ἠργάσθη κατὰ τοῦς πολέμους τούτους τὸ Βαρὺ Πυροβολικόν.

3) Διὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας ἐπεζητήθη ἡ συγκέντρωσις πάσης σχετικῆς λεπτομερείας ἐκ μέρους τῶν ἐπισήμων ἀρχείων καὶ ἐκθέσεων Ἀξιωματικῶν ὑπηρετησάντων εἰς τὰς Μονάδας Βαρέος Πυροβολικοῦ κατὰ τὰς περιόδους αὐτάς.

Τὸ ἔρχον ὁμως τῆς συγκεντρώσεως λεπτομερειῶν καὶ συντάξεως αὐτῆς προσέκοψεν πολλὰκις εἰς σοβαρὰς δυσχερείας ἕνεκα ἐλλείψεως ἐνίοτε τῆς ἐπιθυμητῆς ἐνημερότητος τῶν ἡμερολογίων, ἀπωλείας πολλῶν ἐξ αὐτῶν λόγῳ κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν καὶ καταστρώσεως ἔστιν ὅτε ἐκθέσεών τινων ἀρκετὰ παρακάτωρ ὥστε σὺν τῇ πενιχρότητι τῶν στοιχείων των αἱ ἀναμνήσεις τῶν γεγονότων νὰ ἔχωσι ἤδη κάπως ἀμβλυνθῆ. Κατὰ συνέπειαν περιελήφθησαν μόνον τὰ ἐξηκριβωμένα στοιχεῖα.

* Ἐν Δαρίσῃ τῆ 1ῃ Ἰανουαρίου 1932

ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

* Ἀντ/ρχης Πυρ/κοῦ

Διοικητῆς Β.Μοίρας Βαρέος Πυρ/κοῦ

Μ Ε Ρ Ο Σ Ι :

Κεφ. Α :

Σύνθεσις Βαρέος Πυροβολικοῦ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1912

Πρὶν κηρυχθῆ ὁ εὐτυχισμένος διὰ τὴν Πατρίδα μας Βαλκανικός πόλεμος τοῦ 1912, τὸ Βαρύ Πυροβολικόν μας ἀπετελεῖτο ἀπὸ μίαν Μοῖτραν Βαρέος Πυρ/κοῦ, ἣτις εἶχεν ἕδραν. τὰς Ἀθήνας ὀνομάζετο δὲ "Τοπομαχικὴ Μοῖτρα".

Ἡ Μοῖτρα αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τρεῖς Πυρ/χίαις ἐκ τῶν ὁποίων ἡ 1η Πυρ/χία ἦτο ἀπεσπασμένη εἰς Δάρισαν ἢ 2α εἰς Ἄρταν καὶ ἡ 3η μόνον εὐρίσκετο εἰς Ἀθήνας μετὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Μοῖτρας.

Τὰς παραμονάς τοῦ Πολέμου τοῦ 1912 τὴν Διοίκησιν τῆς Μοῖτρας εἶχεν ὁ Ἀντ/ρχης Μήτσας Σταμάτης τῶν δὲ Πυρ/χιῶν τῆς 1ης Δαρίσης ὁ Λοχαγὸς Παξιμάδης Ι, τῆς 2ας Ἄρτης ὁ Λοχαγὸς Καράκαλος Τηλέμαχος καὶ τῆς 3ης Ἀθηνῶν ὁ Λοχαγὸς Ἀγγελόπουλος Ἀθανάτος. Ἡ Πυρ/χία αὕτη ἐστρατωνίζετο εἰς ἰδίους στρατῶνας παρὰ τὸν Ἅγιον Θωμᾶν-Γουόλ.

Πυροβόλα ἡ Μοῖτρα, αὕτη εἶχε τριῶν διαμετρημάτων 105, 150 καὶ 170 Μακρὰ Συστήματος Κρούπ βραδυβόλα, ἐκ τούτων τὰ μὲν τῶν 105 καὶ 150 ἐστηρίζοντο ἐπὶ τροχῶν τὰ δὲ τῶν 170 ἐπὶ ναυτικοῦ κιλλιβαντσος καὶ ἐσχάρας μεθ' ἧς συνεδέοντο διὰ πώλου.

Τὰ Πυροβόλα ταῦτα 15 τὸ ὅλον ἦτοι 6 ἕξ ἐκάστου διαμετρηματος τῶν 105 καὶ 150 καὶ 3 τῶν 170 ἦσαν κατανεμημένα εἰς τὰς Πυρ/χίας ὡς κάτωθι:

1η Πυρ/χία Δαρίσης 5 Πυροβόλα τῶν 105.

2α Πυρ/χία Ἄρτης 5 Πυροβόλα τῶν 150.

3η Πυρ/χία Ἀθηνῶν

1 Πυροβόλον 105

1 " 50

Τὰ 3 Πυροβόλα τῶν 170 ἐφυλάσσοντο εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Ἐφορείας Ὑλικοῦ Πολέμου Ἀθηνῶν.

Τὰ Πυροβόλα ταῦτα τὰ ἐπὶ τροχῶν στηριζόμενα τῶν 105 καὶ 150 δὲν ἦσαν ἐφωδιασμένα μὲ χαλινωτήρια, ἀπὸ κατασκευῆς ὡς παλαιοῦ ὑποδείγματος καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν βολὴν ὀπισθοδρομοῦσαν πλέον τῶν $2\frac{1}{2}$ μέτρων, τῶν τροχῶν ἀνερχομένων ἐπὶ κεκλιμένων ἐπιπέδων, εἶχον μελετηθῆ χαλινωτήρια ἐξωτερικὰ, ἅτινα συνδέοντα μετὰ τοῦ κιλλίβαντος καὶ διὰ πῶλου πρὸς τὴν κλίνην τοῦ πυροβολείου ἀφ' ἧς ἐγένετο ἡ βολή, ἐξεσφάλιζαν τὴν μικρὰν μόνον ὀπισθοδρόμησιν τοῦ πυροβόλου.

Διὰ τῶν χαλινωτηρίων αὐτῶν ἐγένοντο δοκιμαί δι' ἑνὸς πυροβόλου 105 καὶ ἑνὸς 150 εἰς Ἀθήνας ἀπὸ πυροβολείου κατασκευασθέντος ἐπὶ τοῦ λόφου Κουπονίων ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς ἐπιστρατεύσεως, κριθέντων δὲ ὡς ἐκπληρούντων τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὸν Λοχαγὸν Κιμ. Διγενῆν, προσηρμόσθησαν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ βαρῆα πυροβόλα τῶν ἀνωτέρω διαμετρημάτων ἐξασφαλισθείσης οὕτω τῆς ἐπιζητηθείσης ταχυβολίας καὶ εὐσταθείας κατὰ τὴν βολὴν.

Ἡ μετακίνησις τῶν πυροβόλων τούτων ἐνηργεῖτο διὰ 4 ζευγῶν Ἰππων βαρείας ἐλάσεως ἐπὶ ὀμαλοῦ ἐδάφους. Διὰ τὴν κίνησιν ὁμοῦ τῶν πυροβόλων αὐτῶν ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους καὶ ἐπὶ δόμων μεγάλων κλίσεων, ἐπεβάλλετο ἡ μεταφορὰ τοῦ ὕλικου διὰ 3-4 ζευγῶν βοῶν ἢ βουβάλων ἰσχυρῶν.

Λόγω τῶν δυσκολιῶν κινήσεων τοῦ ὕλικου τούτου, ὡς ἦτο φυσικόν δὲν προεβλέπετο διὰ χρησιμοποίησιν εἰς ἀγῶνα κινήσεως, ἀλλὰ διὰ τοιοῦτον ἀμυντικόν, διὰ βολὴν τοῦτέστιν ἀπὸ θέσεων

δργανωμένων ή διά πολιορκητικόν τοιοῦτον, εἰς ὃν θά ἐδίδετο ὁ χρόνος τῆς βραδείας μεταφορᾶς διά καταλλήλων ὁρομολογίων καί μετά προηγουμένην ὀιευθέτησιν τῶν θέσεων βολῆς, ἐγκαθισταμένων προηγουμένως τῶν κλινῶν, καθ' ὅσον μόνον ἀπό κλινῶν ή βολή παρ-
ρεῖχε. τὰ ἄνω ἀναφερθέντα πλεονεκτήματα ταχυβολίας καί εὐστα-
θείας.

Δι' ἐνίσχυσιν εἰς ὕλικόν τοῦ εὐαρίθμου τούτου ὕλικου τῆς Μοίρας ἐν πολέμῳ, προεβλέπετο ή οἰάθεσις αὕτη τῶν βραδυ-
βόλων πυρ/λων τῶν 87 καί 75 Πεδινῶν ἅτινα εἶχον ἀντικατασταθῆ
ἀπό τὰ Συντάγματα Πεδινου Πυρ/κου διά τῶν ταχυβόλων 75 ΣΝΑΙΔΕΡ
καί διά τῶν πυρ/λων τῶν 87 τοῦ Ναυτικοῦ ἅτινα εἶχον ἀντικατα-
σταθῆ διά ταχυβόλων ἐπί τῶν μικρῶν πολεμικῶν σκαφῶν.

*Επιστράτευσίς τῶν κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ 1912

Τό δεύτερον δεκάήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου, τὰ Χριστιανικά Βαλκανικά κράτη ἤτοι ή *Ελλάς, ή Σερβία, ή Βουλγαρία, τό Μαυρο-
βούνιον ἐκήρυττον ἐπιστράτευσιν ἐπί τῆ προόψει πολέμου πρός
τήν Τουρκίαν λόγῳ ἐξαιρετικῆς ἐντάσεως τῶν σχέσεών των. Συγ-
χρόνως καί ή Τουρκία ἤρξατο ἐπιστρατευομένη.

Οἱ λόγοι τῶν διενέξεων τῶν Κρατῶν τούτων πρός τήν Τουρ-
κίαν οἱ αὐτοί σχεδόν πάντοτε, ὑφίσταντο ἀφ' ἧς ἐπανιδρύθησαν
διά τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος αἱ πρῶται ἐλεύθεραι *Εθνικαί
*Εστίαί τῶν Χριστιανικῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς.

*Ο έξ 'Ασίας όρμηθείς βάρβαρος Τοῦρκος κατακτητής, υπό τόν σκληρόν ζυγόν τοῦ όποίου γεννεαί δλοκληραι Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ έμαρτύρησαν, όέν έννοοῦσε νά μεταβάλλη τόν τρόπον Διοικήσεως επί τῶν ὑποδούλων όμοεθνῶν Χριστιανικῶν πληθυσμῶν τῶν ἄνω Κρατῶν, έννοῶν νά κρατῆ τοῦς πληθυσμούς τούτους δούλους, μέ τό δικαίωμα τῆς ζωῆς-τιμῆς καί περιουσίας επί τῶν ὑποτεταγμένων εἰς αὐτόν λαῶν εἰς χεῖρας του. Αἱ έξοντώσεις διά σφαγῆς δλοκληρωτων Χριστιανικῶν πληθυσμῶν ὑπό τῶν Τουρκικῶν στιφῶν ἀναιτιῶς, ἦτο ἡ συνήθης εκδήλωσις τοῦ δικαιώματος ἐπιβολῆς τοῦ Δυναστού πρὸς τοῦς Δυναστευομένους.

*Η τιμή καί περιουσία τῶν ὑποδούλων Χριστιανῶν ἦτο εἰς χεῖρας τοῦ πρώτου τυχόντος Τοῦρκου διά τήν ἀπόκτησιν τῆς όποίας ἐχρειάζετο μεγάλη σκέψις.

*Η σφαγή τῶν ουστυχῶν Χριστιανῶν κατόχων καί ἡ ἀπαγωγή τῶν Παρθένων τῆς οικογενείας εἰς τό Τουρκικόν Χαρέμι, ἔλυε ἀμέσως καί τήν κτηνώδη ἐπιθυμίαν τοῦ αὐθέντου καί τόν τρόπον μέ τόν όποῖον οὔτος θά ἐκαρποῦτο τήν περιουσίαν τοῦ Χριστιανοῦ δούλου. Ἀφ' ἧς τά Χριστιανικά Κράτη ἐπανεστάτησαν κατά τοῦ Τοῦρκου δυνάστου των καί μέ μεγίστας θυσίας εἰς αἷμα ἐπέβαλον τήν ἀπελευθέρωσιν τμημάτων τῶν ἐδαφῶν των καί μέρος τοῦ ὑποδούλου πληθυσμοῦ των ἀπήλασε τό θεῖον δῶρον τῆς ἐλευθερίας, αἱ ἐλεύθεροι αὗται Χριστιανικαί ἐστῖαι τῶν Ἑλλήνων Σέρβων-Βουλγάρων-Μαυροβουνίων, ἕνα πόθον εἰς τήν ψυχὴν των εἶχον, τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀδελφῶν των.

*Ἐφ' ὅσον ὁ Τοῦρκος τούτέστιν, κατακτητής ἐξηκολούθει αὐτήν τήν ἀπάνθρωπον καί ἀνελεύθερον διοίκησιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν

των, ήσαν άποφασισμένοι άντί οιασδήποτε θυσίας νά δώσουν τήν έλευθερίαν εις τούς λοιπούς σκλάβους άδελφούς, θυσιαζόμενοι εις τόν βωμόν τής Πατρίδος, ώς έθυσιάσθησαν οι πρόγονοί των δια ν' αναπνέουν ούτοι τόν άέρα τής έλευθερίας. * Εγένοντο πρόσ τήν Τουρκίαν ούχι άπαξ διαβήματα τών Κυβερνήσεων τών Κρατών τούτων, μέ τήν έλπίδα, όπως δοθοϋν εις ύποδούλους Χριστιανούς πληθυσμούς, τά προνόμια τά όποια προέβλεπεν ή συνθήκη τοϋ Βερολίνου τοϋ 1880, προνόμια τά όποια άπελάμβανον πάντες οι άλλοεθνεΐς και άλλόθρησκοι πληθυσμοί οι διαβιοϋντες εις τά πολιτισμένα κράτη.

Εις τελευταίον διάβημα τών Βαλκανικών Κρατών, ή Τουρκία έδιδε έμπρακτον πολιτικήν και περιφρονητικήν άπάντησιν δια τής κατασχέσεως τών εις Λιμένας Τουρκικούς εϋρισκομένων πλοίων τών Βαλκανικών Κρατών.

* Αντικαταστήσασα έν συνεχεία τά πληρώματα τούτων ήρξατο τήν μεταφοράν Τουρκικών Στρατευμάτων εκ τής 'Ασίας εις τήν Εϋρωπαϊκήν Τουρκίαν. * Ως ήχθησαν πλέον τά πράγματα, έλαβον τήν άπόφασιν τ' άνωτέρω κράτη, όπως επιστρατευθοϋν ταχέως και ώσιν έτοιμα δια πολεμικάς έπιχειρήσεις, εις περίπτωσιν τελείας άποτυχίας τών διαπραγματεύσεων τών μεσολαβουσών Μεγάλων Δυνάμεων.

* Η 'Ελλάς εκήρυξε τήν επιστράτευσιν τήν 18ην Σεπτεμβρίου και σύμφωνα μέ τό σχέδιον επιστρατεύσεως συνεκεντροϋ το εις τά σύνορα ό Στρατός της. * Εν τή Θεσσαλία ή Στρατιά Θεσσαλίας υπό τόν 'Αρχιστράτηγον Διάδοχον Κωνσταντίνον περιλαμβάνουσα τάς I, II, III, IV, V, VI και VII Μεραρχίας, δυνάμει έν συνόλῳ 100.000 Στρατοϋ περίπου, συγκεντρωμένας πέριξ τής Λαρίσσης, ενισχυόμενας δια τών κατωτέρω αναφερομένων Μονάδων Βαρέος Πυρ/κοϋ.

*Εν *Ηπείρω ή Στρατιά *Ηπείρου υπό τόν *Αντιστράτηγον Σαουντζάκη, περιλαμβάνουσα διάφορα ανεξάρτητα Τάγματα Εύζώνων καί Συν/τα Πεζικοῦ τμήματα Βαρῆος Πυρ/κοῦ καί ἑλαφροῦ Πυρ/κοῦ συγκεντρουμένη εἰς τήν περιφέρειαν Κομπότη πλῆσιον τῆς *Αρτης.

Εὐθύς ἀμέσως μέ τήν κήρυξιν τῆς ἐπιστρατεύσεως 18ης Σεπτεμβρίου 1912, τό Βαρύ Πυροβολικόν ἐλάμβανε τήν ἐμπόλεμον ἀνάπτυξιν του σύμφωνα μέ τό σχέδιον ἐπιστρατεύσεως, τό ὅποτον προέβλεπε τήν ἐκ τοῦ πυρήνος τῶν *Αθηνῶν καί τῆς *Ἐφεδρείας συμπλήρωσιν τῶν πυροβολαρχιῶν ἀμύνης συνόρων Θεσσαλίας καί *Ηπείρου καί ἀνάπτυξιν των εἰς τοπομαχικᾶς Μοίρας τῆς I. Τοπομαχικῆς Μοίρας Θεσσαλίας μέ ἔδραν τήν Λάρισσαν, τῆς δέ δευτέρας τοιαύτης *Ηπείρου μέ ἔδραν τήν *Αρταν.

Τό *Ἐπιτελεῖον τῆς Μοίρας *Αθηνῶν υπό τόν *Αντ/ρχην Μήτσαν Στ. μετά τῆς Πυρ/χίας 105 διετίθετο εἰς τήν I Τοπομαχικήν Μοῦραν καί ἀνεχώρησε ἀμέσως διὰ Λάρισσαν.

Εἰς τᾶς τοπομαχικᾶς αὐτάς Μοίρας, διετέθησαν ὡς κατωτέρω ἐν λεπτομέρειᾳ ἀναφέρεται, ἐκτός τῶν ἐν εἰρήνῃ βαρέων πυροβόλων, καί τᾶ τοιαῦτα βραδυβόλα ΚΡΟΥΠ τῶν 8,7 καί 7,5 Πεδινά ἐπί τροχῶν ὡς καί τῶν ἰόλων διαμετρημάτων ἐπί ναυτικοῦ κιλίβαντος περί ὧν ἐγένετο λόγος προηγουμένως.

Βάσει τοῦ σχεδίου ἀμύνης τῶν συνόρων Θεσσαλίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκτέλεσις εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τήν Iην Μεραρχίαν, εἶχε συντελεσθῆ ἡ ὀργάνωσις τῆς γραμμῆς ταύτης.

*Από τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης τοὔτέστιν εἶχεν ὀργανωθῆ ἡ

ευαίσθητος γραμμή τῶν συνόρων ἀπό Μικροῦ Ὀλύμπου μέχρι Ζάροκο.

Εἰς τὰ ὄχυρά ταῦτα ἄτινα ἀλληλοὑπεστηρίζοντο διὰ πυρῶν Πυρ/κοῦ καὶ Πεζικοῦ προεβλέπετο ἡ διάθεσις πυροβόλων ἐκ τῶν ἀναφερθέντων, ἄνω.

Ὀλοκληρον τὸ πυροβολικὸν τῶν ὄχυρῶν τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων ὑπήγετο ὑπὸ τῆν συγκροτηθεῖσαν I Τοπομαχικὴν Μοῖραν Δαρσίσης. Ἡ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ κατανομή τῶν πυροβόλων τῆς Μοῖρας δι' ἀναλόγων τμημάτων (Πυρ/χιῶν, Οὐλαμῶν) εἶχεν ὡς κατωθὶ μέχρι 29 Σεπτεμβρίου 1912.

A. ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΨΩΜΑ ΔΟΒΡΟΥΤΣΙ

- 1) Πυροβολεῖον Ἀλήφανα Δ. Ἀγ. Ἰωάννου 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 105
- 2) Πυροβολεῖον Β. ὕψ. 692 Δοβροῦτσι 2 πυρ/λα 105 ΚΡΟΥΠ
- 3) Αὐχὴν ἀντέρ. ὕψ. 169 Ἀνατολ. χωρίου Κεραμίδι 4 πυροβόλα ΚΡΟΥΠ τῶν 75 πεδινά.

B. ΥΨΩΜΑ ΓΚΙΟΣΜΠΕΤΙ

- 4) Πλησίον ὄχυροῦ Γκιόσμπετι παρὰ ὕψ. 183 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 8,7 ναυτικοῦ κιλλίβανος.

Γ. ΒΟΡ. ΠΗΝΒΙΟΥ ΕΠΙ ΓΡΑΜΜΗΣ

ΟΧΥΡῶΝ ΠΡΟΓΕΦΥΡΩΜΑΤΟΣ

- 5) Ἔργον Προγεφυρώματος Ἀργίσης. 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 8,7 ναυτικά.
- 6) Ἔργον Προγεφυρώματος Ὀτζάκι, 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 8,7 ναυτ.
- 7) Ἔργον Προγεφυρώματος Τατάρ. 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 87 ναυτικά.
- 8) Ἔργον Προγεφυρώματος Ὀρμάν Τσιφλίκ, 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τῶν 87 ναυτικοῦ.

Δ. ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΨΩΜΑΤΟΣ ΚΑΡΑΚΟΠΕΤΡΑΣ

- 9) Πυροβολεΐον Γυρτώνης 4 πυρ/λα τών 87 επί τροχών.
- 10) Πυροβολεΐον 'Αλεπότρυπας 4 πυρ. τών 87 επί τροχών.
- 11) Πυροβολεΐον Μπαΐρια 4 πυροβόλα τών 87 επί τροχών.
- 12) Πυροβολεΐον Μπαξιλάρ 4 πυροβόλα τών 87 ναυτ.κιλλίβαντος.

Ε. ΝΟΤΙΩΣ ΠΗΝΕΙΟΥ

- 13) Πυροβολεΐον Καράβι-Τατάρ. 4 πυροβόλα ΚΡΟΥΠ τών 87 επί τροχών.
- 14) Πυροβολεΐον Κουλοϋρι 4 πυρ/λα ΚΡΟΥΠ τών 87 επί τροχών.

"Η σύνολον Πυροβόλων επί τών δχυρών ἐφ' ὅλης τῆς γραμμῆς ἀμύνης

6	Πυροβόλα τών 105 ΚΡΟΥΠ
4	" " 75 ΚΡΟΥΠ πεδινά
20	" " 87 " "
24	" " 87 " ἐπί ναυτικοῦ κιλλίβαντος.

Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ

"Έναρξις Πολεμικῶν Ἐπιχειρήσεων

Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου, αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν Βαλκανικῶν Χωρῶν, συμπληρωθείσης τῆς ἐπιστρατεύσεώς των εὐρίσκοντο εἰς τὰ σύνορά των ἔτοιμοι δι' ἔναρξιν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν καί ἡ τελευταία μεσολάβησις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων οὐκ ἐπέφερε τό ἀποτέλεσμα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν ἐπιμάχων ζητημάτων.

Τό Γενικόν Στρατηγεῖον τοῦ Στρατοῦ θησσαλίας μόλις ἐγκατεστάθη εἰς Λάρισσαν ἐξέδωκε πρός τόν ὑπό τὰς Διαταγὰς του Στρατόν τήν ἀκόλουθον Διαταγήν.

" Ἀξιωματικοί, Ὑπαξιωματικοί καί Στρατιῶται".

Ἡ ἀκεραιότης τῆς χώρας ἀπειλεῖται, τῶν ὑπό δουλείαν ἀδελφῶν ἡμῶν κινδυνεύει ἡ ὑπαρξις καί ὁ Ἑλληνικός Στρατός συνεκεντρώθη εἰς τὰ σύνορα, ὅπως ὑπερασπίσῃ τήν τιμήν τῆς Ἑλλάδος.

Τοῦ Στρατοῦ τούτου ἡ Α.Μ.ὁ Βασιλεὺς, ἡμῶν ηὐδόκησε νά τάξῃ ἐμέ Ἀρχηγόν. Ἀναλαμβάνω σήμερον μετὰ θάρρους καί πεποιθήσεως τήν ἀρχηγίαν διότι γνωρίζω, ὅτι ἡγοῦμαι ἀποφασισμένων νά καταστήσωσι σεβαστά πᾶ δίκαιά μας. Ἡ πρός ὑμᾶς πεποιθήσις μου ἐνισχύεται ἀκόμη καί ἐκ τοῦ ὅτι ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης ἐξησκήθητε εἰς τήν πολεμικήν ὄρασιν καί χειρί-

•//•

ζεσθε τά τελειότερα τυφέκια καί τά τελειότερα Πυροβόλα.

Ἐμμείνατε μέχρι τέλους εἰς τήν ἰδέαν, ὅτι διὰ τῶν ὅπλων σας, θά ἐπιβάλητε, ὅταν διαταχθῆτε τήν θέλησιν τοῦ Κράτους καί ὅτι οὐδεμία στέρησις, οὐδέν ἐμπόδιον θά εἶναι ἱκανά νά μειώσωσι τήν δύναμιν τῆς ἀποφάσεώς σας, ἐπιμένοντες μέχρι τέλους καί μετὰ σιδηρᾶς πειθαρχίας συσσωματούμενοι περί τοῦς Ἀρχηγούς σας.

Ζήτω ὁ Βασιλεὺς

(Λάρισα (Ἀβερῶφειος Γεωργ. Σχολῆ) 30 Σ/βρίου
1911

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Διάδοχος.

Αἱ ἡμέραι παρήρχοντο μέ ἀγωνίαν καί οὐδεμία πρόοδος παρετηρεῖτο εἰς τό ἔργον τῆς μεσολαβήσεως, ἐφαίνετο πλέον ὅτι τά Κράτη θά ἔφθανον εἰς τήν κήρυξιν τοῦ Πολέμου ἥτις καί δέν ἐβράδυνε, οἶδτι οὐδεμία ὑποχώρησις τῆς Τουρκίας παρετηρεῖτο.

Τήν 5ην Ὀκτωβρίου ἐκηρύχθη ὁ Πόλεμος.

Εἰς τόν λαόν ἐκοινοποιεῖτο τὸ κατωτέρω ἐμπνευσμένον διάγγελμα τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α΄

Πρός τόν λαόν μου.

Αἱ ἱεραὶ ὑποχρεώσεις πρὸς τήν φιλτάτην Πατρίδα, πρὸς τοῦς ὑποδούλους ἀδελφούς μας καί πρὸς τήν ἀνθρωπότητα ἐπιβάλλουσιν εἰς τό Κράτος, μετὰ τήν ἀποτυχίαν τῶν εἰρηνικῶν προσπαθειῶν του πρὸς ἐπίτευξιν καί ἐξασφάλισιν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων

././.

των υπό τόν Τουρκικόν ζυγόν Χριστιανῶν, ὅπως διά τῶν ὀπλων θέσῃ τέρμα εἰς τήν δυστυχίαν τήν ὀποίαν οὔτοι ὑφίστανται ἀπό τῶσων αἰῶνων. Ἡ Ἑλλάς πάνοπλος μετά τῶν συμμάχων αὐτῆς, ἐμπνεομένων ὑπό τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων καί συνδεδεμένων διά κοινῶν ὑποχρεώσεων, ἀναλαμβάνει τόν ἱερόν ἀγῶνα τοῦ οἰκαίου καί τῆς ἐλευθερίας τῶν καταδυναστευομένων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ κατά ξηράν καί θάλασσαν στρατός ἡμῶν, ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ πρός τό Ἔθνος καί τήν Χριστιανοσύνην, μνήμων τῶν Ἐθνικῶν αὐτοῦ παραδόσεων καί ὑπερήφανος διά τήν ἠθικὴν αὐτοῦ ὑπεροχὴν καί ἀξίαν, ἀποδύεται μετά πίστεως εἰς τόν ἀγῶνα ὅπως διά τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος, ἀποδώσῃ τήν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς τυραννουμένους.

Ἡ Ἑλλάς μετά τῶν ἀδελφῶν συμμάχων Κρατῶν θά ἐπιδιώξῃ πᾶσῃ θυσίᾳ τόν ἱερόν αὐτόν σκοπόν, ἐπικαλούμενοι διά τήν ἀρωγὴν τοῦ Ὑψίστου ἐν τῷ δικαιοτάτῳ τούτῳ ἀγῶνι τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνακράζομεν:

ΖΗΤΩ Ἡ ΕΛΛΑΣ, ΖΗΤΩ ΤΟ ἜΘΝΟΣ.

* Ἀθῆναι τῆ 5 Ὀκτωβρίου 1912

Γ ε ὠ ρ γ ι ο ς

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Ἐ λ . Β ε ν ι ζ ἔ λ ο ς .
Τὰ μέλη: Κ. Δ. Ραῦτιβάν, Λ. Α. Κορομηλάς, Ἐμ. Ρέπουλης, Γ. Τσιριμῆκος, Α. Ν. Διομηδής, Ν. Α. Στραῦτος, Ἀνὸρ. Μιχαλακόπουλος.

Συγχρόνως διετάσσετο καί ἡ ἔναρξις ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 5ης 8/βρίου τῶν ἐπιχειρήσεων.

Συμφώνως μὲ τὸ σχέδιον ἐπιχειρήσεων, ὃ μὲν Στρατός τῆς Θεσσαλίας ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιθετικῶς εἰς βαλλῶν εἰς Μάκεδονίαν καί κατασυντρίβων πᾶσαν ἐχθρικὴν ἀντίστασιν, ὃ δέ

•//•

Στρατός *Ηπείρου με τὰς περιορισμένας δυνάμεις του νά τηρήση ενεργόν άμυναν.

*Ο *Ελληνικός Στρατός με τήν πεποιθήσιν εἰς τὸ δίκαιον καί τήν νίκην άνέμενε τήν διαταγήν τῆς εἰσβολῆς εἰς τὰς ὑπό τῶν Τούρκων κατεχομένας *Ελληνικάς περιοχάς τῆς Μακεδονίας καί *Ηπείρου.

Αἱ Πυρ/χίαι Βαρέος Πυροβολικοῦ ἐπὶ τῶν ὄχυρῶν των ἦσαν ἔτοιμαι με τοὺς Λοχαγούς των Κιμ.Διγενῆν, *Βλάσην Γ., Παξιμάδην Ι., Ρέγκλην Τόλιαν, *Αμβρόσιογλου *Ιωάν, Ψύχαν *Ιωάν. Ίνα ὑποστηρίξουν τήν εἰσβολήν τοῦ Στρατοῦ μας, προσβάλλουσαι τὰς ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων ἐχθρικὰς ἀντιστάσεις.

*Ο Διοικητής τοῦ Βαρέος Πυροβολικοῦ Συν/ρχης Μήτσας Σταμ. ἐξετέλεσε τήν τελευταίαν ἐπιθεώρησιν τῶν ὄχυρῶν καί ἔδωσε τὰς τελευταίας διαταγὰς του.

*Η ἱερὰ στιγμή ἔφθανε καί τήν πρωτάν τῆς 5ης 8/θρίου διετάχθη ἡ κατάληψις τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων καί προχώρησις πρὸς *Ελασσῶνα. *Ο Στρατός μας ἐνθουσιῶν δέν προχωροῦσε ἀλλὰ πετοῦσε καί εἰς ὀλίγας στιγμάς εὐρέθησαν οἱ εὐζωνοὶ καί πεζοὶ μας ἐπάνω εἰς τήν ὄχυράν γραμμὴν τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῶν συνόρων ἀπὸ Μελοῦνας μέχρι Κουτσοχειρίου. Αἱ ἀντιστάσεις τοῦ ἐχθροῦ ἐκάμφθησαν πρὸ τῆς ὀρμῆς προελεύοντος πεζικοῦ μας καί τό πεζικόν μας προχωροῦσε κατασυντρίβων τόν ἐχθρόν πρὸς Τσαριτσάνην καί *Ελασσῶνα, εἰς τὰς ὁποίας εἰσέρχεται ἐν μέσῳ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς τοῦ *Ελληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις σπεύδει με δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νά ἴδῃ τοὺς ἐλευθερωτὰς ἀδελφοὺς του.

Τό Βαρύ Πυροβολικόν καμμίαν συνδρομήν δέν ήδυνήθη νά δώση στό Πεζικόν πρό τής βαγδαίας εξέλιξεως τών γεγονότων καί μόνον ή Πυροβολαρχία 105 Διγενή από τόν 'Αλήφακα ήδυνήθη νά βίξη μερικώς βολάς έναντίον συγκεντρώσεων τοῦ έχθροῦ εἰς Κάτω Πάτωμα καί ἐκεῖθεν τοῦ Κουτσοχείρου.

'Εν ἀδυναμίᾳ νά κινηθῆ τοῦτο ὡς ἀνεφέρθη προηγουμένως λόγω τής συνθεσεώς του, μένει ὀλίγας ἡμέρας ἐκεῖ στά ὄχυρά του. 'Ο Στρατός μας προχωρεῖ βοηθούμενος ἀπό τό ἑλαφρόν Πυροβολικόν.

Φθάνει τήν 9ην 'Οκτωβρίου πρό τών στενῶν τοῦ Σαρανταπόρου, εἰς τά ὅποια ἔλεγον οἱ ξένοι κριτικοί, γνωρίζοντας τήν ἰσχυροτάτην αὐτήν τοποθεσίαν ἀμύνης τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ, ὅτι θ' ἀποτελοῦσε τόν τάφον τής 'Ελλάδος, ὡς ἐπίσης τό αὐτό ἐπανελαμβάνον καί οἱ τά 'Ιωάννινα, τά ὅποια λόγω τής μεγάλης περιφερειακῆς των ὄχυρώσεως ἔλεγον ἐπίσης ὅτι ἦσαν ἀπόρθητα.

'Εν τούτοις, ὅτι ἐθεωρεῖτο ἀδύνατον διὰ τοῦς ξένους εἰδικούς ἦτο δυνατόν διὰ τόν 'Ελληνα μαχητήν, εἰς τήν ψυχὴν τοῦ ὀποίου ὑπῆρχε βαθειά ἐρριζωμένη ἡ πίστις εἰς τόν ἀγῶνα, ἡ ὁποία τοῦ εἶδιδε ὅλον τό θάρρος καί τήν ὀρμήν ἐν τῇ μάχῃ.

'Η πεποίθησις εἰς τήν νίκην τόν ἔκαμε ν' ἀδιαφορῆ ἂν ἀπέναντί του εἶχε τόν στρατόν τοῦ πολεμικωτέρου λαοῦ τής 'Ανατολῆς καί ἂν αὐτός ὁ ἰσχυρός στρατός κατεῖχε ἀπόρθητα ἐδαφικά σημεῖα, ὑποστηρίζω αὐτά ἀντί πάσης θυσίας.

Μέ τήν θέλησιν νά ἐπιβληθῆ καί μέ ὀδηγόν τό λαμπρόν του Γενικόν 'Επιτελεῖον τό ὀποῖον διηύθυνε τὰς ἐπιχειρήσεις, ὀρμῆ εἰς τήν μάχην καί μετὰ 2ήμερον σκληρόν ἀγῶνα, εἰς τόν ὀποῖον με-

τέχουν αί I, II, III Μεραρχίαι καί ή VI ώς έφεδρεία αύτών, έκκρι-
ζώνει τούς πεισματώδεις υπερασπιστάς των άπορθητων όντως στενών
του Σαρανταπόρου καλυπτομένων διά 2¹/₂ Τουρκικών Μεραρχιών, τούς
τρέπει εις φυγήν με μεγάλας άπωλείας εις έμφυχον ύλικόν.

Τήν κατά μέτωπον προσπάθειαν των I, II, III Μεραρχιών, ένίσχυ-
σε άποτελεσματικώτατα καί κυρίως ή VI Μεραρχία ήτις διαβάζσα
διά δυσβάτων ήμιονικών όδών τά Καμβούνια άπό Λιβαδερό-Μεταξά
εις Πολύρραχον καί έμφανισθεΐσα εις τά νώτα του έχθρου πλησίον
των στενών Πόρτας τήν έσπέραν της 9ης 'Οκτωβρίου, τόν άναγκάζει
νά υποχωρήση τήν νύκτα 9-10 'Οκτωβρίου εκ της γραμμής του Σαραν-
παπόρου, τόν προσβάλλει τήν πρωΐαν υποχωροϋντα καθ'όδόν διά του
Πυροβολικού της καί τόν άναγκάζει νά εγκαταλείψη τήν όδόν υπο-
χωρήσεώς του (Δημοσία όδός 'Ελασσώνος-Σαρανταπόρου-Σερβίων-Κο-
ζάνης) καί τραπή προς Λάβαν δι' ήμιονικών όδών, εγκαταλείπων έντός
των στενών Σαρανταπόρου τά 22 Πυροβόλα του, άπαντα τά τροχοφόρα
όχηματά του, όλα τά έφόδιά του καί αρκετούς αΐχμαλώτους.

*Η Μεραρχία αύτη συνάπτει μάχην έν συνεχεία με τάς εκ
Σερβίων άποσταλείσας δυνάμεις διά νά υπερασπίσουν τά στενά της
Πόρτας, τάς άναγκάζει εις υποχώρησιν καί μερικήν αΐχμαλωσίαν.
*Ωσαύτως προσβάλλει φάλαγγα κατερχομένην εκ Λαζαράδων προς Σέρ-
βια, τήν διαλύει καί της προξενεί πολλάς άπωλείας εις νεκρούς
καί αΐχμαλώτους.

Καταλαμβάνει τήν μεσημβρίαν της 10ης 'Οκτωβρίου τά Σέρβια
εις τά όποια εύρίσκει σφαγιασθέντας υπό των Τούρκων 70 Χριστια-

νοὺς κατοίκους καὶ 5 ἱερεῖς, οἵτινες ἐθανατώθησαν ὑπὸ τῶν Τοῦρκων πρὶν ἐκκενώσουν τὴν πόλιν, ἀπὸ τὸ πείσμα τῆς ἐκδικήσεως διὰ τὴν ἥτταν των.

Παραλλήλως πρὸς τὴν IV Μερραρχίαν, ἐνήργει ἡ V Μερραρχία ἣτις ἐκινήθη ἀπὸ Κεφαλόβρυσσο-Δουτρά πρὸς Λαζαράδες ἵνα διαβῇ πρὸς Καμβού- νια Ὀρη καὶ ἀπειλήσῃ τὰ νῶτα τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡ Μερραρχία αὕτη ἣτις ἠκολουθεῖτο ἀπὸ τὴν Ταξιαρχίαν Ἰπι- κοῦ καὶ τὸ ἀπόσπασμα Εὐζώνων Γεννάδη, συναντᾷ τὴν πρωτὴν τῆς 9ης Ἰσχυρὰν ἀντίστασιν ἐπὶ τῆς Ἰσχυρᾶς τοποθεσίας τῆς διαβάσεως ἔξωθεν τῶν Λαζαράδων. Μάχεται δὴν τὴν ἡμέραν καὶ ἐκτοπίζει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀγκύρονος τὸν ἐχθρόν, ὅστις ὁμως πληροφορηθεὶς τὴν νύκτα τὴν κί- νησιν τῆς IV Μερραρχίας πρὸς τὰ στενά Πόρτας, ἐγκαταλείπει τὴν ἄμυνάν του καὶ ὑποχωρεῖ πρὸς Σέρβια καὶ Κοζάνην.

Ἡ V Μερραρχία ἐκκαθαρίζει τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλιάκμονος ἀπὸ τὰ ἐχθρικά Στρατεύματα.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐπὶ τῆ νίκῃ τοῦ Σαρανταπόρου ἐκόιδει τὴν κάτωθεν διαταγὴν:

" Ἡ Α.Μ.ὸ Βασιλεὺς μὲ διέταξε νὰ ἐκφράσω πρὸς τὸν ὑπ' ἐμὲ Στρατὸν τὴν Ὑψηλὴν Αὐτοῦ εὐαρεσκείαν καὶ τὸν θαυμασμόν ἐπὶ τῆ νίκῃ τοῦ Σαρανταπόρου καὶ νὰ διαβιβάσω πρὸς αὐτόν εὐχαριστίας.

Ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀπευθύνω πρὸς τὸν Στρατὸν μου τὰ ἑξῆς:

" Αἰσθήματα ἀγαλλιάσεως καὶ ὑπερηφανείας μὲ κατέχουσι διὰ τὴν περιφανῆ νίκην ἣν κατηγάγατε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, κατέχοντος ὀχυρω- τάτας θέσεις ἃς πεισματωδῶς ὑπερήσπιζεν.

Ἡ νίκη τοῦ Σαρανταπόρου ἀπέδειξε τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατιώτου. Ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ πρὸς τὸν Βασι- λέα καὶ τὴν Πατρίδα καθήκοτος, καθίσταται ἀπαράμιλλος, οὐ μόνον

έν τῇ ἀμύνῃ, ἀλλά καί έν τῇ ἐπιθέσει.

*Ο γενναῖος Στρατός μου ἄς ἔχει σθένημα "Ἐμπρός πάντοτε".
Τοιοῦτον αἰσθημαῖγει ἀσφαλῶς πρὸς τήν νίκην, ἀπαραίτητον διά
τήν ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερωτέρων μας καθηκόντων, τήν πλήρωσιν τῶν
ἀγνοτέρων μας ἰδεωδῶν.

Βέβαιος ὅτι οὐδεὶς θά παρεκκλίνῃ τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἐκφράζω
πρὸς τόν ὑπ' ἐμέ Στρατόν τά θερμά μου συγχαρητήρια.

θεωρῶ ἑμαυτόν εὐτυχῆ ὅτι ἠγοῦμαι τοιούτου Στρατοῦ, ἐμπνεομένου
ὑπό τῶν ἱερωτέρων αἰσθημάτων. Ζήτω ὁ Βασιλεὺς. Ζήτω ἡ Π Α Τ Ρ Ι Σ.

Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο ς .

*Ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις ἀπέστειλε τό ἀκόλουθον Τηλεγράφημα:

*Ἀρχηγόν Στρατοῦ Θεσσαλίας.

"Κυβέρνησις συγχαίρει Α. Ὑψηλότητα καί γενναῖον Στρατόν ἐπί
λαμπρῇ νίκῃ.

*Ἀθῆναι τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1912

Πρωθυπουργός Βενιζέλος

*Ο Στρατός μας καταδιώκων τόν ἐχθρόν προχωρεῖ πρὸς Κοζάνην
εἰς ἣν εἰσέρχεται πρώτη ἄνευ ἀντιστάσεως ἡ Ταξιαρχία Ἰππικοῦ
τῆν 11ην 8/βρίου μέσῳ φρενίτιδος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ τῶν ἀπελευθερω-
μένων Χριστιανῶν τῆς πόλεως καί τῶν περὶ ξ χωρίων.

*Ο ἐχθρὸς μετὰ τήν ἥτταν του εἰς Σαραντάπορον τρέπεται
πρὸς Βέρροϊαν.

Μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς προελάσεως τοῦ Στρατοῦ μας
αἱ Μονάδες τοῦ Βαρῆος Πυροβολικοῦ ἀναμένουσαι ἐπὶ τῶν ὄχυρῶν
Θεσσαλίας ἀγωνιοῦν διότι δέν δίδεται εἰς αὐτάς ἡ εὐκαιρία νά

•//•

βοηθήσουν τόν λοιπόν Στρατόν μας εις τόν δρόμον τῆς τιμῆς.

Διατάσσεται ὑπό τοῦ Ἐπιτελείου ἡ σύμπτυξις ἐκ τῶν Μονάδων Βαρῆος Πυροβολικοῦ τῶν ἐλαφρῶν Πυροβολαρχιῶν τῶν 75 καί 87 καί ἡ διάθεσις τοῦ προσωπικοῦ των, σύμφωνα ἄλλως τε πρός τόν διακατή πόθον των, εἰς Μονάδας ἐλαφροῦ Πυροβολικοῦ καί διὰ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῶν κυρίως συμπληροῦνται μία Μοῖρα Πεδινόυ Πυροβολικοῦ, ἥτις ἀκολουθεῖ τήν VII Μεραρχίαν κινήθεισαν ἐκ Δαρδανίου μέσῳ Αἰκατερίνης πρός Γιόζ. Οὕτω ἐκπληροῦνται ἡ ἐπιθυμία τῆς πλειονότητος τῶν Ἀξιωματικῶν καί ὀπλιτῶν τῶν Μονάδων Βαρῆος Πυροβολικοῦ καί μένει μέ τήν αὐτήν ἀγωνίαν διὰ τήν ἐνεργόν συμμετοχήν της εἰς τόν ἀπελευθερωτικόν ἀγῶνα τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν μας, ἡ Πυρ/χία 105 Κ. Διγενῆ καί τό Ἐπιτελεῖον τῆς Μοίρας, μέ τόν ἡρωϊκόν Ἀντισυνταγματάρχην Μήτσαν Σταμάτιον τόν νικητήν τοῦ Βελεστίνου κατά τό 1897 (Διοικητοῦ τότε Ὁρειβ. Πυρ/χίας).

Τό Ἐπιτελεῖον Στρατιωτικῶν εἰς τόν Ἀντ/ρχην Σταμ. Μήτσαν, ἐκτιμοῦν τόν ἐπιδειχθέντα ἡρωϊσμόν του κατά τόν πόλεμον τοῦ 1897, τήν ἐπαγγελματικήν του μόρφωσιν καί τὰ σπάνια ἠθικά καί διοικητικά του προσόντα, τοῦ ἀναθέτει κατ'ἐξαίρεσιν τήν Διοίκησιν Ἀνεξάρτητου ἀποσπάσματος Πεζικοῦ, τό ὁποῖον συγκροτηθέν ἐν Τρικιάλλοις ἀπό 3 Λόχους Πεζικοῦ καί 8 Σώματα ἀνταρτικά, ἔδει νά βαδίσῃ διὰ Καλαμπάκων πρός κατάληψιν τοῦ ἱστορικοῦ Μετσόβου καί τῆς Περιοχῆς του ἀπό τῶν Β. τῶν Ἰωαννίνων ὑψωμάτων μέχρι Κρανιάς πλησίον τῶν Γρεβενῶν. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀντ/ρχης σχηματίζει τό Ἐπιτελεῖον του ἀπό τό τοιοῦτον τῆς I Τοπομαχικῆς Μοίρας μέ τοῦς Ἐπιτελεῖον καί Ἀνθ/στήν μαθητήν Σχολῆς Ἐπαξιῶν

Παν.Μπασακίδην καί εύαρίθμους ύπαξιωματικούς καί Πυροβολητάς άφικνεΐται εις Τρίκαλλα, συγκροτεΐ τδ άπόσπασμα προχωρεΐ δια Καλαμπάνας-Μαλακασίου καί καταλαμβάνει τδ Μέτσοβον τήν 31ην Β/βρίου. Επεκτείνει τήν κατάληψιν τής προαναφερθείσης ζώνης, ητις έξ ολοκλήρου κατψκεΐτο άπό έλληνικόν πληθυσμόν καί ητις εύρίσκετο ύπό τήν άπειλήν τών άτάκτων σωμάτων τών Τουρκοαλβανικών, τά όποΐα έκδιώκει καί εκκαθαρίζει τήν ζώνην ταύτην.

Η Πυροβολαρχία τών 105 Κ.Διγενή μετ'όλίγας ήμέρας λαμβάνει διαταγήν όπως καταβιβάσῃ τά 4 πυροβόλα εκ τών όχυρών Αλήφανα καί μετασταθμεύσῃ εις Λάρισσαν έν άναμονή διαταγών.

Παραμένουν εις τδ όχυρόν ύψώματος Δοβρούτσι τά ύπόλοιπα 2 πυροβόλα 105 τής Πυρ/χίας ταύτης, λόγω προνοίας δια τήν επιτήρησιν τής στενωποΰ Κουτσουχείρου.

Μετά 15θήμερον καταβιβάζονται καί ταΰτα εις Αλήφανα καί μεταφέρονται εις Λάρισσαν.

ΠΡΟΧΩΡΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ ΤΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΒ.

Τδ Γενικόν Στρατηγεΐον εύρισκόμενον εις Κοζάνην άπό 13 Β/βρίου ειχε πληροφορίας ότι 10 χιλ, Στρατοΰ τοΰ ύποχωρήσαντος εκ Σαρανταπόρου εκινεΐτο πρός Βέρροιαν άφησαν όπισθοφυλακάς Ισχυράς επί τών διαβάσεων τοΰ Βερμίου.

Παραλλήλως έχον ύπ'όψιν ότι ή ταχυτέρα άφιξις εις Θεσσαλονίκην άπετέλει τήν κυριωτέραν φροντίδα, διότι βουλγαρικά δύναμεις έβάδιζον κατ'αΰτης ΐνα τήν καταλάβωσι πρώται πριν προλάβει νά εισέλθῃ ό Έλληνικός Στρατός, διατάσσει:

Αί I, II, III, IV, VI Μεραρχίαι στραφοΰν δεξιά πρός τήν γενι-

κήν κατεύθυνσιν Βερροίας διερχόμενοι διά τῶν διαφόρων διαβάσεων τοῦ Βερμίου.

*Ἡ ταξιαρχία Ἰππικοῦ καί V Μεραρχία νά κινηθῶσι πρὸς Βορρᾶν τῆς Κοζάνης διά τὴν ἐπέκτασιν τῆς ζώνης κατοχῆς πρὸς βορρᾶν μέχρι πεδιάδος Φλωρίνης.

*Ἡ ἄρτι συμπληρωθεῖσα VII Μεραρχία κινουμένη διά Ἐλασσῶνος-Στενῶν Πέτρας, βαδίση πρὸς κατὰληψιν τῆς Κατερίνης εἰς ἣν ἀνεφάνη ἰσχυρά ἐχθρική δύναμις.

Ὅπως ἡ Στρατιὰ Θεσσαλίας καταλυπτομένη πρὸς βορρᾶν στρέφει πρὸς Βέρροϊαν-Γιαννιτσᾶ-Θεσσαλονίκην.

Τὴν 14ην προχωροῦν αἱ Μεραρχίαι διά τῶν διαβάσεων τοῦ Βερμίου.

Αἱ ὀπισθοφυλακαὶ τοῦ ἐχθροῦ συνάπτουν 2ωρον μάχην μετὰ τῶν ἐμπροσθοφυλακῶν τῆς II Μεραρχίας εἰς τὸ ὕψος τοῦ χωρίου Πολύμυλος. Ἀπωθοῦνται καὶ ὑποχωροῦν πρὸς Χάνι Τριποτάμου.

Τὴν 14ίαν ἡμέραν φθάνει εἰς Κοζάνην ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος εἰς ὃν ἐγένετο θερμότης ὑποδοχῆς.

Τὴν 15ην 8/βρίου ἐξακολουθεῖ ἡ κίνησις τῶν ἀναφερθεισῶν Μεραρχιῶν πρὸς Βέρροϊαν.

*Ὁ ἐχθρὸς ὑποχωρῶν, καταλαμβάνει θέσεις εἰς τὴν στενωπὸν Τριποτάμου ὅπου τᾶσσει καὶ πυροβολικῶν καὶ βάλλει κατὰ τῆς πορευομένης II Μεραρχίας ἣτις κατ'ἀρχάς ἀπαντᾷ διά τοῦ πυροβολικοῦ τῆς ὅπερ ἀναγκάζει τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν νά σιγήσῃ.

Τὰ ἀπογευματινὰς ὥρας ἐπιτίθενται αἱ ἐμπροσθοφυλακαὶ τοῦ 3ου Συντάγματος Πεζικοῦ καὶ ἀναγκάζουν τὸν ἐχθρὸν εἰς ὑποχώρησιν βεβηρωμένην καθ'ἣν οὗτος ἐγκατέλειπεν καὶ 8 βλητοφόρα Πεδινά.

*Η ΙV Μερραρχία διά τῆς δυσβάτου ἡμιονικῆς ὁδοῦ προχωρεῖ πρὸς Ζερολείβαδο ἔνθα ἔξωθεν τοῦ χωρίου συναντᾷ μικρὰν ἀντίστασιν τοῦ ἔχθρου, ἣν ἀνατρέπει καὶ προχωρεῖ πρὸς Βρωμοπήγαδο, ὅπου συναντᾷ ἰσχυρωτάτην ἀντίστασιν τοῦ ἔχθρου.

Αἱ ἐμπροσθοφυλακαὶ πλησιάζουν, ἀλλὰ λόγῳ ἐπελεύσεως τοῦ σκότους ἀναγκάζονται νὰ σταματήσουν ἵνα τὴν πρῶταν ἐπιτιθέμενοι ἐκδιώξουν τὸν ἔχθρον.

Κατὰ τὴν νύκτα ὁ ἔχθρος ἀποσύρεται καὶ τὴν πρῶταν ἢ Μερραρχία ἐξακολουθεῖ τὴν προχωρητικὴν τῆς κίνησιν. Αἱ λοιπαὶ Μερραρχίαι, αἱ δὲ Βερμίου κινούμεναι, προχωροῦν ἄνευ ἀντιστάσεως πρὸς Βέρροϊαν.

*Η VII Μερραρχία ἐξερχομένη τῆς στενωποῦ Πέτρας, βαδίζουσα πρὸς Κατερλίην, συναντᾷ ἰσχυρὰς δυνάμεις τοῦ ἔχθρου πρὸς ἃς μάχεται ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὰς ἐκτοπίζει πρὸς Κατερλίην.

Εἰσέρχεται τὴν πρῶταν τῆς ἐπομένης εἰς αὐτὴν τυχοῦσα μεγάλης ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν Χριστιανῶν κατοίκων, αἵτινες εὐρίσκοντο ἐν ἀγωνίᾳ. διότι κατὰ τὰς πληροφορίες των, ὁ Τουρκικὸς Στρατὸς ἐπρόκειτο νὰ ἐγεργῆσθαι σφαγὴν τῶν Χριστιανῶν πρὸ τῆς ἐκκενώσεως τῆς πόλεως.

*Ο Τουρκικὸς Στρατὸς ὑποχωρεῖ πρὸς Γιόᾶ-Ἀλιάκμονα καὶ ἡ VII Μερραρχία καταδιώκει τοῦτον κατὰ πόδας.

*Β Ταξιαρχία Ἰππικοῦ ἀναγνωρίζουσα τὴν βορείως τῆς Κοζάνη περιοχὴν, σημειώνει τὴν ὑπαρξιν ἐχθρικῆς δυνάμεως 1500 ἀνδρῶν μὲ 6 Πυροβόλα εἰς χωρίον Πέρδικα (Ναλμπάνκιο), εἰδοποιεῖ περὶ τοῦτου τὴν V Μερραρχίαν, ἣτις κινουμένη ἀπὸ πρῶτας πρὸς βορρᾶν κατέλαβε τὴν Πτολεμαΐδα.

Τό απόσπασμα Γεννάδη κατελάμβανε τά Γρεβενά.

Τήν 16ην εξηκολούθησε ή κίνησις τής ΙΙ Μεραρχία εισελθούσης τήν πρωταν εις Βέρροϊαν, αί λοιπαί Μεραρχίαι σταθμεύουν έξωθεν καί εις τό ύψος Βερροίας.

Ανακαλείται από Ητολεμαΐδα καί ή Ταξιαρχία Ίππικοῦ μέ τήν έντολήν ὅπως πορευθῆ διὰ Πολυμύλου εις Βέρροϊαν.

Τό προωθηθέν Ίππικόν τῶν Μεραρχιῶν ἐπεκτεῖναν τάς ἀναγνωρίσεις του, πληροφορεῖ τό Γενικόν Στρατηγεῖον ὅτι Ισχυραί δυνάμεις ἐχθροῦ ἔχουν συγκεντρωθῆ πρός ἄμυναν πρό τῶν Γιαννιτσῶν ἀπό τῶν ΒΔ τούτου ὑψωμάτων μέχρι τής λίμνης Γιαννιτσῶν.

Τό Γενικόν Στρατηγεῖον προωθεί τάς Μεραρχίας πρός Γιαννιτσά καί τήν 19ην εὐρίσκεται ἐν ἐπαφῇ μέ τήν ἐχθρικήν διάταξιν. Τήν 18ην ὥραν φθάνει πληροφορία εις τό Γενικόν Στρατηγεῖον ὅτι τό ὑπ'ἀριθμ. 11 ἑλληνικόν Τορπιλοβόλον μέ κυβερνήτην τόν ὑποπλοίαρχον Βότσην, εἰσχωρήσαν ἀπαραιήρηων εις τόν λιμένα Θεσσαλονίκης, ἀνετίναξε διὰ τορπιλλισμοῦ τό Τουρκικόν θωρηκτόν "ΦΕΤΧΗ-ΜΠΟΥΡΑΕΝ" ὅπερ ἐβυθίσθη ἀμέσως.

Εἰς τά Γιαννιτσά ή ἀρξαμένη μάχη λαμβάνει ὅλην τήν σκληρότην καί ἴπαισμῶδη μορφήν, τῶν ἀμυνομένων ὑπερασπιζόντων τό ἔδαφος ἀντί πάσης θυσίας.

Τέλος μετά διήμερον ἀγῶνα ὑπό βροχήν ή κατά μέτωπον πίεσις τῶν IV, II, III Μεραρχιῶν καί ή ἐκ βορρᾶ ἑξαπολυθεῖσα ἐπίθεσις τής VI Μεραρχίας, τής ὁποίας τό 9ον Τάγμα Εὐζώνων εἰσέδουσε ἀποφαστικῶς κινήθῃν μέχρι τοῦ νεκροταφείου κυριεῦσαν τήν ἐκεῖ τεταγμένην Πυρ/χίαν τοῦ ἐχθροῦ, ἠνάγκασε τόν ἐχυρόν πρό τοῦ κινδύνου τής κυκλώσεως νά ἀποχωρήσῃ ἐσπευσμένως μέ βαρυτάτας ἀπω-

λείας, αφήσας επί τοῦ πεδίου τῆς μάχης 9 πυροβόλα, 4 πολυβόλα, 2
λόχους αἰχμαλωτισθέντας καί πλῆθος ὀπλικοῦ καί ὄχημάτων.

*ἐπί τῆ αἰούφῃ ἐκβίσει τῆς μάχης τῶν τῶν Γιαννιτσῶν τὸ
Γενικόν Στρατηγεῖον ἐξέδωκε τὴν κάτωθι διαταγὴν:

ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Γιαννιτσά 21 Ὀκτωβρίου 1912 ὥρα 3η πρωΐας.

*Ἡμερησία διαταγὴ Στρατιᾶς

*Ἀξιωματικοί, *Υπαξιωματικοί, Στρατιῶται.

*Ἡ νίκη τῶν Γιαννιτσῶν συμπληροῦ τὴν τοῦ Σαρανταπόρου
καί ἀποτελεῖ διὰ τὸν ἑλληνικὸν Στρατὸν νέον τίτλον τιμῆς καί
οἰξῆς.

*Ἀγωνισθέντες ἐπὶ οἱήμερον κατὰ πολυαριθμοῦ ἐχθροῦ, κατέ-
χοντες ὀχυρωθείας θέσεις, κατετροπώσατε τοῦτον ὑπερβάντες ὄλας
τίς οὐσχερείας, ὑποστάντες ὄλας τὰς στερήσεις. Ἡ ἀφοσίωσις εἰς
τὸ καθήκον, ἡ καρτερία καί ἡ ἀνδρεία ὑμῶν θά χαράξωσιν εἰς τὴν
Ἱστορίαν τοῦ ἔθνους μας νέας λαμπράς σελίδας. Αἰσθάνομαι
ἐμαυτὸν ὑπερήφανον νά εἶμαι ἐπὶ κεφαλῆς τοιοῦτου Στρατοῦ καί
ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι οὗτος μετὰ τῆς αὐτῆς καρτερίας καί γεν-
ναιότητος ἀγωνιζόμενος θά περατώσῃ νικηφόρως τὸν ἀγῶνα.

Κωνσταντῖνος

*Ἡ VII Μεραρχία λαβοῦσα διαταγὴν νά ἐπιτεθῆ τὴν 20ην
κατὰ τῶν περὶ τὴν γέφυραν Λουδία ἰσχυρῶν ἐχθρικών δυνάμεων, ἐκκι-
νήσασα τὴν πρωτὰν συναντῆ ἰσχυρὰν ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς
Πλατό, ὄν, κατόπιν πολυῶρου μάχης ἀναγκάζει εἰς ὑποχώρησιν μέ με-
γάλας ἀπωλείας ἀπὸ τὰ πυρά δύο πυρ/ρχιῶν μας.

Τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας καταλαμβάνεται ἡ σιδηροδρομικὴ

././.

γέφυρα επί τοῦ Λουδία, τοῦ ἐχθροῦ ἀναγκασθέντος εἰς ὑποχώρησιν.

Ἐκεῖθεν αἱ Μεραρχίαι κινοῦνται διαδοχικῶς πρὸς Θεσσαλονίκην.

Διαβᾶσαι τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, ἄνευ ἀντιστάσεως τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὰς πληροφορίας συγκεντρουμένου τούτου εἰς Θεσσαλονίκην.

Ἐκ διαφόρων κατευθύνσεων αἱ Μεραρχίαι τὸ ἑσπέρας τῆς 25ης εὐρίσκοντο εἰς τὸ ὕψος τοῦ Γαλλικοῦ ποταμοῦ, εἶχε δέ ἐκδοθῆ διαταγή κινήσεως πρὸς Θεσσαλονίκην.

Ἐν τῇ μεταξὺ οἱ πρόξενοι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐν Θεσσαλονίκη, εἶχον μεσολαβήσει εἰς τὸν Διοικητὴν τῶν στρατευμάτων Θεσσαλονίκης, Ἀρχιστράτηγον Χασάν Ταζίν Πασσᾶν, ὅπως πρὸς πρόληψιν αἱματοχυσίας ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐφ' ὅσον οὐδεμίᾳ ἐλπίδι ἠδύνατο νὰ ὑπάρχη διὰ ν' ἀπωθηθῆ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, νὰ παραδοθῆ ἡ πόλις.

Ὁ Χασάν Ταζίν Πασᾶς, ἐδέχθη ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι θ' ἀφήνετο ὁ Τουρκικὸς Στρατός ν' ἀποσυρθῆ εἰς Καρᾶ-Μπουρνού φέρων τὸν ὅπλισμόν του μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου.

Οἱ Πρόξενοι μὲ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Διοικητοῦ τῶν Τουρκικῶν δυνάμεων Σεφὴκ Πασᾶν Στρατηγόν, διὰ σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ φθάνουν ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Τοφίν ὅπου τὸ Ἑλληνικὸν Γενικὸν Στρατηγεῖον.

Παρουσιασθέντες εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον ὑπέβαλλον τοὺς δρους, οὓς οὗτος δέν ἐδέχθη, δηλώσας ὅτι ὅπωςδήποτε ὁ Τουρκικὸς Στρατός θά ἐθεωρεῖτο αἰχμαλώτος πολέμου, παραδίδων τὸν ὅπλισμόν του καὶ συγκεντρούμενος εἰς Στρατόπεδα αἰχμαλώτων.

Ζητήσαντες προθεσμίαν επέστρεψαν εις Θεσσαλονίκην προς συνεννόησιν καί εΐτα εκ τούτων ο Στρατηγός Σεφίκ Πασσᾶς ἐπανήλθεν, εις Τοφίν τήν 5ην ὥραν καί ἐγνώρισεν τήν ἀποδοχήν τῶν ὄρων, πλὴν ἀντιρρήσεώς τινος τοῦ Χασάν Ταξίν Πασᾶ διὰ παραμονήν εις χεῖρας τῶν Τούρκων 5000 ὄπλων ἧτις καί δέν ἐγένετο δεκτῆ. Ἐν τούτοις καίτοι ἐβράδυνε ν' ἀποστείλῃ τήν τελικὴν ἀπάντησιν, ὑπὸ τήν πίεσιν τῶν πραγμάτων, ἐφ' ὅσον αἱ Μερραρχίαι ἐκινούντο προς τήν πόλιν τῆς Θεσσαλονίκης ἠναγκάσθη νά δεχθῆ καί ὑπεγράφη πρωτόκολλον παραδόσεως τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ καί τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Χασάν Ταξίν Πασᾶ, καί τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλληνος Ἀρχιστρατήγου ἔχον οὕτω:

Π ρ ω τ ό κ ο λ λ ο ν. Μεταξύ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ καί τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ συνεφωνήθησαν τὰ κάτωθι:

Ἄρθρον 1ον. Τὰ ὄπλα τῶν ὀθωμανῶν στρατιωτῶν θά παραληφθῶσι καί θά τεθῶσι ἐν ἀποθήκῃ, θά φρουρηθῶσι ὑπὸ τήν εὐθύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ θά συνταχθῆ ἰδιαίτερον πρωτόκολλον.

Ἄρθρον 2ον. Οἱ ὀθωμανοὶ στρατιῶται θά στρατωνισθῶσι μέρος μὲν εις Καραμπουρνοῦ, μέρος δέ εις τοὺς στρατῶνας πυροβολικοῦ, τοὺς καλουμένους Τοφίν. θά τρέφωνται ὑπὸ τῶν ἀρχῶν Θεσσαλονίκης.

Ἄρθρον 3ον. Ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης παραδίδεται εις τὸν ἑλληνικόν στρατόν μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης.

Ἄρθρον 4ον. Πάντες οἱ ἀνώτεροι στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι καί Ἀξιωματικοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νά διατηρήσωσι τὰ ξίφη των καί νά ᾧσιν ἐλεύθεροι ἐν Θεσσαλονίκῃ. Οὗτοι θά δώσωσι λόγον τιμῆς

ὅτι δέν θά λάβωσι πλέον τά ὄπλα κατά τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ καί τῶν συμμάχων αὐτοῦ κατά τήν διάρκειαν τοῦ παρόντος πολέμου.

Ἄρθρον 5ον. Ἄπαντες οἱ ἀνώτεροι πολιτικοί βαθμοῦχοι καί οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Βιλαετίου θά ᾤσιν ἐλεύθεροι.

Ἄρθρον 6ον. Οἱ χωροφύλακες καί ἀστυνομικοί θά φέρωσι τά ὄπλα αὐτῶν.

Ἄρθρον 7ον. Τό Καραμπουρνοῦ θά χρησιμεύσῃ ὡς κατάλυμμα τῶν ἀφωπλισμένων ὀθωμανῶν στρατιωτῶν. Τά πυροβόλα καί τά πολεμικά μηχανήματα τοῦ Καραμπουρνοῦ θά τεθῶσιν ἐκτός χρήσεως ὑπό τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ καί θά παραδοθῶσιν εἰς τήν ἑλληνικήν δύναμιν.

Ἄρθρον 8ον. Τά ἐν ἄρθρῳ 1ῳ διαλαμβανόμενα θά ἐκτελεσθῶσιν ἐντός τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῶν δύο ἡμερῶν, ἀρχομένου ἀπό αὔριον Σαββάτου 27 Ὀκτωβρίου 1912. Ἡ προθεσμία αὕτη δύναται ἀκόμη νά παραταθῆ τῇ συγκαταθέσει τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἄρθρον 9ον. Ἡ κατάστασις αὐτή θά διατηρηθῆ μέχρι τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης.

Ἄρθρον 10ον. Οἱ χωροφύλακες καί ἡ ὀθωμανική Ἀστυνομία θά ἐξακολουθήσωσι τήν ὑπηρεσίαν αὐτῶν μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 26ῃ Ὀκτωβρίου 1912

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος

Β. Δούσμανης

Ι. Ν. Μεταξᾶς

Ὁ ἀρχηγός τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ Χασάν Ταξίν.

Π ρ ω τ ό κ ο λ λ ο ν - Π α ρ ά ρ τ η μ α

"Αρθρον 1ον. Δύο Τάγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ θά εἰσέλθωσι μετὰ μεσημβρίαν σήμερον εἰς τήν πόλιν καί θά καταλύσωσι εἰς τοῦς Στρατῶνας τοῦ Πεζικοῦ.

"Αρθρον 2ον. Ἡ συντήρησις τῶν ὀθωμανῶν στρατιωτῶν τῶν ἵππων καί τῶν ὑποζυγίων θά γίνεται τῆ συνδρομῇ τοῦ Δημαρχείου ὑπό τῶν ἐπιτοπίων Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν. Ἡ ἀναγκαία δαπάνη θά ἐπιβαρύνῃ τήν Ἑλληνικήν Κυβέρνησιν, θά ἀρχίσῃ δέ ἡ διαστροφή εὐθύς ὡς ζητηθῆ αὕτη ἐπισημῶς.

"Αρθρον 3ον. Τρεῖς χιλιάδες ὀθωμανῶν στρατιωτῶν θ' ἀφεθῶσι ἔνοπλοι, ὅπως φέρωσι εἰς πέρας τόν ἀφοπλισμόν τῶν ὑπολοίπων ἀφοῦ ἄπαξ ἐκεῖνοι ἀφοπλισθῶσι θά καταθέσωσι τά ὄπλα αὐτῶν. Ἡ ἐκκαθάρισις τῶν ἀποτηθησομένων ὄπλων θά γίνηται τῆ φροντίδι τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

"Αρθρον 4ον. Ὁ Διοικητής τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων θά δώσῃ αὐστηράς διαταγάς, ὅπως ἅπαντες οἱ χωρικοί καί οἱ ἀφοπλισθέντες στρατιῶται, αἱ ἰδιοκτησίαι καί τά ὑπάρχοντα αὐτῶν, μή προσβληθῶσι παρ' οὐδέμιᾶς συμμορίας, ἀλλά ὅπως τύχωσι σεβασμοῦ παρά τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων.

"Αρθρον 5ον. θά δῶθῃ αὐστηρά διαταγή νά ληφθῆ μεγάλη φροντίς, ὅπως καταστῶσι σεβασταί αἱ παραδόσεις τά ἔθιμα καί ἡ θρησκεία τῶν κατοίκων, τά θρησκευτικά δικαστήρια ὄλων τῶν θρησκευμάτων θά ἐξακολουθήσωσι λειτουργοῦντα.

"Αρθρον 6ον. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ τελωνείου δύναται νά ἐξακολουθήσῃ νά λειτουργῆ μέχρι νεωτέρας ἀποφάσεως, ὑπό τόν ἔλεγχον τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν. Ὁμοίως ἡ ὑπηρεσία τοῦ δημοσίου χρέους καί

Ρεζί ().

Οι πληρεξούσιοι τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος

Β. Δούσμανης

Ι. Ν. Μεταξᾶς

Ὁ Διοικητῆς τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ Χασάν Ταξίν.

Τῆν 26ην Σ/βρίου, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἰσέρχονται τὰ πρῶτα τμήματα τοῦ Στρατοῦ εἰς Θεσσαλονίκην ἐν μέσῳ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ ὅστις μέ δάκρυα ἔσπευσε νά ἀγκαλιάσῃ τοὺς ἐλευθερωτάς του ἀδελφοὺς.

Ἐξεδόθη ἡ κάτωθι διαταγή:

Συνθηκολογήσαντος καί παραδοθέντος τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καί περίξ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, ἀναστέλλονται αἱ ἐχθροπραξίαι κατ' αὐτοῦ.

Θεσσαλονίκη 26/1/1912 ὥρα 12 ἑσπερινή

Κ. Α. Δούσμανης

Ἀρχηγόν Στρατοῦ Θεσσαλονίκην

Βεβαιούμενος ἀπό τό ἐκ Θεσσαλονίκης σταλέν μοι τήν ἐσπεραν ταύτην τηλεγράφημα τῆς Ἑμετέρας Βασ. Ὑψηλότητος τήν εἴσοδον αὐτῆς καί συνεπῶς καί τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ εἰς τήν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας σπεύδω νά διαβιβάσω αὐτῇ καί τῷ γενναίῳ στρατῷ τὰ θερμά συγχαρητήρια τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀθῆναι 28/1/12 μεσονύκτιον Β ε ν ι ζ έ λ ο ς.

Τήν 28ην εἰσῆρχετο ὁ Ἀρχιστράτηγος εἰς τήν Θεσσαλονίκην καί τήν 29ην ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἐρχόμενος ἐκ Γιδοῦ εἰς ὃν ἐγένετο παλλαϊκὴ ὑποδοχὴ, ἐγένετο παρέλασις τῆς II Μεραρχίας καί ἡ πρώτη ἀνύψωσις τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας τοῦ Λευκοῦ Πύργου.

.//.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐπετρέπετο ἡ εἴσοδος εἰς τὴν πόλιν τῶν δύο Βουλγάρων Πριγκήπων, οἱ ὅποιοι συνώδευαν τὴν Βουλγαρικὴν Μεραρχίαν, ἣτις ἀνεξαρτήτως τοῦ λοιποῦ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ κινουμένη ἔξωθι τῆς Θεσσαλονίκης.

Εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ παρεδόθη ὀλόκληρος ὁ ἐκεῖσε συγκεντρωθεὶς Τουρκικὸς Στρατός ἐξ 25 χιλιάδων ἀνδρῶν 60 ταχυβόλα πυροβόλα καὶ τινὰ βαρέα τῶν Φρουρῶν Μεγάλου καὶ Μικροῦ Καφαμπουρνοῦ, ὕλικόν πολέμου ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ὑπάρχον δι' ὄλον τὸν Τουρκικὸν Στρατόν Μακεδονίας καὶ κτήνη πάμπολα.

Κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς αἱ πληροφορίες διὰ τοὺς λοιπούς συμμάχους ἔφεραν ὅτι, ὁ μὲν Σερβικὸς Στρατός διώκων τὸν ἀπέναντί του Τουρκικὸν Στρατόν κατέλαβε τὴν γραμμὴν Δεμίρ Καποῦ-Περλεπέ.

Ὁ Βουλγαρικὸς Στρατός καταλαβὼν τὴν Ἀνδριανούπολιν ἐβάδιζε πρὸς Τσατάλτζαν, τῶν δεξιᾶ κινουμένων στρατευμάτων καταλαβόντων τὰς Σέρρας-Δράμαν-Ξάνθην-Ἀλεξανδρούπολιν.

././.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΗΝ
ΚΟΖΑΝΗΣ-ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΚΟΡΥΤΣΑΣ

Ὡς προανεφέρθη τὴν 15ην Ὀκτωβρίου ἡ V Μεραρχία συνεργαζομένη μετὰ τῆς Ταξιαρχίας Ἰππικοῦ ἐκινεῖτο νὰ ἐπεκτείνει πρὸς Δυσμάς τὴν κατοχὴν μέχρι Φλωρίνης καὶ βορειότερον πρὸς Μοναστήριον.

Μετὰ τὴν ἀναφερθεῖσαν κατάληψιν τῆς Πτολεμαΐδος καὶ ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τῆς ὑπάρξεως ἐχθροῦ δυνάμεως 1500 Πεζῶν μετὰ 6 πυροβόλων, ἔλαβε καταλλήλους διατάξεις καὶ προχώρησεν πρὸς Πέριον (Ναλμπανκιοῦ) ἦλθεν ἐν ἐπαφῇ μετὰ τὸν ἐχθρόν, ὅστις ἐνεφάνισε ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν ἀποφασιστικὴν εἰς τὸν ἀγῶνα ἐν τῇ παρά τούτου κατεχομένην τοποθεσίᾳ.

Ἡ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ κινηθεῖσα φάλαγξ ἣτις προσέβαλε τὸ δεξιὸν πλευρὸν τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ ὑψώματα Παπαῖ κεφάλι ἠνάγκασε τοῦτον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀντίστασιν καὶ ὑποχώρησεν ἐν σπουδῇ πρὸς δυσμάς ἐγκαταλείψας ἀρκετὰ ὄπλα καὶ 2 σημαίας ἐπὶ πεδίου μάχης.

Μετὰ ἡμερησίαν ἀνάπαυσιν ἡ Μεραρχία ἐκινήθη πρὸς βορρᾶν τὴν 18ην καταλαβοῦσα τὴν γραμμὴν Ξυνοῦ Νερό-Στενά Κιρλί Δερβέν-Ἀμύνταιον.

Τὴν 19ην ἐκδιώξασα ἐχθρικᾶς δυνάμεις αἵτινες ἐπλησίασαν τὴν νύκτα τὰς προφυλακὰς τῆς, ἐπροχώρησε καὶ κατέλαβε τὴν Βεύην (Μπάνιτσαν). Τὴν ἐπομένην κινηθεῖσα πρὸς Φλώριναν προσέκρουσεν ἐπὶ ἐχθρικῶν ἰσχυρῶν δυνάμεων 5 Μεραρχιῶν περιωρισμένης δυνάμεως, αἵτινες ἐκινεῖντο πρὸς Κοζάνην. Μετὰ ἡμερησίαν μάχην σκληρὰν, καθ'

ἦν ἔσχε ἱκανάς ἀπωλείας, ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῆ πρὸς Σόροβιτς κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός.

Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου ἡ Μεραρχία ἐδέχθη ἰσχυράν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ πρῶϊας, ὅχι μόνον δὲ συνεκρατήθη ἐπὶ τῶν ἐντεῦθεν κ' ἐκεῖθεν τοῦ Ἀμυνταίου θέσεών της, ἀλλὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας λαβοῦσα τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἀντεπιτεθεῖσα ἐκ τοῦ δεξιοῦ καὶ εἴτα τοῦ Κέντρου, ἐξεδίωξε τὸν ἐχθρὸν καταδιώξασα ἐπ' ἀρκετόν αὐτόν.

Κατὰ τὴν νύκτα ὁ ἐχθρὸς, ἐκμεταλλευθεὶς τὸ ἀκάλυπτον τοῦ ἄκρου ἀριστεροῦ τῆς παρατάξεως Μεραρχίας, εἰσεχώρησεν εἰς τὰ νῶτα της καὶ διὰ πυρῶν Πεζικοῦ καὶ πολυβόλων βαλλομένων κατὰ τῶν καταυλισμῶν τῶν σταθμευουσῶν μονάδων ἐφεδρείας καὶ τῶν λόχων αἰ. γραμμῆς, ἐπέφερε σύγχυσιν καὶ νευρικότητα παρασυρθεισῶν καὶ τῶν μονάδων τῆς πρώτης γραμμῆς, αἵτινες διαδοχικῶς ὑπεχώρησαν, ὑπὸ τῆν πίεσιν τοῦ ἐκδηλώσαντος τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ ἐξ Ἀμυνταίου.

Ἡ ἀνάμιξις ἐπέτεινε τὴν σύγχυσιν καὶ μετ' ὀλίγον ἡ Μεραρχία ὑπεχώρει ἐν ἀταξίᾳ πρὸς Κοζάνην μὲ ἀρκετάς ἀπωλείας, εἰς νεκρούς καὶ ἀπώλειαν 8 πυροβόλων πεδινῶν ἅτινα περιῆλθον εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ τραγικὰς συνθήκας, ὡς κατωτέρω εἰς τὸ ἀπόσπασμα τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως ἀναφέρονται.

Τὰ πυροβόλα ταῦτα μετεφέρθησαν βραδύτερον ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὰ ὄχυρά Ἰωαννίνων ὅπου λαβόντα μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν, τελικῶς περιέπεσαν εἰς χεῖρας πάλιν τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Εἶναι τὸ μόνον ἀτύχημα τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν περιορισμένης ἀξίας βεβαίως κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἀτύχημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον καμμίαν σοβαρὰν

έπιρροήν δέν εξέήσκησεν επί τών γενικών έπιχειρήσεων τής Στρατιᾶς, άναφάνονται τά δύο υπέροχα παραδείγματα αυτοθυσίας τών 'Αξιωματικών καί όπλιτών τοῦ Πυροβολικοῦ τών δύο τούτων Πεδινών Πυροβολαρχιδών.

'Η φυχρά 'Ιστορία τοῦ Πολέμου, ή ούδένα καλῶς εύουσα, ή μεμφθεΐσα τούς υπευθύνους τοῦ άτυχήματος τούτου, μόνον τήν υπέροχον διαγωγήν τοῦ προσωπικοῦ τών δύο Πυρ/ρχιδών εξαίρει, δικαιολογοῦσα τήν έν τών συνθηκῶν τοῦ άγῶνος άπώλειαν τοῦ υλικοῦ τούτου, έφ' όσον τό προσωπικόν έπραξε ό, τι ήτο δυνατόν νά πράξη θυσιασθέν διά τήν τιμήν του.

'Αποτελεΐ υποχρέωσιν ή γνώσις υπό πάντων τών πυροβολητῶν τής διαγωγῆς τών ήρωϊκῶν τέκνων τοῦ Πυροβολικοῦ καί εΐναι έλαχίστη άπότισις φόρου εύγνωμοσύνης πρός τά θύματα ταῦτα τοῦ καθήκοντος ή άναγραφή τής εξαίρέτου διαγωγῆς των έν τῇ παρούσῃ Ιστορίᾳ.

Μέ τήν άγάπην πρός τήν πατρίδα καί τό καθήκον ώς όδηγόν, μέ πνεῦμα άσστηρᾶς πειθαρχίας έρριζωμένον εις τήν σκέψιν καί τήν λατρείαν πρός τά πυροβόλα των, συμφώνως πρός τάς Ιεράς παραδόσεις, τοῦ όπλου, έπесαν ένδόξως μαχόμενοι επί τοῦ πεδίου τής μάχης παραπλεύρως τών πυροβόλων των υπερασπίσαντες τήν τιμήν αὐτῶν.

'Ως εξῆς αναφέρει ή επίσημος εκθεσις τάς συμβάντα τής ήμέρας εκείνης όσον άφορᾷ τάς δύο πρώτας Πυρ/ρχίας.

" Οί Τοῦρκοι έπωφεληθέντες τής συγχύσεως έβαλθον τούς φεύγοντας, ταύτοχρόνως δέ προῦχώρουν ταχέως πρός τάς θέσεις τής 5/1ης

Πυρ/ρχίας, περίεξ τῆς ὁποίας ἐλάχιστοι ἄνδρες τῶν δυναυθέντων λόχων εἶχον συγκεντρωθῆ πρός ὑπεράσπισιν τῶν πυροβόλων τῆς. Μόλις δέκα βολὰς ἠδυνήθη νά βάλλῃ ἡ Πυρ/ρχία αὕτη καί μετ'ὀλίγον εὐρίσκετο ὑπό τὴν κατοχὴν τοῦ ἐχθροῦ, τὸ δραστικὸν πῦρ τοῦ ὁποίου, ἰδίᾳ τῶν πολυβόλων του, εἶχεν ἐπιφέρει μεγίστην φθοράν εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς Πυροβολαρχίας, φονευθέντων μεταξύ ἄλλων τοῦ Διοικητοῦ τῆς, τοῦ Ὑπολοχαγοῦ καί τῶν τριῶν ἀρχηγῶν στοιχείου".

*Απόσπασμα τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως διὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς 6ης Πυροβολαρχίας τοῦ 1ου Συντάγματος Πεδινοῦ Πυρ/κοῦ.
"Ἐνῶ οὕτω τὸ 16ον μετὰ τῆς 5/2 Πυρ/ρχίας ὑπεχώρουν πρός τὰ ὀπίσω, περί τῆς 6/1 ὁμοῦ Πυροβολαρχίας οὐδεμία πρόνοια εἶχε ληφθῆ, αὕτη δέ ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς προγενεστέρας διαταγῆς τοῦ Ταγματάρχου Διοικητοῦ τῆς III/2 Μοίρας Πεδινοῦ Πυροβολικοῦ ὅπως ἐπ'οὐδενί λόγῳ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν τῆς ἄνευ ἐγγράφου διαταγῆς του, δὲν ἐδέχθη νά ἐκτελέσῃ προφορικᾶς περί ὑποχωρήσεως διαταγὰς τοῦ ἐν τῷ μεταξύ καταφθάσαντος εἰς τὸν δεξιὸν τομέα λοχαγοῦ Διοικητοῦ τῆς εἰς ἣν ὀργανικῶς ὑπῆγετο III/1 Μοίρας. Πρὸ τῆς κατηγορηματικῆς ταύτης ἀρνήσεως εὐρεθεὶς ὁ Διοικητὴς τῆς III/1 Μοίρας, ἠναγκάσθη νά σπεύσῃ πρός τὸν ἕτερον Μοίραρχόν του, ὃν μετὰ πάροδον ὀλίγου χρόνου συνῆντησε νοτιώτερον τῆς θέσεως τῆς 5/2 Πυροβολαρχίας καί ἐζήτησε τὴν παρά τούτου ἔκδοσιν πρός τὴν 6/1 Πυροβολαρχίαν ἐγγράφου διαταγῆς ὑποχωρήσεως. Οὗτος ὁμοῦ φρονῶν ὅτι ἠδύνατο ἀκόμη νά τηρηθοῦν αἱ θέσεις των ἠρνήθη νά ἐκδώσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην. Ἄλλ' ὅτε ὁ Διοικητὴς τῆς III/2 Μοίρας ἀπεσύρετο ἀκολουθῶν τὴν 5/2 Πυρ/ρχίαν, χωρὶς οὐδέν μέτρον νά λάβῃ διὰ τὴν 6/1 Πυροβολαρχίαν, ὁ Διοικητὴς τῆς III/1 Μοίρας, ἐξέδωκε ὑπευθύνως καί ἀπέστειλε πρός τὴν 6/1 Πυρ/ρχίαν ἐγγραφὸν διαταγῆν, ὅπως ζεύξῃ καί ὑποχωρήσῃ ἀμέσως πρός Νότον. Κατὰ τὸ μεσολαβῆσαν ἐν τῷ μεταξύ

χρονικόν διάστημα καί μέχρι λήξεως τῆς διαταγῆς ταύτης ὑπό τοῦ Διοικητοῦ τῆς 6/1 Πυροβολαρχίας αἱ μὲν πρό τοῦ Ἄμυνταίου δυνάμεις τοῦ 16ου Συν/τος Πεζικοῦ ἐκινουῦντο πρός τὰ ὀπίσω, ἀφήνουςαι ἀκάλυπτον καί ἀπροστάτευτον τὴν Πυροβολαρχίαν, τὸ ἐχθρικόν δὲ τμηματὸ εἰσελθόν ἐντός τῆς θέσεως τῆς V Μεραρχίας ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ προὐχώρει πάντοτε πρός Β.Α. πλησιάζον συνεχῶς πρός Ἄμύνταιον. Οὕτω ὅταν ἡ Πυροβολαρχία, συμμορφουμένη πρός τὴν ἔγγραφον διαταγὴν τοῦ Μοιράρχου τῆς, συνέδεσε τὰ ὄχηματά τῆς καί ἐτέθη ἐν πορείᾳ ἐπὶ τῆς καρροποιήτου πρός Φιλώταν, ὅθεν ὑπῆρχε πλέον καιρὸς πρός ὑποχώρησιν, καθ' ὅσον τὸ Τουρκικόν τμημα καταφθάσαν ἤρχισε βάλλον δραστηκῶς ἐκ οἰευθύνσεως Ν.Δ. καί ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως κατ' αὐτῆς ἐπενεχθεισῶν σοβαρωτάτων ἀπωλειῶν ἐν βραχεῖ διαστήματι καί φονευθέντων μεταξύ ἄλλων τοῦ Διοικητοῦ καί τῶν ὄδο Ἀξιωματικῶν τῆς. Μὴ διαθέτουσα οὐδὲν στήριγμα ἡ Πυρ/χία, ἐπὶ πλέον δὲ στερουμένη καί τῆς παραμικροτέρας μαχητικῆς ἀξίας, δοθέντος ὅτι προσεβλήθη ἐν πορείᾳ, ἦτο ἐπόμενον νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ τῶν δυνηθέντων νὰ διασωθῶσιν ἀνδρῶν τῆς καταφυγόντων ἐν τελείᾳ ἀταξίᾳ εἰς τὸ χωρίον Φιλώτας. Τοιοῦτοτρόπως ὀδύκληρος ἡ III/1 Μοῖτρα ἐξ 8 πυροβόλων, ἐξ ὧν ἓν ἦτο ἀχρηστευμένον ἀπὸ τῆς μάχης τῆς 21ης Ὀκτωβρίου εἶχεν ἀίχμαλωτισθῆ ἐντός τῆς πρωΐας οἰαδοχικῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἄλλὰ καί 6/2 Πυροβολαρχία κατὰ τὴν ὑποχώρησίν τῆς ἐγκατέλειψεν ἓν πυροβόλον ἀνατραπέν καθ' ὁδόν ἐντός χαράδρας, οὕτω δὲ οἱ Τούρκοι ἐγένοντο κύριοι 9 ἐν συνόλῳ πεδινῶν πυροβόλων.

Σημείωσις 1η

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΩΠΙΝΑΝ

Μετά τὸ ἀναφερθέν ἀτύχημα τῆς V Μεραρχίας τὸ Γενικόν Στρα-

τηγετον αποφασίζει νά τεθῆ εἰς καταδίωξιν τοῦ πλησιάσαντος τῆν Κοζάνην ἐχθροῦ.

Αἱ πληροφορίες ἔφερον ὅτι ὁ ἠττηθεὶς ἐκ Σερβίας Τουρκικός Στρατός μέσης δυνάμεως 40 χιλιάδων εὕρισκετο ἐν τῇ περιοχῇ Μοναστηρίου-Φλωρίνης-Κορυτσᾶς, εἰς ὅν ἀνήκον αἱ ἐναντίον τῆς V Μεραρχίας ἐπιτεθεῖσαι (5) πέντε ἐχθρικαὶ Μεραρχίαι.

Πρὸς τοῦτοις ἔθεσε εἰς κίνησιν τὴν I, II, IV, VI Μεραρχίας καὶ τὴν Ταξιαρχίαν Ἴππικοῦ τῆν 29ην 8/βρίου πρὸς Ἐδεσσαν-Φλώριναν.

Τὴν 2αν Νοεμβρίου μετὰ κοπιῶδη πορείαν αἱ Μεραρχίαι συναντοῦν τὰ πρῶτα προκεχωρημένα τμήματα τοῦ ἐχθροῦ εἰς Ἄγραν ἄτινα ἀπώθοῦν πρὸς δυσμᾶς.

Εὐγυρόνως διετάχθη καὶ ἡ V Μεραρχία ἐκ Κοζάνης ὅπως βαδίση πρὸς Σόροβιτς ἐν συνδέσμῳ μετὰ τῶν λοιπῶν Μεραρχιῶν. Αὕτη προχωροῦσα πρὸς Κόμανον συνήντησε ἐχθρικήν ἰσχυράν ἀντίστασιν τῆν 3ην Νοεμβρίου ἣν μετὰ οἰήμερον ἀγῶνα ἀπώθησεν ἐκεῖθεν.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν διέξήγετο μάχη εἰς τὴν Σιάτισταν εἰς ἣν ἐπετίθετο, ἰσχυρά ἐχθρική δύναμις ἐνισχυμένη ὑπὸ πυροβολικοῦ. Κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρησε πρὸς Καστοριάν.

Δεξιὰ εἰς τὴν διάβασιν τῆς Ἄρνισης ἰσχυρά ἐχθρικά τμήματα τοῦ ἐχθροῦ ἐπετίθεντο κατὰ τῆς VI Μεραρχίας ἣτις τελικῶς ἀπώθησε ταῦτα ἀφοῦ ἀπασχολήθη ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν μέ αὐτάς. Προχωροῦσα ἡ Στρατιὰ καταλαμβάνει τὴν Φλώριναν εἰς Σιδηροδρομικὸν Σταθμὸν τῆς ὁποίας εὑρεν 300 βαγόνια καὶ 12 ἀτμομηχανᾶς,

ἄπειρον ὕλικόν καί συνέλαβε 1500 αἰχμαλώτους ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς. Ὁ ἔχθρος ὑπεχώρει κατὰ τὰς πληροφορίες ἐκ Μοναστηρίου πρὸς Κορυτσᾶν. Οἱ Σέρβοι κατέλαβον τὸ μοναστήριον εἰς προηγουμένην ἡμέραν.

Τὴν 8ην Ἰ/βρίου ἀνεκλούθησε ἡ καταδίωξις τοῦ ὑποχωροῦντος ἔχθρου πρὸς Πισοδέρι ἐπὶ ὁδοῦ Φλωρίνα-Κορυτσᾶ. Εἰς τὴν ὁδὸν ἦτο κατεσπαρμένον παντοειδές ὕλικόν βλητοφόρα καὶ 20 πυροβόλα, ἅτινα ἐγκατέλειψε ὁ ἔχθρος ὑποχωρῶν. Παραληφθέντα ταῦτα ἀπεστάλησαν διὰ Φλωρίνης εἰς Θεσσαλονίκην ὡς ἐπίσης καὶ 200 αἰχμάλωτοι. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Φλωρίνης καὶ μετὰ διήμερον τῆς Καστοριάς, τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διέταξε τὴν παραμονὴν ἐκεῖσε τῶν III, V, VI Μεραρχιῶν καὶ ἐπάνοδον εἰς Θεσσαλονίκην τῶν I καὶ IV τοιούτων.

Εἰς τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου παρατηρήθησαν κινήσεις τοῦ ἔχθρου ἐπὶ διαφόρων διαβάσεων τῆς ὁδοῦ Κορυτσᾶς-Μοναστηρίου καὶ ἰδίως εἰς Μπίγλισταν, εἰς ἣν μάλιστα ἦλθον εἰς σύγκρουσιν μετὰ τὰς ἐκεῖ δυνάμεις τῆς III Μεραρχίας. Τὸ Γενικὸν Στρατηγεῖον διέταξε τὴν προσχώρησιν τοῦ Τμήματος Στρατιᾶς πρὸς Μπίγλιστα-Κορυτσᾶν πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς ζώνης ταύτης ἀπὸ τὰς ἐκεῖσε ἔχθρικὰς δυνάμεις.

Τὸ Τμήμα Στρατιᾶς διὰ τῶν V, III, VI Μεραρχιῶν καὶ τοῦ Συντάγματος Ἴππικοῦ, προῆλασε πρὸς Μπίγλισταν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Κορυτσᾶν διαρκῶς μαχόμενον καὶ ἀπωθοῦν ἰσχυρά τμήματα τοῦ ἔχθρου ἐνισχυμένα διὰ πυροβολικοῦ.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου κατελάμβανε τὴν Κορυτσᾶν ἔνθα παρέμεινε ἡ III Μεραρχία μέχρι Μαρτίου.

Ἡ VI Μεραρχία καί τό Ἴον Σύνταγμα Ἴππικοῦ διετάχθησαν νά ἐπιστρέψωσι εἰς Φλώριναν καί ἐκεῖθεν εἰς Θεσσαλονίκην.

Οὕτω ἔληξαν αἱ ἀπό Κοζάνης μέχρι Κορυτσᾶς ἐπιχειρήσεις, ἀπωθηθέντος τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ τοῦ κατελθόντος ἐκ Σερβίας καί τοῦ ὁποίου τό μεγαλύτερον μέρος κατέφυγε εἰς Ἰωάννινα ἐνισχυθόν τό ἀπολιορκούμενον Τουρκικόν Στρατόν, τοῦ ὑπολοῖπου... τραπέντος πρὸς Ἀλβανίαν.

ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΟΥ ΑἴΓΑΙΟΥ

Μετά τό πέρας τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Μακεδονίᾳ ἤρξατο ἡ κατάληψις τῶν νήσων τοῦ Αἴγαίου δι' ἀποστολῆς ἀποβατικῶν τμημάτων ἀκολουθουμένων ὑπὸ πολεμικῶν τοῦ στόλου.

Τήν 8ην Ν/βρίου κατελήφθη ὑπὸ Διλοχίας Πεζικοῦ ἡ νῆσος Λήμνος.

Τήν 18ην Ν/βρίου ^{κατελήφθη} ἡ νῆσος Θάσος, ὁ Ἅγιος Εὐστράτιος καί ἡ Ἴμβρος.

Τήν 19ην κατελήφθη ἡ νῆσος Σαμοθράκη καί τήν 21ην ἡ νῆσος Ψαρά, ἀπασαί ἄνευ ἀντιστάσεως τοῦ εὐαρίθμου εὐρισκομένου ἐκεῖσε Τουρκικοῦ Στρατοῦ.

Διὰ τήν κατάληψιν τῶν νήσων Λέσβου καί Χίου διετέθησαν μεγαλύτεραι δυνάμεις, λόγῳ τῆς ὑπολογιζομένης ἐκεῖσε ἀντιστάσεως τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις διέθετε εἰς Λέσβον 1500 ὡς ἔγγιστα ἄνδρας καί εἰς Χίον περί τὰς 2000.

Ὁ ἀποβατικὸς Στρατὸς ἀφικνεῖται εἰς Μυτιλήνην τήν 7ην Ν/βρίου καί καταλαμβάνει τήν πόλιν Μυτιλήνης.

.//.

Ὁ ἐχθρὸς ἀπεσύρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν καὶ διεξήγαγε ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἀποβατικῶν στρατευμάτων μας.

Αἱ ἐπιχειρήσεις διήρκεσαν ἐπὶ ἓνα μῆνα λόγῳ διαδοχικῶν ἀντιστασέων τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἔληξαν μόλις τὴν 8ην Δεκεμβρίου συνταχθέντος πρωτοκόλλου παραδόσεως τοῦ ὡς ἄνω Τουρκικοῦ Στρατοῦ μετὰ τοῦ ὕλικοῦ του.

Διὰ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου Χίου ἣτις ὡς εἴπομεν διέθετε 2000 Τουρκικοῦ Στρατοῦ, ἐγένετο ἀνάλογος προπαρασκευῆ ἐπιμεμημένη τῆς καταλήψεως τῆς νήσου, διατεθέντος δι' αὐτὴν Συντάγματος Πεζικοῦ μετὰ Πυροβολαρχίας Ὀρειβατικῆς.

Ὁ Στρατὸς μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Στόλου ἐνήργησε ἀπόβασιν τὴν 11 Νοεμβρίου τοῦ ἐχθροῦ προβαλόντος πείσμονα ἀντίστασιν καὶ τελικῶς ὑποχωρήσαντος εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς νήσου.

Πολυήμερος συνεχῆς ἀγὼν πεισματώδης, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν στενὴν κύκλωσιν τῆς Φρουρᾶς τῆς νήσου, ἣτις τὴν 20ὴν Δεκεμβρίου παρεδόθη, ἀποτελουμένη ἐκ 1800 ἀνδρῶν καὶ 37 ἁξιωματικῶν. Τελευταία ἐξ ὅλων τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου κατελαμβάνετο ἡ Σάμος εἰς ἣν ἐγένετο ἀπόβασις τὴν 1ην Μαρτίου.

Ἡ Σάμος διετέλει ὑπὸ εἰδικὴν κατάστασιν, οὐσα ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου.

Ὅττω τελικῶς μίᾳ ἐκάστη τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου μετὰ τῶν αἰώνων κατοχὴν τοῦ Τοῦρκου κατακτητοῦ ἐπανήρχοντο εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς των Ἑ λ λ ἄ ο ς.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

Κατά τήν περίοδον ἀπό τῆς κηρύξεως ἐπιστρατεύσεως 18 Σεπτεμβρίου μέχρι 5 Ὀπρίου ὅπου ἐκκηρύχθη ὁ πόλεμος, συνεκεντρωῖτο ἐν ἡπείρῳ καί ὅπισθεν τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων, ὁ συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον ἐπιστρατεύσεως προβλεπόμενος Στρατός τῆς ἡπείρου ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Στρατηγοῦ Σαπουτζάκη.

Ἡ γενικὴ δύναμις τοῦ Στρατοῦ τούτου ἀποτελεῖτο ἀπὸ διάφορα ἀνεξάρτητα Συντάγματα Πεζικοῦ καί τάγματα Εὐζώνων καί ἑθελοντῶν προσκόπων μέσης δυνάμεως 10 χιλ., ἀνδρῶν ἀρχικῶς, ἧτις διαρκῶς ἐνισχύετο βραδύτερον δι' ἐπιστρατευομένων νέων μονάδων Πεζικοῦ.

Διὰ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Στρατοῦ, διοιτρίθεντο τρεῖς Πυροβολαρχίαι Πεδιναί, 3 Πυροβολαρχίαι Ὀρειβατικαί καί δύο Πυροβολαρχίαι Βαρῆος Πυροβολικοῦ, διατεταγμέναι ἅπασαι ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἀμύνης τῶν συνόρων καί πρὸς ὑποστήριξιν τῆς διαβάσεως τοῦ Ἀράχθου ποταμοῦ δι' εἰσβολὴν τοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Ἠπειρον.

Τὸ Βαρὺ Πυροβολικόν ἀποτελοῦμενον ἀπὸ 2 Πυροβολαρχίας ὡς ἀνωτέρω, ἀπετέλει τὴν II Τοπομαχικὴν Μοῖραν ὑπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Λοχαγοῦ Καρακάλου Τηλεμ. Αὕτη ἄμα τῇ κηρύξει ἐπιστρατεύσεως ἐγκαθιστάμενη εἰς τὰς κατωτέρω ἀναφερομένας θέσεις, διηγεῖτο εἰς δύο Ὅμάδας Βαρῆος Πυροβολικοῦ.

Α. Ὅμας Διοικητῆς Λοχαγός Ἀγγελόπουλος Ἀθάνατος, περιλαμβάνουσα
1ον, Πυροβολεῖον θεοτοκιοῦ.

(Δ. τοῦ χωρίου Πέτα) ἐξοπλισμένον με 2 Πυροβόλα τῶν 150 ΚΡΟΥΠ ἅτινα ἔδει νὰ βάλωσι πρὸς Βλαχέρναν, Ἄνω Ἰμαρέτ καί Κάτω Γρίζμπορον.

2ον. Δίδυμα Πυροβολεία.

(Β.Α. του άμυντικού Στρατώνος) εξοπλισμένα με 4 πυροβόλα 150 ΚΡΟΥΠ άτινα έδει να βάλλωσι προς 'Ιμαρέτ και Βλαχέρναν.

Β. 'Ομάς. Διοικητής 'Υπολ/γός 'Υλικού Πυρ/κού Παπακυριατζίης Δημ. Πυροβολείον Λόφου Καραδήμου (Ν. Χωρίου Πέτα), εξοπλισμένον με 4 πυροβόλα των 87 ΚΡΟΥΠ, και ήτις είχεν έντολήν να έπιτηρή άπασαν τήν βορ. 'Αρτης και κατά μήκος τής δεξιώς όχθης του 'Αρχθου έδαφικήν ζώνην.

'Ο έχθρός ύπελογίζετο ότι θα συνεκέντρωνε περί τάς 15 χιλ. Στρατού με ισχυρόν Πυροβολικόν.

Κηρυχθέντος του Πολέμου τήν 5ην 'Οκτωβρίου ό Στρατηγός Διοικητής του Στρατού τής 'Ηπείρου εξέδωκε τήν κάτωθι διαταγήν προς τον Στρατόν 'Ηπείρου.

Γενική Διαταγή

'Από τής μεσημβρίας τής σήμερον τό στράτευμα τίθεται εις έμπόλεμον κατάστασιν άπέναντι του Τουρκικού Στρατού.

'Η άνατείλασα σήμερον ήμέρα είναι μεγάλη διά τό κράτος μας. 'Ο θεός άς σκέπη τά 'Ελληνικά όπλα όπως πάντες έκτελέσωμεν τό προς τήν Πατρίδα καθήκον.

Γνωστή ή άγάπη ήν πάς 'Ελλην τρέφει προς τήν Πατρίδα του. Αί 'Ελληνίδες μητέρες γαλουχοϋσιν έν τῷ λυχνῷ τά τέκνα των με τά τραγούδια των καλληκαριών του 21 έμπνεόμεναι ύπό των παραδόσεων των ένδόξων του 'Εθνους σελίδων.

Πέπεισμαι ότι ό Στρατός θα έπιτελέση μετ'αύταπαρνήσεως τό καθήκον και πέμπω σήμερον έγκάρδιον χαιρετισμόν εις τους 'Αξιωματικούς και όπλίτας των ύπ'έμέ Τμημάτων και ύπηρεσιών εϋχόμενος όπως εϋτυχήσωσι και έδωσι ήμέρας όδξης.

.//.

Ὁ πόλεμος ἀπαιτεῖ ἐθελουσίαν καὶ ἐγκαρτέρησιν ἐκ μέρους τῶν ταχθέντων νά φρουρήσωσι τήν πατρίδα των.

Φανεῖτε ἀμειλίκτως αὐστηροὶ εἰς τοὺς μὴ ἐκτελοῦντας τὸ καθήκον. Τηρήσατε τὰς θέσεις σας καὶ ἐνεργήσατε ἐν αὐτοβουλίᾳ εἰς περίστασιν καθ' ἣν ὁ ἀντίπαλος ἤθελεν ἀποπειραθῆ νά διασπάσῃ τήν γραμμὴν ἀμύνης μας μέχρις οὗ ἐν καιρῷ δοθῶσι διαταγαί περί ἐπθετικῆς ἐνεργείας τοῦ Στρατοῦ τῆς Ἡπείρου.

Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπω ἐγκατάλειψιν θέσεως. Κρατήσατε τὰς θέσεις σας ἐν πάσῃ περιπτώσει τηροῦντες τὸν ὄρκον τοῦ στρατιώτου.

Ἄρτα 5/10/12

Σ α π ο υ ν τ ζ α κ η ς Ἀντιστράτηγος.

Ὁ Διοικητῆς τοῦ Στρατοῦ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ γενικὸν σχέδιον ἐνεργείας καθ' ὃ ὡς ἐλέχθη ὁ Στρατὸς τῆς Ἡπείρου ἔδει νά τηρήσῃ ἐνεργὸν ἀμυναν, ἤγετο εἰς τήν ἀπόφασιν ὅπως διέλθῃ κατ' ἀρχάς τὸν Ἄραχθον καὶ καταλαμβάνων τήν ὄχυσαν ἀμυντικὴν γραμμὴν τοῦ Γριμπόβου, βελτιώσῃ τήν ἀμυντικὴν διάταξιν του, ἐφ' ὅσον οὐδεμίαν ἐπιθετικὴν προσπάθεια εἶχεν ἐκόηλωθῆ ἐκ μέρους τῶν ἀντιπάλων κατὰ τήν 5ην 8/βρίου.

Τὴν 15ην ὥραν τῆς 6ης Ὀκτωβρίου τὸ Πυροβολικὸν ἤρξατο τὴν βολὴν κατὰ τῶν πρὸς τήν διεύθυνσιν Γριμπόβου ἐχθρικών τμημάτων καὶ φυλακίων καὶ Στρατώνων Ἴμαρέτ, τὰ ὅποια μετίναν ἀπωλείας ὑπεχώρησαν καὶ τὸ ἡμέτερον Πεζικὸν καταλαμβάνει τὰ ὑψώματα Γριμπόβου μέχρι τῆς 18ης ὥρας. Τὸ εἰς Ἴμαρέτ ἐχθρικόν

.//.

πυροβολικόν με τὰς πρώτας βολὰς ποῦ ἐδέχθη τῆς πυροβολαρχίας 150 ἐγκατέλειπε τὰς θέσεις του καὶ ἀπεσύρθη ἐκτός βολῆς τῶν πυροβόλων 150.

Τὴν ἐπομένην ἔφθανε πρὸ τῶν γραμμῶν μας Τουρκικὴ Μεραρχία προερχομένη ἐξ Ἰωαννίνων, ἣτις ἀνέλαβε ἀμέσως ἐπίθεσιν κατὰ τῶν προκεχωρημένων τμημάτων τοῦ ἠεζικοῦ μας πρὸ τοῦ Γριμποῦ καὶ ἐπιτυχοῦσα τὴν ἀπώθησιν μέρους τούτων ἐπλησίασεν πρὸς Γρίμπονον. Τὴν ἐπομένην ἐπιτεθέντων τῶν ἡμετέρων ἀπώθηθη ὁ ἐχθρὸς καὶ κατεοιάχθη οἰκιστικῶς οὗτος ἐκεῖθεν τῆς Φιλιππιάδος, εἰς τὴν ὅπου εἰσῆλθεν ὁ Στρατὸς μας τὴν 12 Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν του εὔρεν τὸν χριστιανικὸν πληθυσμὸν οἰατελοῦντα ἐν ἀγωνίᾳ οἶδτι ἐφοβεῖτο σφαγῆς ἐκ μέρους τῶν τούρκων.

Ἐποχωρῶν ὁ τουρκικὸς Στρατὸς κατέσφαξε κατόπιν βιοάνων τοὺς χριστιανικοὺς κατοίκους τῶν χωρίων καὶ ἐπυρπόλει αὐτὰ, κατόπιν δὲ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἐπεσπεύθετο καὶ ἡ κατάληψις τῆς Πρεβέζης οἰκιστικῶς ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης οἰκιστικῆς τὴν σωτηρίαν τοῦ πληθυσμοῦ.

Αὕτη κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Στρατοῦ μας τὴν 21 Ὀκτωβρίου συλληφθέντων 310 αἰχμαλώτων. Μεγάλῃ ποσότης πολεμικοῦ ὕλικου 6 πυροβόλα ἑλαφρὰ, 11 βαρῆα περιέπεσαν εἰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων. Τὸ εἰς τὸν λιμένα Πρεβέζης εὐρισκόμενον Τουρκικὸν Τορπιλικὸν "Ἀττάλεια" ἐβυθίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅταν εἰσῆρχετο ὁ ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῶν ἡμετέρων.

Ὁ Στρατὸς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν γενόμενος ἐνθουσιωδέστατα δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Πρεβέζης καὶ τὴν ἀφιξιν ἐνισχύσεων ἐξ Ἀθηνῶν, ὁ Στρατὸς Ἠπείρου ἐστράφη πρὸς Ἰωάννινα μετὰ πᾶσαν

περίσκεψιν, κανονίζων τὰς ἐπιθετικὰς του προεπαθείας ἀναλόγως πρὸς τὰς δυνάμεις του καὶ τὰς περὶ τοῦ ἐχθροῦ πληροφορίας. Τὸ Ἰπουργεῖον ἔδωκε τὴν 19ην Ὀκτωβρίου ἔγκρισιν δι' ἐπιθετικὴν προσπάθειαν πρὸς Ἰωάννινα, κατόπιν τῆς μέχρι τῆς ἡμέρας αὐτῆς νικηφόρου προελάσεως τοῦ Στρατοῦ μας πρὸς Μακεδονίαν καὶ ἠπειρον καὶ τῆς ἀναφερθείσης ἀνάγκης περιστάσεως τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, διότι κατὰ θετικὰς πληροφορίας περὶ τὰ 20 χωρία πέριξ τῶν Ἰωαννίνων εἶχον κατασκευάσει οἱ Τοῦρκοι, τῶν κατοίκων κατὰ τὸ πλεῖστον σφαγέντων.

Ἐν μέσῳ βροχῶν, κοπιώδους πορείας καὶ στερήσεων μεγάλων ἀπὸ τροφᾶς καὶ ὀριμῦ ψυχος, προχωρεῖ ὁ Στρατός καὶ τὴν 28 8/βρίου καταλαμβάνει τὸ φρούριον Πέντε Πηγαδίων.

Καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ II Τοπομαχικὴ Μοῖρα δέν ἠδυνήθη νὰ βοηθήσῃ τὸ μαχόμενον Στράτευμα, πλην τῆς πρώτης ἡμέρας καθ' ἣν ὡς ἐλέχθη προσέβαλε διὰ πυρῶν τὸ Ἰμαρέτ καὶ Γρίμποβον. Ἡ ταχεῖα κίνησις τοῦ ἡρωικοῦ Πεζικοῦ μας βοηθουμένου ὑπὸ τοῦ ἐλαφροῦ Πυρ/κοῦ, ἠνάγκαζεν τὸν ἐχθρὸν εἰς ὑποχώρησιν διαδοχικὴν πρὸς τὴν ὄχυρωμένην γραμμὴν τῶν πρὸ τῶν Ἰωαννίνων ὑψωμάτων.

Αἱ Πυρ/ρχίαι αὗται τῆς Ἄρτης ὡς καὶ ἡ Πυρ/ρχία Διγενῆ 105 ἐν Λαρίσση, ἀνέμενον μὲ ἀγωνίαν τὴν λῆψιν διαταγῆς περὶ συμμετοχῆς των εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν τοῦτον ἀγῶνα. Ὡς διαφαίνεται ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἃς εἶχεν ἡ Διοίκησις τοῦ Στρατοῦ, ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνεχισθεῖσα ὀργάνωσις τῆς πρὸ τῶν Ἰωαννίνων ὄχυρᾶς γραμμῆς Μπιζανίου-Καστρίτσας κτλ., ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλεψιν Γερμανῶν Ἀξιωματικῶν, εἶχε συντελεσθῆ μὲ πᾶσαν ἐπιμέ-

λειαν, εις μέγιστον βάθος περικλείουσα τήν πόλιν τών 'Ιωαννίνων.

Εἶχον ὀργανωθῆ συνεχεῖς γραμμαί βαθέων χαρακωμάτων ὑποστηριζομένων ὑπό μεγάλου βάθους συρματοπλεγμάτων, βαθύπεδα, Πυροβολεῖα μόνιμα ἐκ σκυροκονιάματος ἰσχυρά μέ ὑπογείους συγκοινωνίας, ὑπόγειαι ἀποθήκαι πυρομαχικῶν καί ὑπόγειοι στρατῶνες.

Τέλος ἰσχυρόν πυροβολικόν ἀπό ὑπερεκατόν πυροβόλα μικροῦ καί μεγάλου διαμετρήματος, συνεπλήρουν τήν ἰσχύν τῆς γραμμῆς τῶν ὄχυρῶν τούτων, ἥτις καλῶς ὑποστηριζομένη ἦτο ἀπόρητος. Ταῦτα πάντα εἶδον τήν ἐντύπωσιν ὅτι Στρατός τοῦ ἐχθροῦ ἀριθμητοκῶς ἰσόποσος τοῦ ἰδικοῦ μας, θά ὑπερήσπιζε ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τήν ὄχυρωτάτην ταύτην γραμμήν, ὅποταν ἀσφαλῶς, εἰς τόν πολιορκητικόν ἀγῶνα θά ἐκαλεῖτο καί τό βαρῦ πυροβολικόν νά βοηθήσῃ πῶ μαχόμενον Στράτευμα, ἀναλαμβάνον τόν σοβαρότερον ρόλον τῆς προσβολῆς τοῦ πυροβολικοῦ καί τῶν ἔργων ὄχυρώσεως τοῦ ἐχθροῦ.

Μέ τήν πρόβλεψιν αὐτήν ἡ Γενική Διοίκησις διέταξε αἱ Πυροβολαρχίαι αὐταί 105 Λαρίσης καί 155 Ἄρτης, διατηροῦσαι τήν σύνθεσίν των, νά ὦσιν ἕτοιμοι πρὸς κίνησιν εἰς πρώτην διαταγήν.

Ἡ Πυρ/ρχία τῶν 87 τῆς II Τοπομαχικῆς Μοίρας Ἄρτης διαδοχικῶς διαλύεται καί διὰ μέρος προσωπικοῦ αὐτῆς, σχηματίζεται ἐν Πρεβέζῃ ἡ λυομένη Πυροβολαρχία Ὀρειβατικοῦ Κρούπ τῶν 75, τήν διοίκησιν τῆς ὁποίας ἀναλαμβάνει ὁ Λοχαγός Διοικητής τῆς II Τοπομαχικῆς Μοίρας Καράκαλος Τηλέμαχος ἀπό 18 Νοεμβρίου. Αὕτη τήν 22 Νοεμβρίου ἤχθη εἰς Φιλιπιάδαν εἰς διάθεσιν II Μεραρχίας.

Διὰ τῶν ὑπολοίπων ἀνδρῶν της, συμπληροῦνται ἐλλείψεις τινές τῆς II Μ. Ὀρ. Πυρ/κοῦ καί τελευταία παραμένει ἐν ἀναμονῇ διαταγῶν ἐν Ἄρτῃ ἡ Πυρ/ρχία 150 πλήρης ὑπό τόν Λοχαγόν Ἀγγελόπουλον Ἀθάνατον.

././.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙ ΔΙ' ΕΠΙΘΕΣΙΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εὐθύς μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Μακεδονίας, ἡ Κυβέρνησις ἤχθη εἰς ἀπόφασιν τοῦ τερματισμοῦ τῶν πρὸ τῶν Ἰωαννίνων ἐπιχειρήσεων, αἵτινες ὅμως διὰ νὰ ἔλθουν εἰς πέρας, ἀπῆλθον ἐνισχύσεις ἰσχυρὰς ἐκ τοῦ Στρατοῦ Μακεδονίας.

Κατόπιν μελέτης τῶν πραγμάτων, διετάχθη τὸ πρῶτον ἡ II Μεραρχία νὰ ἐπιβιβασθῇ ἀτμοπλοίων ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ διαδοχικῶς ἀχθῆ εἰς Πρέβεζαν, ἔνθα τμηματικῶς ἀφίχθη ἀπὸ 19-25 Νοεμβρίου καὶ ἐκεῖθεν διὰ Φιλιπιάδος εἰς περιοχὴν Τεφίκ-Μπέη-Χάνι.

Ἡ Πυρ/ρχία τῶν 105 Διγενῆ ἐν Λαρίσῃ διατεθεῖσα εἰς τὸν Στρατόν Ἠπείρου κατήλθεν τῶν ὄχυρῶν, φθάνει εἰς Βόλον τὴν 7ην Νοεμβρίου μὲ 4 πυροβόλα καὶ τὴν ἐπομένην 8ην Ν/βρίου ἐπιβιβάζεται τοῦ ἀτμοπλοίου "ΕΛΕΝΗ" τοῦ Τζῶν μετὰ τρικυμιῶδες δέ ταξίδιον ἀφικνεῖται τὴν 11ην Ν/βρίου εἰς Πρέβεζαν. Ἀποβιβάζεται ταχέως καὶ τίθεται εἰς πορείαν διὰ βουβάλων καὶ τὴν ἐπομένην φθάνει εἰς Φιλιπιάδα. Ἐκεῖ παρέμεινε μέχρι τῆς 21/ης ὅπταν διετάχθη νὰ κινήθῃ πρὸς τὰ πρόσω. Τὴν νύκτα 22ας διανυκτερεύει εἰς Χαῖρεδὸν Χάνι καὶ τὴν 23ην εἰς Σεφίκ-Μπέη-Χάνι.

Μάχη Πεστών

Συμφώνως πρὸς τὰς σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ἀρχηγὸς Στρατοῦ τῆς Ἠπείρου, ἀνελάμβανε τὴν 29ην Νοεμβρίου ἐπίθεσιν τῆ συμμετοχῆ τῆς II Μεραρχίας. Αὕτη θά ἐνήργει εἰς τὴν κατεύθυνσιν

•//•

Μοϋλες-Λαχάτορα, τῶν λοιπῶν μονάδων ἐνεργούντων μετωπικῶς.
Εἰς τὴν II Μεραρχίαν διειτίθετο καὶ ἡ Πυροβολαρχία 105 Διγενῆ,
ἥτις μὲ ὅλα τὰ εἰς κίνησιν καὶ ἐγκατάστασιν ἐμπόδια τῆς (κλί-
ναι κ.τ.λ.) κατάρθωσε νὰ τάξῃ τὰ πυροβόλα τῆς παρά τὴν ὁδὸν
καὶ ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς προσβολῆς τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ
καὶ ἐχθρικῶν φαλάγγων τοῦ ἐχθροῦ. Ἦτο δι' αὐτὴν τὸ βᾶπτισμα
τοῦ πυρός.

*Ἡ βολὴ τῆς ἀρχίσασα ἀπὸ $7\frac{3}{4}$ τῆς πρωῆας διήρκεσε μέχρι
τῆς $5-\frac{1}{2}$ μ.μ. μὲ πιστοποιηθέντα λίαν ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα τόσον
ἐπὶ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ ὅσον ἐπὶ τοῦ Πεζικοῦ τούτου.

Τὸ ἥρωϊκὸν καὶ ἀκατάβλητον Πεζικὸν μας προχωροῦν διὰ τῆς
λόγῃς κατάρθωνε μὲ ἱκανὰς θυσίας νὰ ἐκριζώσῃ ἀπὸ τὰς ὄχυράς
τοποθεσίας ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βραχυδῶν κορυφογραμμῶν τοὺς ὑπερα-
σπιστάς των καὶ τρέψαν τοὺτους εἰς φυγὴν πρὸς τὰ ὄχυρά τοῦ
Μπιζανίου, νὰ καταλάβῃ ἐν τέλει τὴν ἀπόκρημνον κορυφογραμμὴν
'Αετορράχης, τὰ ἀπότομα ὑψώματα τῶν Πεστῶν καὶ τὰ λοιπά τοιαῦτα
τοῦ ὄρεινοῦ ἐκείνου συγκροτήματος, τὰ ὅποια ὁ ἐχθρὸς διωκόμενος
ἐν σπουδῇ ἐγκατέλειπεν, ἀφήσας ἐπὶ τοῦ Πεδίου τῆς Μάχης καὶ 7
πυροβόλα ταχυβόλα τῶν 75 Κρούπ ἅτινα μετεφέρθησαν εἰς Πρέβε-
ζαν.

Μετὰ τὴν νικηφόρον ταύτην ἔκβασιν τῆς μάχης τῶν Πεστῶν,
ὁ Στρατὸς μας κατελάμβανε τὴν νέαν γραμμὴν, ἀκριβῶς ἔναντι τῶν
ὄχυρῶν Μπιζανίου, ἐπεκτείνας τὴν κατάληψιν διαφορῶν σημείων
πρὸς τὰ πλευρά, ἵνα προπαρασκευασθῇ δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῆς κυρίως
ὀργανωμένης τοποθεσίας Μπιζανίου-Καστρίτσης.

Τὴν 30/11 ἡ Πυροβολαρχία Διγενῆ ἐλάμβανε τὴν κάτωθι διαταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατοῦ διὰ τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς μετατόπισιν.

Βαρεῖαν Πυροβολαρχίαν Λοχαγοῦ Διγενῆ Χάνι Σεφῆκ Μπέη.
Ἄναγνωρίσατε αὐριον πρῶταν θέσιν πρὸς πυροβόλησιν διὰ τὴν ὑφ' ἡμᾶς βαρεῖαν πυροβολαρχίαν παρὰ τὴν ἐξοδον πρὸς πεδίων Ἰωαννίνων τῆς στενωποῦ Κανέτας, μὲ σκοπὸν ἐκτελέσεως ἀποτελεσματικῆς βολῆς κατὰ Ὀχυροῦ Μπιζάνι. Διὰ πᾶσαν προπαρασκευὴν τοῦ ἐδάφους διὰ τὴν κατάληψιν τῆς θέσεως καὶ κατασκευὴν χαρακωμάτων, ἔλθετε εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ εἰς Χάνι Φτελειᾶς (5 χιλ. Β. Ἐμίν Ἀγᾶ) Λόχου μηχανικοῦ Πουλάκου.

Φιλιππιάς 30/11/1912 Σαπουντζάκης

Συμφώνως πρὸς ταῦτην ἐγένετο ἀναγνώρισις καὶ εὐρέθη κατάλληλος θέσις Β.Α. τοῦ αὐχένος ἐντὸς ὄμαλοῦ ἀγροῦ, κατασκευασθείσης ὁδεύσεως διὰ τοῦ Λόχου μηχανικοῦ τῆς II Μεραρχίας καὶ μετεφέρθη ἡ σκευὴ τ' ἀπόγευμα τῆς 1/12ου. Προβαίνει συντόμως εἰς τὴν κατασκευὴν πυροβολείων καὶ τὴν ἐπομένην ἀναλαμβάνει τὰς ἐντολάς της.

Τὴν νύκτα 1- 2 Δ/βρίου εὐρισκομένη ἡ Πυροβολαρχία ἐν καταυλισμῷ, δέχεται ὀβρίδες βαρέων πυροβόλων ἐκ τῶν ὀχυρῶν Μπιζανίου. Ὁ ἐχθρὸς ἐξετέλει βολὴν τῆ βοηθεία ἰσχυροῦ προβόλου ἐντνατίον τῆς Πυρ/ρχίας.

Ἡ Πυρ/ρχία Διγενῆ καίτοι δὲν εἶχε περατώσει τὴν κατασκευὴν τῶν πυροβολείων, τάσσει ἀμέσως ἓνα πυροβόλον ἐπὶ σιδηρῶν

.//.

έλασμάτων καί άρχίζει βολήν έναντίον τής βαλλούσης έχθρικής Πυροβολαρχίας πρός τήν διεύθυνσιν τοῦ προβολέως, ὅστις μέ τήν δευτέραν βολήν ἔσβυσε ἀποτόμως. Συγχρόνως ἔσταμάτησε τήν βολήν καί ἡ έχθρική Πυροβολαρχία καθ' ὄλον τό διάστημα τής νυκτός.

Κατά τήν νύκτα ἡ Πυροβολαρχία, συνεχῶς ἐργαζομένη, συνόζει τάς κλίνας διά πυροβόλων, καί δι' αὐτῶν τήν πρωΐαν ἀρχίζει νά βάλλῃ έναντίον τοῦ έχθρικοῦ Πυροβολικοῦ τοῦ Μπιζανίου.

Τό Στρατηγεῖον ἐκ πληροφοριῶν ἅς κατεῖχεν, ἐγνώριζε τήν διάταξιν τής ὀχυρωμένης γραμμῆς τῶν Ἰωαννίνων, ὅτι τοὔτέστιν ἀπετελεῖτο ἀπό τά ὑψώματα Γαρόικι-Σαδοβίτσης-Μπιζανίου-Καστριτσης, ἥτις γραμμή ἐπεξετάθη κατά τάς ἐπιχειρήσεις δι' ὀργανώσεως τής γραμμῆς τῶν ὑψωμάτων Τσούκας-Ἁγίου Νικολάου-Κορυφῆς Μανωλιάσης.

Ἡ ὀχύρωσις αὕτη εἶχε στοιχίσει περί τά 65.000.000 γαλλ. φράγκα μόνον δι' ἔργα καί ὕλικά.

Τά ὀχυρά ὑπεστηρίζοντο ἐκ τῶν πληροφοριῶν ἅς εἶχεν ἐξ 112 πυροβόλων ἐξ ὧν 7³ τῶν 8,7 23 τῶν 7,5 12 τῶν 15,0 καί 4 τῶν 12,0 .

Τήν 30 Ν/βρίου ὁ Ἀρχηγός τοῦ Στρατοῦ Ἠπείρου ἐξέδιδε διαταγήν συνεχίσεως τής ἐπιθέσεως τήν ἐπομένην πρός Ἰωάννινα διά κινήσεως τῶν δύο πτερύγων, τῶν τμημάτων τοῦ Κέντρου ἐν τῇ ζώνῃ Φουάτ-Χάνι ἀπασχολούντων τόν έχθρόν, ἥτοι τό Α. Μικτόν ἀπόσπασμα θά ἐκινεῖτο πρός κατεύθυνσιν Λεσσιανά, τό Β. Μικτόν ἀπόσπασμα θά ἐκάλυπτε ἰσχυρῶς τήν ἔξοδον τής Στενωποῦ πρός Χάνι Φουάτ-Μπέη, ἡ ΙΙ Μεραρχία θά ἐνήργει πρός κατεύθυνσιν δόξά Μανωλιάσης πρός Ἁγίον Νικόλαον. Τ' ἀποσπάσματα Μετσόβου καί

Πραμάντων ν'άπασχολήσωσι τόν έχθρόν έν τῇ κατευθύνσει Δρίσκος-Κοντοβράκι, τό άπόσπασμα 'Ολύτσικα πρός κατεύθυνσιν ύφ. Τσουκάς.

Τέλος τό 2ον Σύνταγμα Πεδινού Πυροβολικοῦ καί ή Βαρετα Πυροβολαρχία Διγενῆ θά κατελάμβανον θέσεις έκατέρωθεν τῆς δημοσίας όδοῦ μέ έντολήν βολῆς κατά τῶν όχυρῶν Μπιζανίου καί 'Αγίου Νικολάου.

Αί κατά τήν 1ην Δεκεμβρίου κινήσεις τῶν άποσπασμάτων έσχον ώς άποτέλεσμα τήν κατόπιν διαδοχικῶν πεισμόνων συμπλοκῶν κατάληψιν περί τό έσπέρας τῆς γραμμῆς Λοζέτσι-Ρεβένι ύφ. 807, Β Δ. Κανέτας-Ζυγός Μανωλιάσης-Μανωλιάσα. Τό Β. Σύνταγμα Π. Πυροβολικοῦ δέν κατέστη δυνατόν νά τάξη καμμίαν πυροβολαρχίαν λόγφ άνυπερβλήτων όυσκολιῶν έδάφους περί τήν στενωπόν Κανέτας.

'Από τόν έχθρόν άφ'ένός ήρχοντο πληροφοροίαι, ότι οὔτος ένισχύθη κατά τάς τελευταίας ήμέρας δι' 7000 Στρατοῦ, έκ τοῦ ύποχωροῦντος έκ Μοναστηρίου καί καταδιωχθέντος ύπό τῶν Σερβικῶν καί 'Ελληνικῶν Μεραρχιῶν καί ότι αί ένισχύσεις αὔται είχον μεθ'έαυτῶν 7 Πεδ. Πυροβόλα καί 18 όρειβατικά. 'Επίσης παρετηρεῖτο ίσχυρά κατάληψις τῶν όχυρῶν Μπιζανίου καί 'Αγίου Νικολάου ύπό στρατευμάτων τοῦ έχθροῦ.

'Η Πυροβολαρχία 105 Διγενῆ έτακτοποίησε τήν θέσιν όλων τῶν πυροβόλων τῆς μέχρι τῆς μεσημβρίας καί τ'άπόγευμα έσυνέ-χισε τήν βολήν δι'όλοκλήρου τῆς Πυρ/ρχίας. 'Η θέσις ήν κατέλα-βε είς Φουάτ όέν είχε βαθεῖαν κάλυψιν δι'ό ήτο άπαραίτητος νά γίνεται χρήσις άκάπνου πυρίτιδος, καθόσον τά διά μελάνης πυρίτιδος γεμίσματα δι'ών ήτο έν μέρει έφωδισμένη άπρόόδιον είς, τόν έχθρόν τήν θέσιν τῆς Πυροβολαρχίας.

Οι Τούρκοι έφωδίασαν τας Πυροβολαρχίας μας 105 καί 150 διά γεμισμάτων ανάπνου πυρίτιδος καί βλημάτων τά όποια εύρέθησαν έν άφθονία είς τας άποθήκας πυρομαχικών Πρεβέζης καί δι' αύτϊν ήρχισε από τής ήμέρας ταύτης νά γίνηται χρήσις, τϊν διά μελανής πυρίτιδος γεμισμάτων χρησιμοποιουμένων κατά τήν νύκτα καί κατά τας ήμέρας καθ'ās ήτο πυκνή όμίχλη, πράγμα σύνηθες κατά τήν έποχήν εκείνην τοϋ χειμϊνος είς τήν περιφέρειαν αύτήν τήν όρεινήν.

Οϋτω άπεφύχθη νά φανερωθῆ ή θέσις τής Πυροβολαρχίας κατά τας ήμέρας ταύτας καθ'ās ή Πυροβολαρχία εύρίσκετο έν διαρκή δράσει καταπυροβολούσα τϋ έχθρϊκόν πυροβολϊκόν τοϋ Μπιζανίου.- Γαστρίτσης καί τας όργανώσεις τοϋ έχθροϋ.

*Η γενική κατάστασις από τής 2ας Δεκεμβρίου ήρχισε ν'άλλάζη. *Εν ψ από Α. *Απόσπασμα έγένετο προσπάθεια πρός τά έμπρός κατελήφθη κατόπιν άντιστάσεως τϋ 5ψ.921,7, ό έχθρός άντεπετίθετο έναντίον τϊν τμημάτων τής II Μεραρχίας. *Η 21 Μεραρχία Τουρκική μέ 10 Τάγματα έν συνόλῳ ήρξατο επίθεσίν της έν τῆ ζώνη Μανωλιάσα Πρ. *Ηλία άγίνα άρχικώς έκλόνισε.

*Η πεισματώδης επίθεσις τοϋ έχθροϋ διευθύνετο από πόν Ίδιον Διοικητήν τής Τουρκικής Μεραρχίας ύποστράτηγον Τζαβήτ Πασάν οστις άκολουθϊν τά πρώτα τάγματα επίθεσεως έφονεύθη είς τήν μάχην ταύτην.

Τέλος ό έχθρός μετά σκληρόν άγϊνα, πολεμϊν έναντίον όλιγαρίθμων τμημάτων μας, παραμενόντων παρά τας βαρυτάτας άπωλείας άκλονήτων επί τϊν θέσεϊν των καθ'όλην τήν ήμέραν, ήναγκάσθη νά παραίτηθῆ τής επίθετικῆς του προσπαθείας καί τϋ έσπέρας ύπεχώρει.

Ἡ Πυροβολαρχία Διγενῆ, εἶχεν ἀναλάβει μέγιστον βάρος γενικοῦ ἔργου τοῦ Πυροβολικοῦ ἐναντίον τοῦ ἐν δράσει Πυροβολικοῦ τοῦ Μπιζανίου ὅπερ ὑπεστήριζε τὴν ἐπίθεσιν τῶν Τούρκων διότι ἀκόμη δέν εἶχε ταχθῆ τὸ Πεδινόν Πυροβολικόν.

Μετὰ τῶν εὐαρίθμων ἐλαφρῶν ὀρειβατικῶν Πυροβολαρχιῶν, διεξήγαγε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀγῶνα ἀντιπυροβολικοῦ εὐστοχον καὶ ἐπίκαιρον.

Χαρακτηριστικόν τῆς ἐπιτυχοῦς δράσεως τοῦ εἰς Φουάτ τεταγμένου πυροβολικοῦ βαρέος καὶ ὀρειβατικοῦ εἶναι τὸ κάτωθι ἔγγραφον τοῦ Διοικητοῦ τοῦ Τομέως πρὸς τὸν ἀρχηγόν Στρατοῦ Ἡπείρου.

Μοῦνες 3/12/12 ὥρα 2 μ.μ. Ἀρχηγεῖον Στρατοῦ Ἡπείρου
Φιλιπιάδα.

Ὁ ἐν ταῖς προφυλακαῖς Χάνι Φουάτ Ταγ/ρχης Δούλης μοί ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

" Τὸ πυροβολικόν μας κἀίτοι ὀλίγον θαυματουργεῖ κατασυντρίψαν ὅλα σχεδόν τὰ πύροβόλα Μπιζάνι. Τὸ Πεζικόν τῆς παρατάξεώς μας προχώρησεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε τῷ ὑπολείπεται μόνον μία ψαράδρα ἐμπρὸς διὰ νὰ ἀναρριχηθῆ ἐπὶ τῶν χαρακωμάτων τῶν πρὸ τοῦ ὄγκου Μπιζάνι. Τὸ Μπιζάνι φαίνεται ἀνέικανον ν' ἀντισταθῆ εἰς τὸ πυροβολικόν μας καὶ τὰ προελαύνοντα δεξιὰ ἡμῶν Στρατεύματα".

Σ υ ν α ν ι ὠ τ η ς

Τὴν ἐπομένην ἐπανελήφθη προσπάθεια πρὸς τὸ Μπιζάνι, ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς καταφανῶς ἐνισχυμένος ἀπέκρουσε τὴν προσπάθειαν τῶν Α. μικοῦ ἀποσπάσματος. Βραδύτερον δέ ἀνελάμβανε ἀντεπίθεσιν κατὰ τῶν κατεχόντων τὰ ὑψ. Μανωλιάσης τμημάτων μας.

Ἡ κατάστασις, ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς 2ας Δεκεμβρίου, διεγράφετο καθαρὰ, ὅτι λόγῳ τῶν ἀφιχθεισῶν μεγάλων ἐνισχύσεων τοῦ ἐχθροῦ ὅστις καταδιωχθεὶς ἀπὸ Μοναστηρίου καὶ Ἀλβανίας κατέφυγε διαδοχικῶς εἰς Ἰωάννινα, ἦτο ἀδύνατον ὁ ὀλιγάριθμος Στρατός μας τῆς Ἠπείρου μὴ ὑπερβαίνων τάς 18 χιλιάδας νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐπιθετικὴν προσπάθειαν ἐναντίον διπλασίου σχεδὸν ἐχθροῦ.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τάς ὁποίας ἐλάμβανε ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Στρατοῦ Ἠπείρου, τὰς τελευταίας ἡμέρας ὁ ἐχθρικός Στρατός μὲ τάς μεγάλας ἐνισχύσεις ἅς ἔλαβε ἔφθανε τοὺς 28 χιλ. μαχητὰς ἐνισχυμένος καὶ μὲ νέον πυροβολικὸν ταχυβόλον ὄρειβατικόν καὶ Πεδινόν.

Ἐγκαταλείψας οὗτος κατόπιν τούτου τὴν ἄμυναν ἐπὶ τῶν σημείων ἅτινα κατεῖχε, ἤρξατο ἀντεπιθέσεων μὲ διαρκῶς ἀνανεούμενα στρατεύματα ἐφόδου καὶ μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προωθήσῃ τὴν γραμμὴν τῆς ἀμύνης του.

Ἡμέρας τε καὶ νυκτός αἱ ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ διεδέχοντο ἀλλήλας καὶ οἱ ὑπέροχοι πολεμισταὶ μας, μιμούμενοι τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων τοῦ 21 διεξεδίκουν τὸ ἔδαφος σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν. Ὀλιγάριθμοι αὐτοὶ ἐναντι διπλασίου ἐχθροῦ, κατόρθωσαν νὰ σπάζουν τάς ἐπιθέσεις τῶν Τούρκων μὲ βαρυτάτας ἀπωλείας διὰ τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπωλείας διὰ τοὺς ἡμετέρους λίαν ὑπολογισίμους.

Νεοεπιστρατευόμενα ἀγύμναστα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξ ἐθελοντῶν τμήματα ἀφιχθέντα ἐξ Ἀθηνῶν ὡς ἐνισχύσεις, μικρὰν οὐσιαστικῶς ἐνίσχυσιν ἠδύναντο νὰ παράσχωσι εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα ὄντινα διεξῆγον τὰ ἐμπειροπόλεμα παλαιὰ στρατεύματα τῶν Συνταγμάτων Πεζικοῦ καὶ Εὐζώνων.

Οι ἀφικνούμενοι έθελονταί,οί άπαρτίζοντες τάς νέας ένι-
σχύσεις,εύρισκόμενοι εις τήν κόλασιν αύτήν τοϋ πυρός τοϋ Πυρο-
βολικοϋ τοϋ Μπιζανίου και άντιμετωπίζοντες κάθε στιγμήν τήν
λόγην τοϋ διαρκώς έπιτιθεμένου έχθροϋ,δέν ήτο δυνατόν νά
συκρατοϋνται εις τάς θέσεις των και οϋτω τό βάρος έπιπτεν
έπάνω εις τά παλαιά στρατεύματα τοϋ στρατοϋ τής 'Ηπειρου και
τής ένισχυσάσης αύτά ΙΙ Μεραρχίας,άπό τήν όποίαν έλειπον 4 τάγ-
ματα εύρισκόμενα εις Χτον.

'Αγών ήρώων διεξήγετο νυχθημερόν και παρά τάς βαρυτάτας
άπωλείας άς ειχον,έμειναν άκλόνητοι εις τάς θέσεις,άντεπιτιθέ-
μενοι αύτοί οι έλάχιστοι έναντίον τοϋ όγκου τών έπιτιθεμένων
Τούρκων.

*Ο ύπνος ήτο άγνωστος δι'αύτούς επί σειράν ήμερών.Αί
μετακινήσεις διαρκείς δι'ένισχυσιν άπό ένός σημείου τής γραμμής
εις έτερον μετακινούμενοι εις τούς άποτόμους βράχους τής κατε-
χομένης γραμμής έπεδείνωσαν τήν σωματικήν εξάντλησιν,αύξανο-
μένην και άπό τήν κακήν διατροφήν,τό ψυχος,τήν βροχήν.

Οξ γενναίοι των ήγέται Καλλάρης-Γιαννακίτσας-Ιωάννου-
Κοντούλης-Διαλέτης και λοιποί διαρκώς εις τήν πρώτην γραμμήν
εύρισκόμενοι,τραυματισμένοι παρέμειναν πλησίον τών γενναίων
των πολεμιστών,έδίδον τό παράδειγματής αύτοθυσίας και ένεψύ-
χωναν τούς ώραίους μας πολεμιστάς,διεξάγοντας πρωτοφανή σκλη-
ρόν άγώνα έν μέσφ στερήσεων μεγάλων,έπί σειράν ήμερών νυχθημε-
ρόν μαχόμενοι νήστεις και άϋπνοι ώς έλέχθη.

Ἡ Κυβέρνησις ἔχουσα τὰς πληροφορίες ταύτας, ἐν συνεννοή-
σει μὲ τοὺς Ἀρχηγοὺς Στρατοῦ Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου ἐλάμβανε
τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐνισχύσῃ τὸν Στρατὸν τῆς Ἡπείρου δι' ἰσχυρῶν
δυνάμεων, ὥστε νὰ δυνηθῇ οὗτος συντόμως ἄνευ κατατριβῆς εἰς πο-
λιορκητικὸν ἐξαντλητικὸν ἀγῶνα νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἐνερ-
γείας καὶ διὰ συντόμου ἐπιχειρήσεως, ἐνεργουμένης μετὰ τὴν συγ-
κέντρωσιν ἐπαρκῶν δυνάμεων, ἐκπορθήσῃ τὰ Ἰωάννινα περατουμένων
οὕτω τῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Ἡπείρῳ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διέταξε ἀρχικῶς, τὴν ἄμεσον μετα-
φορὰν τῆς IV Μεραρχίας ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀεροπορικῶς εἰς Πρέβε-
ζαν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ μαχομένου Στρατοῦ τῆς Ἡπείρου ὅστις
εἶχεν ἀποκάμει μαχόμενος ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας συνθήκας.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς IV Μεραρχίας θ' ἀκολουθοῦσε μετα-
φερομένη ἡ VI Μεραρχία κατερχομένη ἐκ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας
(Φλώρινα-Κορυτσᾶ). Τὴν νύκτα τῆς 4-5 Δ/βρίου ἡ βαρεῖα Πυροβολαρ-
χία τῶν 105 ἐξετέλεσεν ἐπιτυχῆ νυκτερινὴν βολὴν κατὰ τῶν Πυροβο-
λαρχιῶν τοῦ Μπιζανίου, αἵτινες ὑπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ προβολέως
ἔβαλλον κατὰ τοῦ Πεζικοῦ μας καὶ ὅεν ἄφηναν τὸ ἀποκαμωμένο Πε-
ζικό μας νὰ ἡσυχάσῃ κατὰ τὴν νύκτα.

Ἡ βολὴ ἐπιτυχίας ἔσχε ἀποτέλεσμα νὰ περιορισθῇ ἡ ὄρᾳσις
τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἡ βολὴ ἐσυνεχίσθη τὴν ἐπομένην.
Ἡμέτερον ἀεροπλάνον κατὰ τὴν 5ην Δεκεμβρίου περιῖπταται τοῦ
Μπιζανίου κατοπτεῖον τὰς ἐχθρικὰς θέσεις καὶ παρέσχε πολυτίμους
πληροφορίας διὰ τὸ ἔργον τοῦ Βαρέος Πυρ/κοῦ, ὅπερ κυρίως ἔδρα
ὡς ἀντιπυροβολικὸν καὶ ἐναντίον ἐφεδρειῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἀνεγνώρι-
σε ὁ ἀεροπόρος τὰς ἐφεδρείας τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπληροφόρει τὸ πυρο-

βολικόν μας. Ἡ βολή τῆς Πυροβολαρχίας ἠμποδίζετο συχνά ἀπό τήν πυκνήν δμίχλην ἣτις οὐκ ἐπέτρεπε τήν παρατήρησιν τῆς βολῆς.

Ἡ συνεχῆς δραστική βολή ἡμέρας καί νυκτός τῆς Βαρείας Πυροβολαρχίας ἔφερεν πρόωρον κατανάλωσιν βλημάτων τῶν 105 ἅτινα ἐπειγόντως ἐζητήθησαν ἐξ Ἀθηνῶν καί Λαρίσσης καί ἔφθανεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας χωρίς ἐν τῷ μεταξύ νά διακοπῆ ἡ ἐνέργεια τῆς Πυροβολαρχίας.

Εἰς τάς 7/XII ἀφοῦ ὡς συνήθως ἡ βολή ἤρξατο ἀπό τῆς 9ης πρωΐνης διακοῦσα μέχρι νυκτός ἀναφαίνονται τήν 14/1/2 ὥραν φλόγες ἄνωθεν τοῦ Μπιζανίου μετὰ τεραστίου καπνοῦ καί κρότου.

Ἐπρόκειτο περί ἀνατινάξεως ἀποθήκης πυρομαχικῶν τοῦ ἐχθροῦ ὑπό βλήματος τῆς Πυροβολαρχίας Βαρέος.

Οἱ Πυροβοληταί τῆς Πυροβολαρχίας ἀπό τόν ἐνθουσιασμόν των ἀνέρχονται εἰς τήν κορυφήν τῆς προκαλυπτούσης τήν Πυροβολαρχίαν κορυφογραμμῆς.

Τά πυροβόλα τοῦ Μπιζανίου σιγοῦν, λόγῳ τοῦ γεγονότος τῆς ἀνατινάξεως τῆς ἀποθήκης, πρᾶγμα βέβαια ἀσύνηθες, ἐξαιρετικόν, οἷότι τά πυροβόλα τοῦ Μπιζανίου εἰς τήν ἐμφάνισιν καί ἐνός πυροβολητοῦ ἤρχισεν ἀμέσως καταιγισμούς ἐναντίον τῆς τοποθεσίας ὅπου ἦτο ἡ Πυροβολαρχία, ἣτις σχεδόν καθημερινῶς ἐδέχετο καταιγισμούς ἀπό τά πυροβόλα τοῦ Μπιζανίου, ἄνευ εὐτυχῶς ζημίας λόγῳ τῆς καλύψεως καί τοῦ εὐθυτενοῦς τῆς τροχιάς τῶν ἐχθρικῶν πυροβόλων.

Αἱ συνεχεῖς ἐπιθετικάί πιέσεις τοῦ ἐχθροῦ, ἐνεργούμεναι πρὸς ὅλα τά σημεῖα μέ ἰσχυράς ὡς ἐλέχθη ουνάμεις καί ἡ μετῴσις

λόγω άπωλειών τών μαχητών, αναγκάζουν τήν Διοίκησιν νά λάβη μερικιά μέτρα άσφαλείας δια τó Βαρύ Πυροβολικόν καί έν τοῦ Πεδινόου, έκεινο τό όποιον λυθέν εις τεμάχια ειχεν ώθηθῆ εις τάς καταληφθείσας άπροσίτους θέσεις δια τών χειρών, συναρμολογηθέν μετά εις τάς θέσεις ταύτας.

Ἡ Πυροβολαρχία έλάμβανε τάς άπογευματινάς ώρας τῆς 7ης Δεκεμβρίου τήν κάτωθι διαταγήν:

Δοχαγόν Διγενῆν

Θέτω εις διάθεσιν σας όκτώ όμοσυγίας Ιππων Ινα τάς χρησιμοποιήσετε πρός έλεξιν τών πυροβόλων σας. Ἄμφ λήφει παρούσης θέλετε ύποχωρήσει πρός Χάνι Φτελιῶς. Ούόεις κίνδυνος ύπάρχει. Ἐν τούτοις, έπειδή ἡ έργασία άπαιτεῖ χρονον, θέλετε άρχίσει άμέσως. Προσπαθήσατε νά μεταφέρετε άπαν τό θλικόν, νά προηγηθῶσι έννοεῖται τά πυροβόλα.

Χάνι Κανέτας 7-12-12 ώρα 3 μ.μ. Δ/τῆς Πυρ/κού

* Π ε ρ α σ κ ε υ ό π ο υ λ ο ς

Εις εκτέλεσιν αὐτῆς ἄμφ τῆς έπελεύσει τοῦ σκότους, τίθεται εις κίνησιν ἡ Πυροβολαρχία καί μετά κοπιώδεστάτην πορείαν από Χάνι Φουάτ φθάνει τήν 15ην ώραν τῆς έπομένης εις Σεφήκ-Μπέη-Χάνι ένθα παραμένει επί διήμερον.

Τακτοποιηθείσης τῆς γραμμῆς καί λόγω τῆς ανάγκης νά ταχθῆ δια νά βάλῃ τό έχθρικόν Πυροβολικόν Μπιζανίου κατόπιν διαταγῆς ἡ Πυροβολαρχία 105 προωθεῖται τήν 9ην από Χάνι Φτελιῶς πλησίον τοῦ αὐχένος Κανέτας, εις θέσιν άναμονῆς έγγύς

././.

της γραμμής του Πεζικού, ένθα άνέμενε διαταγήν ίνα τάξη τά πυροβόλα της.

Αί άνάγκαι της μάχης επέβαλον τήν άμεσον δρᾶσιν της ως μαρτυρεῖ ή κάτωθι αίτησις του Διοικητου Τομέως.

Μοῦλες 10-12-12 ὥρα 12 πρωΐας Ἐρχηγετον Στρατου.

Ἐνάγκη μεγίστη τοπομαχική Μοῦρα τοποθετηθῆ θέσιν της καθ' ὅτι πυροβόλα Μπιζάνι βάλλωσι ἐπιτυχῶς 750 ἐκτοπίζοντα ήμετέρους θέσεις των.

Σ υ ν α ν ι ὄ τ η ς

Τήν 11ην Δεκεμβρίου λαμβάνει ή Πυροβολαρχία τήν διαταγήν άναγνωρίσεως και καταλήψεως νέας θέσεως ἔχουσιν οὔτω: Βαρεῖταν Πυρ/χῆαν Διγενῆ Χ α ν ι Φ τ ε λ ι ᾱ ς.
Τάξατε Πυρ/χίαν Β.Χάνι Φτελιᾱς και εἰς θέσιν της ἐκλογῆς σας.
Ἐρξατε πυρός κατ' ὄχυροῦ Μπιζάνι, τό ταχύτερον έντός της αὔριον.

Ἐφιλιπιάς 11/12/12 Σ α π ο υ ν τ ς ᾱ κ η

Ἡ Πυροβολαρχία άναγνωρίζει θέσιν πλησίον αὔχενος Κανέτας και άναφέρει διαδοχικῶς φιά τῶν κάτωθι άναφορῶν.

Κανέτα 12/12/12 ὥρα 12,30 Ἐμεσημβρίας. Ἐρχηγετον

Ἐφιλιπιάδα.

Ἐφίχθην Κανέταν 101/2 π.μ. Προβαίνω εἰς καθορισμόν θέσεως πυροβόλων ἐπί ὁδοῦ. Ἐναγνώρισις δυσχερῆς και βραδέως βαίνουσα

././.

Ένεκα όμίχλης. Αί σφήνες όέν ήλθον άκόμη.

Τοπομ. Πυρ/ρχία 105. Δ ι γ ε ν η ς. Λοχαγός

Κανέτα 12/12/12. 'Αρχηγέϊον Στρατοϋ.

Τοποθέτησις δύο πυροβόλων επί όφοϋ περατωθήσεται μέχρις έσπέρας πιθανώς. Δέν έλαβον έτι σφήνας και τηλεφωνον άνευ τών όποϊων άδύνατον άρχίσει βολή. Βόας διατάξω έπανέλθωσιν εις Φιλιππιάδα.

Τοπομ. Πυρ/ρχία 105. Δ ι γ ε ν η ς. Λοχαγός.

Κανέτα 12/12/12 ώρα 4,50 "Αρχηγ. Στρατοϋ 'Ηπειρου.

Τηλέφωνα άφίκοντο μετά Καμπέρου άνευ όμως ειδικοϋ πρός έγκατάστασιν, παρακαλῶ ένεργήσατε ταχεϊαν έλευσιν τούτου, έντός τής νυκτός ίνα περατωθῆ έγκαίρως ή έγκατάστασις.

Τοπομ. Πυρ/ρχία 105. Δ ι γ ε ν η ς. Λοχαγός.

Τήν 13ην από μεσημβρίας άρχίσει τήν βολήν της και αναγκάζει εις σιγήν έχθρικόν πυροβολεϊον τό όποϊον ειχεν επιφέρει μεγάλην φθοράν εις τό Πεζικόν μας από ήμερών ως άνέφερε κατωτέρω.

Κανέτα 13/12/12 ώρα 8,10 μ.μ. 'Αρχηγ. Φιλιππιάδα.

Πυροβολαρχία ήρξατο βάλλουσα 2 μ.μ. σιγήσασα πυροβολεϊον επί Μπιζάνι, όπερ έβαλλε κατά πεζικοϋ Κέντρου και άριστεροϋ. Έντός τής αύριον άνάγκη νά μοί άποσταλῶσι έν Πρεβέζης

././.

10 κιβώτια ακάπνου πυρίτιδος (περίπου δκάδες 500) καί 18 κιβώ-
τια έκκρηκτικῶν όβίδων (περίπου δκ.1500) μετά τοῦ αντίστοιχοῦ
ἀριθμοῦ πυροσωλήνων τῶν ἄνω 18 έκκρηκτικῶν όβίδων. Τό ὕλικόν
ἀποτελεῖ τόν φόρτον δύο φορητῶν αὐτοκινήτων.

Τοπομ. Πυρ/χία Δ ι γ ε ν η ς

Αὐθημερόν παρέχεται πληροφορία ὅτι διετάχθη φόρτωσις καί
τοῦ εἰς Λάρισσαν παραμένοντος Οὐλαμοῦ τῶν 105 τῆς Πυροβολαρχίας
ταύτης ὅστις ἔδει ν' ἀναχωρήσῃ διά Πρέβεζαν ὡς ἡ κάτωθι διαταγή
τοῦ Ὑπουργείου.

* Ἀρχηγόν Φιλιππιάδα. Διετάχθη ἡ ἀποστολή εἰς Πρέβεζαν δύο πυροβό-
λων τῶν δέκα καί πέντε τῶν ἀναγκαίων πυρομαχικῶν δύο * Αξιωματικῶν
καί λοιποῦ προσωπικοῦ.

* Ἀθῆναι 13/12/12 Στράτος.

Τήν 14ην ἤρχισαν ἀφικνούμενα εἰς Πρέβεζαν τά τμήματα τῆς
IV Μεραρχίας τῶν ὁποίων ἡ ἀφιξις συνεπληρώθη τήν 17ην Δεκεμβρίου
καί ἐκεῖθεν μέχρι 20 ἔφθανον εἰς νέους χώρους συγκεντρώσεως πλη-
σίον γραμμῆς μάχης ἥτοι Χάνι * Εμίν * Ἀγᾶ καί Χάνι Φτελιᾶς.

Μέχρι τῆς ἡμέρας αἴτης ἐξηκολούθει τοῦτέστιν ἐπί 20ήμερον
ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια τοῦ ὀλιγαρίθμου μαχομένου Στρατοῦ κρα-
τοῦντος τᾶς θέσεις του ὑπό τᾶς ἐκτεθείσας τραγικᾶς συνθήκας.

* Ἦδη ἔφθαναν οἱ 9000 συμπολεμισταί των ἐκ Μακεδονίας
τῆς IV Μεραρχίας ἵνα τοῦς δώσουν χεῖραν βοήθειας καί δυνηθοῦν
νά κρημθοῦν.

.//.

*Ο *Αρχηγός Στρατοῦ *Ηπείρου, κατιδὼν τὴν ἀνάγκην τῆς
χρησιμοποιήσεως καὶ τοῦ ἑτέρου ὑπάρχοντος Βαρῆος Πυροβολικοῦ
ἤτοι τῆς Πυροβολαρχίας 150 *Αρτης Λοχ. *Αγγελοπούλου, διὰ τὴν
ἐξουδετέρωσιν τοῦ Βαρῆος Πυροβολικοῦ τῶν ὄχυρῶν τοῦ ἐχθροῦ,
ἐξέδωκε τὴν κάτωθι διαταγὴν τὴν 11ην Δεκεμβρίου.

Διοικητὴν Βαρείας Μοίρας Λοχ. *Αγγελόπουλον *Αρταν.
*Ἄμφ τῇ λήψει τῆς παρουσίας θέλετε ἀμέσως ἔλθει ἐνταῦθα καὶ
παρουσιασθῆτε εἰς τὸν ἀρχηγόν *Επιτελείου ἐξ οὗ θέλετε λάβει
διαταγὰς.

Φιλιππιάς 11/12/12

Σ α π ο υ ν τ ζ ά κ η ς

ἐν συνεχείᾳ δὲ διέτασσε τὴν 15 Δεκεμβρίου:

Παν Τοπομαχικὴν Μοῖραν *Α ρ τ α.

*Εντέλλεσθε ἄμφ τῇ λήψει τῆς παρουσίας, καταβιβάσετε ἀμέσως
4 πυροβόλα τῶν 15 ὑφεκατομέτρων πλησίον τῆς γεφύρας. *Αξιω-
ματικὸς δὲ τοῦ Μηχανικοῦ θὰ ἔλθῃ εἰς *Αρταν πρὸς κατασκευὴν
ἐλκῦθρου, διὰ τὴν διάβασιν τούτων ἐκ τῆς γεφύρας ἀποσυντεθει-
μένων.

Φιλιππιάς 15/12/12 Σ α π ο υ ν τ ζ ά κ η ς

καὶ μετὰ

*Ανθ/γόν Μηχανικοῦ Βοῦλαν *Ε ν τ α ῦ θ α

*Εντέλλεσθε ἄμφ τῇ λήψει τῆς παρουσίας νὰ μεταβῆτε ἀμέσως
εἰς *Αρταν καὶ παρουσιασθῆτε εἰς τὸν Λοχαγόν τοῦ Πυρ/κοῦ

*Αγγελόπουλον μετὰ τοῦ ὁποίου θέλετε συνεργασθῆ διὰ τὴν

ο//.

μεταφοράν τῶν πυροβόλων τῶν 15 ὑφεκατομέτρων ἔνταῦθα διὰ τῆς γεφύρας Ἐρτης.

Φιλιπιάς 15/12/12 Σ α π ο υ ν τ ς ἄ κ η ς

Συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς αὐτάς ἤρξατο ἡ μεταφορὰ τῶν πυροβόλων ἐκ τοῦ πυροβολείου Ἀμυντικοῦ Στρατῶνος εἰς τὴν Ἐρταν πρὸ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀράχθου τῆ βοηθείᾳ τῶν κατοίκων Ἐρτης καὶ Βουβάλων.

Ἐπειὸς ὅμως ἡ ἀντοχὴ τῆς γεφύρας οὐκ ἐπέτρεπε τὴν δι' αὐτῆς διαβάσιν ὁλομερῶν τῶν πυροβόλων, ἀπεφασίσθη νὰ λυθοῦν εἰς δύο τεμάχια ἤτοι χωριστὰ οἱ κυλλίβαντες καὶ ἰδιαιτέρως οἱ σωλῆνες, οἵτινες ἐναπετέθησαν ἐπὶ ἐλκύθρων φορείων δι' ὧν διεπεραιώθησαν διὰ τῆς γεφύρας εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου τὴν 18ην Δεκεμβρίου. Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἡ Πυροβολαρχία ἀνέφερε ὡς κατωτέρω:

Ἄρτα 17/12/12 ὥρα μ.μ. Ἀρχηγὸν Στρατοῦ Ἠλείρου

Φ ι λ ι π π ι ἄ ὀ α

Ἐἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5371 τηλεγραφικῆς ὑμῶν διαταγῆς λαμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι, ἐντός τῆς αὔριον 18 τρέχοντος τὰ 4 πυροβόλα τῶν 15 εὔρεθῆσονται πρὸ τῆς γεφύρας Ἀράχθου ἐντός τῆς αὐτῆς ἡμέρας γενήσεται ἔναρξις διαβάσεως γεφύρας. Διὰ τὴν εἰς Κανέταν μεταφορὰν τῶν στερούμεθα ὑποζυγίων τῶν ἔνταῦθα ἐπιταχθέντων ὄντων ἐντελῶς ἀκαταλλήλων πρὸς ἔλξιν, παρακαλῶ διατάξατε ἀποστολὴν ἔνταῦθα ὑποζυγίων, ὡς καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ διτροχῶν καὶ τετρατροχῶν ἀμαξῶν διὰ τὴν μεταφορὰν κλινῶν καὶ πυρομαχιῶν.

2α Τοπομ. Μρ/ρα Ἀγγελοπούλος

Τῆ βοηθείᾳ τῶν κατοίκων Ἄρτης καί διὰ τῶν ἐπιταχθέντων βουβάλων ἔφθασαν εἰς Φιλιπιάδα ἐξ ἧς διὰ βουβάλων καί τῆ βοηθείᾳ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Συντάγματος Κρητῶν μετεφέρθησαν τὴν 21 Δεκεμβρίου εἰς Κανέταν.

Παραλλήλως τὴν 22αν διετάσσετο διὰ τῆς κάτωθι διαταγῆς καί ἡ μεταφορὰ τῶν δύο ὑπολοίπων πυροβόλων 150 ἐκ τοῦ πυροβολείου θεοτοκιοῦ Ἄρτης εἰς Κανέταν.

2αν Τοπομαχικὴν Μοῖραν. Ἄρταν.

Ἐντέλλεσθε ἅμα τῆ λήψει τῆς παρούσης νά διατάξητε ὅπως μεταφερῶσιν εἰς Κανέταν τὰ δύο πυροβόλα τῶν ὀκτα πέντε ὑφενκατομέτρων τὰ εὐρισκόμενα εἰς θέσιν θεοτοκιοῦ. Τηλεγραφήσατε ὀκτ ἀμέσως τὸ ποσὸν τῶν πυρομαχικῶν πυροβόλων ὀκτα πέντε (15) τὰ ὅποια ἔχετε εἰς τὴν ἀποθήκην σας κατ'εἶδος.

Φιλιπιάς 22/11/12 Σ α π ο υ ν τ ς ἄ κ η ς

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἄνω διαταγῆς κατεβιβάσθησαν τῆ βοηθείᾳ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ χωρίου Πέτα τὰ δύο πυροβόλα ἐκ τοῦ πυροβολείου των καί διὰ τοῦ ἰδίου τρόπου, με τὴν βοήθειαν προσφερθέντων ἐνθουσιῶντων κατοίκων τοῦ ἀνωτέρω χωρίου, τὰ πυροβόλα φθάσαντα εἰς Φιλιπιάδα προώθησαν εἰς Κανέταν. Τὴν 29ην ἀφικνεῖται ὁ Οὐλαμὸς οὗτος συνενούμενος μετὰ τῆς λοιπῆς Πυροβολαρχίας Ἀγγελοπούλου.

Παραλλήλως ἔφθانون τὴν 19ην εἰς Πρέβεζαν τὰ δύο Πυροβόλα τῶν 105 ἐκ Λαρίσης περὶ ὧν ἀναφέρει ὁ Φρούραρχος

.//.

Πρεβέζης.

Πρέβεζα 19/12/12 ώρα 1 μ.μ. Στρατηγεῖον Στρατοῦ
Ἡπείρου Φιλιππιάδα

Καμβάνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι ἀφίκοντο ἐνταῦθα σήμερον 9ην π.μ. δύο τοπομαχικὰ πυροβόλα 10.5 μετὰ ὑλικοῦ καὶ ἀποσπάσματος πυροβολείου Δοβροῦτσι ἐκφόρτωσις λήγει ἀπόψε.

Γ ι α ν ν ὀ π ο υ λ ο ς

Τὴν ἐπομένην ταῦτα ἀναχωροῦσι διὰ Κανέταν.

Πρέβεζα 20/12/12 ώρα 4,30* Ἀρχηγεῖον Φιλιππιάδα.
Πεδινὸν Πυροβολικὸν ἀνεχώρησε σήμερον 1 ἑσπέρας ὥραν, ἐπίσης βαρέα πυροβόλα ἀνεχώρησαν 4 ὥραν.

Φρουραρχεῖον Β ἄ ρ ν α λ η ς.

Συνενοῦνται καὶ ταῦτα μετὰ τῶν 4 πυροβόλων 105 Πυροβολαρχίας Διγενῆ.

Ἐμὶν Ἀγᾶ 22/12/12 ώρα 7 μ.μ. Ἀρχηγ. Ἡπείρου
Φιλιππιάδα.

Τὰ βαρέα Πυροβόλα τῶν 105 ὑφεκατομέτρων εὐρίσκονται εἰς Κανέταν πλησίον τῶν τοπομαχικῶν τῶν 10,5 ἀπὸ χθὲς ἑσπέρας.

Γ ε ω ρ γ α ν τ ῆ ς.

Ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὴν συγκέντρωσιν καὶ τῶν δύο πυροβολαρχιῶν 105 καὶ 150 εἰς Κανέταν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Πυροβολαρχία 105 Διγενῆ ἐξηκολούθει τὴν πολῦτιμον προσπάθειάν της ἀναφέρουσα περιοδικῶς ὡς ἐμφαίνεται κατωτέρω τὰ τῆς ἐνεργείας της.

Κανέτα 16/12/12 Ώρα 9 μ.μ. *Αρχηγείον Φιλιππιάδα.

Τήν 2¹/₂ απόγευμα ήρξάμην βάλλων έναντίον ὄγκου Μπι-
ζάνι. Πυροβολείον βάλλον κατ'αυτάς τάς ήμέρας έναντίον ἀριστεροῦ
προσεβλήθη λίαν ἐπιτυχῶς καί δραστικῶς ὥστε τελείως ἐσίγησε
μετά ζημιῶν μεγάλων ὡς δύναμαι νά ἐκτιμήσω. Μετά τήν ἔναρξιν
τῆς βολῆς μου οὐδέν ἄλλο ἐχθρικόν πυροβόλον ἔβαλλεν. Ὡς δύ-
ναμαι νά κρίνω Μπιζάνι φαίνεται κλονισμένον. *Εάν ἐγκρίνετε
δύναμαι νά ἐκτελέσω νυκτερινήν βολήν ἀπό τῆς 3ης πρωϊνῆς βάλλων
κατ'ἀρχάς καταυλισμοῦς καί εἶτα Μπιζάνι. *Αναμένων διαταγᾶς.

Τοπομαχική Πυροβολαρχία 10,5 Δ ι γ ε ν ῆ ς

Κανέτα 18/12/12 *Αρχηγείον Στρατοῦ *Ηπειροῦ.

Συμφώνως ἕμετέρα διαταγῆ ήρξάμην βολῆς ἀπό 3ης πρωϊνῆς
σήμερον. *Εβαλλον μεγάλους καταυλισμοῦς Δ.όδοῦ Ἰωαννίνων καί
πτυχᾶς ἐδάφους Μπιζάνι. Βολή διήρκεσε μέχρις 6ης ὥρας σχεδόν,
ἐχθρικόν πυροβολικόν οὐδόλωσ ἀπήντησεν. *Αντί Ἰπολ. Καμπέρου
προτιμῶ ἀποστείλω εἰς πρέβεζαν πυροτεχνίτην Πυρ/χίας διὰ μέσων
μεταβάσεως ἐντεῦθεν. Δ ι γ ε ν ῆ ς

Φιλιππιάς 18/12/12 *Υπουργείον Στρατιωτικῶν. Τοπομαχι-
κή Πυροβολαρχία ἐξετέλεσε νυκτερινήν βολήν ἀπό 3ης-6ης πρωϊνῆς
κατά μεγάλων καταυλισμῶν Δ.όδοῦ Ἰωαννίνων καί κατά πτυχῶν
ἐδάφους Μπιζάνι. *Εχθρικόν Πυρ/κόν δέν ἀπήντησεν. Περὶ τήν 3¹/₂
πρωϊνήν ἐπεχείρησεν ἐπίθεσιν κατά τοῦ Κέντρου καί δεξιοῦ ἀρι-
στερᾶς πτέρυγος, ἀλλ'ἀπεκρούσθη. Κατά τό διάστημα τῆς ήμέρας
ἐγένετο ἀγών Πυρ/κοῦ. Τήν 6ην περίπου μ.μ.δ ἐχθρός ἐπεχείρησε
νέαν ἐπίθεσιν κατά τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος. Δεπτομέρειαι ἐλλείπουσι.
.//. Σ α π ο υ ν τ ζ ᾶ κ η ς

Ἐνάλογα πρὸς τ' ἄνωτέρω εἶναι τὰ καθημερινὰ δελτία ἐνεργείας τῆς Πυρ/χίας Διγενῆ, ἐμφανίζοντα μίαν συνεχῆ μέ προσεκτικὴν προπαρασκευὴν καὶ ἀκρίβειαν ἐκτελέσεως καθημερινῆν ὁρᾶσιν.

Ἦδη πλέον, μέ τὴν ἄφιξιν ὀλοκλήρου τῆς Πυροβολαρχίας 150 Ἀγγελοπούλου καὶ τῶν δύο πυροβόλων 105 Διγενῆ σχηματίζεται II Τοπομαχικὴ Μοῖρα Στρατιᾶς Ἡπειροῦ.

Τὴν Διοίκησιν τῆς Μοῖρας ἀναλαμβάνει ὁ Ταγ/ρχης Μαστραπᾶς Βασ.

Ἀμφότεραι αἱ Πυροβολαρχίαι τάσσονται εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν ὀπισθεν τοῦ ἀυχένου Κανέτας, ἡ Πυροβολαρχία 105 δεξιὰ τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ τῶν 150 ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ.

Ἡ Μοῖρα αὕτη ὑπῆχθη μέχρι πέρατος τῶν ἐπιχειρήσεων ὑπὸ τὸν Διοικητὴν Πυροβολικοῦ Στρατιᾶς Συν/ρχην Παρασκευόπουλον.

Ἀσθενήσαντος σοβαρῶς τοῦ Λοχαγοῦ Ἀγγελοπούλου τὴν Διοίκησιν τῆς Πυρ/χίας 150 ἀναλαμβάνει ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου ὁ Ὑπολοχαγὸς Καμπέρος Δημ.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἀπὸ τὰ 12 αὐτὰ Βαρέα Πυροβόλα, ἐζητεῖτο λόγῳ ἐλλείψεως ἐτέρου Βαρέος Πυρ/κοῦ, ἡ μεγίστη ἀπόδοσις καὶ ἀκρίβεια βολῆς πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ προαναφερθέντος πολυαριθμοῦ Βαρέος Πυρ/κοῦ τοῦ ἐχθροῦ, τὸ ὅποσον ὡς ἐλέχθη, ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τοποθετημένον ἐντός ἰσχυρῶν βαθυπέδων πυροβολείων, βάλλει ἡμέρας τε καὶ νυκτός, προξενοῦν μεγάλας ἀπωλείας εἰς τὸ ἀκάλυπτον ἐπὶ τῶν βράχων τοποθετημένον πεζικόν μας.

Ἡ παρουσία τοῦ Λοχαγοῦ Διγενῆ, ἀρτίως ἐπαγγελματικῶς κἀτηρτισμένου ἀξιωματικοῦ τοῦ Πυρ/κοῦ, χρησιμοποίησαντος ἐπ'

άρκετόν τήν σκευήν αὐτήν, μελετήσαντος καί διά τροποίησεων βελτιώσαντος (ὡς πρόεδρος τῆς ἐπί τοῦτο συσταθείσης ἐπιτροπῆς) τὰ ἀπό κατασκευῆς μειονεκτήματα τῆς σκευῆς, παρέχει τήν κυρίαν ἐγγύησιν διά τήν ἀπόδοσιν τῶν πυροβόλων αὐτῶν.

Τὰ βραδυβόλα ταῦτα πυροβόλα διά τῆς προσθήκης τοῦ ἐξωτερικοῦ χαλινωτηρίου, ἐλαττωθείσης τῆς ὀπισθοδρομήσεως μετατρέπονται εἰς ταχυβόλα, μέ ἀνάλογον σχεδόν ταχυβολίαν ἢν τὰ σημερινά βαρέα πυροβόλα κέκτηνται. Ἐξασφαλίζονται οἱ αὐτῶν καί ἡ εὐστάθεια βολῆς τῶν πυροβόλων.

Βελτιοῦται τό σύστημα σκοπεύσεως, διά καταργήσεως τοῦ κλισιοσκοπίου καί ἀντ' αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται ἡ ἠριθμημένη κανονίς ἀλλαγῆς σκοπεύσεως διά τῆς ἀκτηρίδος, τῆς κανονίδος τοποθετούμενης ὀπισθεν τῆς ἀκτηρίδος.

Ἐξουδετεροῦνται ἐν συνόλῳ τὰ ἐξωτερικά αἷτια μειονεκτημάτων τῆς βολῆς τῶν πυροβόλων αὐτῶν, καί τὰ θαυμάσια αὐτά πυροβόλα ἀπό ἀπόψεως βεληνεκοῦς, διασπορᾶς καί βλήματος, εἰς χεῖρας ἀρίστου προσωπικοῦ ἐξ Ἀξιωματικῶν καί ὀπλιτῶν, παρέχουν τήν μεγίστην ὄντως ἐπιζητούμενην ἀπόδοσιν καί κερδίζουν τήν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τῆς Διοικήσεως τοῦ Στρατοῦ Ἡπείρου.

Ὅσον ἀφορᾷ τό Πεζικόν μας τό ὅποσον ἀπό τῆς ἐνάρξεως τῆς δράσεως τῆς Μοίρας αὐτῆς, ἀνακουφίζεται ἀπό τοῦς καταγίγασμοῦς ποῦ ἐδέχετο τοῦ ἐχθρικοῦ Πυρ/κοῦ, εὐρίσκει σ' αὐτά τὰ πυροβόλα, τόν ἀκοίμητον προστάτην σύντροφον.

Οἱ Ἀξιωματικοί καί οἱ ὀπλιτῆς τῆς Μοίρας αὐτῆς, συναισθανόμενοι τὰς μεγάλας τῶν ὑποχρεώσεις, ἐργάζονται ἀόκνως, μέ πᾶσαν προσοχήν καί ἀκρίβειαν.

ζούν με την ήρεμη συνειδήσεως ανθρώπων επιτελούντων μετά σχολαστικής ακριβείας τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τοὺς συμπολιτάς των καθηκόν.

Ἐπεὶ ἡμεῖς παρατηρήσεις τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βολῆς καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐχθροῦ φθάνοντα δελεῖα πληροφοριῶν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βολῆς εἰς τὸ ἐχθρικὸν πυροβολεῖα, πληροῦν τὰ καθημερινὰ ἀνακοινωθέντα τῆς Στρατιᾶς Ἡπειρώου.

Ἐπὶ καθημερινὰ ζητεῖται εἰς τὸ πυροβολικὸν τοῦ ἐχθροῦ κλονίζουσι τὸ ἠθικὸν του.

Ἰκανὸς ἀριθμὸς πυροβόλων τοῦ ἐχθροῦ διαδοχικῶς κτελεῖται ἐκτὸς ἐνεργείας λόγῳ καθολικῶν ζημιῶν ἐκ τῆς βολῆς τοῦ ἡμετέρου πυροβολικοῦ. Ἀντιμαθίζονται διὰ νέων τοῦ ἀφιχθέντος Στρατοῦ τοῦ Μοναστηρίου καὶ διαδοχικῶς ἡ ἔδρα τῆς ἀναμείνει καὶ ἀπὸ τῆς ἕως εἰς τὸ τέλος τῆς πολιορκίας παρουσιάζεται ἀριεὶς μειωμένος ὁ ἀριθμὸς τῶν πυροβόλων του.

Ἐπὶ εἰς προσωπικὸν ζητεῖται τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ πολλὰ μεγάλα κλονίζουσι τὸ ἠθικὸν του καὶ ἡ βολὴ τοῦ ἐχθρικοῦ πυροβολικοῦ καθίσταται σὺν τῷ χρόνῳ διαλείπουσα, βραδεῖα καὶ περιορισμένης ἀκριβείας, τοῦ προσωπικοῦ καταφεύγοντες εἰς τὰς κρύπτας τῶν πυροβολεῶν μεθ' ἐκαστὴν βολὴν τῶν πυροβόλων τῶν.

Ἐπὶ βολαῖς τοῦ πυροβολικοῦ μας ἀκολουθοῦν σὺν τῷ χρόνῳ συστήματα ἐνεργείας μετὰ κεχωρισμένας ἀποστολάς δι' ἕκαστον εἶδος Πυροβολικοῦ.

Τὸ πυροβολικὸν Στρατιᾶς, ἀποτελούμενον κυρίως ἀπὸ τὸ βαρὸ

Πυροβολικόν καὶ τινὰς Πεδινὰς Πυρ/χάσας, ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τοῦ ἀντιπυροβολικοῦ, ἀπαγορεύσεως, παρεχλήσεως καὶ προσβολῆς Ἐφεδρείων τοῦ ἔχθρου εἰς μεγάλον βᾶθος.

Ὁ τρόπος ἐνεργείας ἀποτελεῖ ἀντικείμενον μελέτης τῆς Διοικήσεως καὶ τῶν ὑποταταγμένων Μονάδων Πυρ/κοῦ ὡς μαρτυρεῖ ἡ κατωτέρω διαταγή ἢ προβλέπουσα συγκέντρωσιν πυρῶν πολλῶν Πυρ/χιῶν διὰ προσβολῆς διαδοχικῶς διαφόρων στόχων καὶ συντήρησιν τῶν ἐξουδετερουμένων εἴτα διὰ βολῆς Οὐλαμῶν, στοιχεῖω.

Ἐπισημασθέντος Ἐπισημασθέντος Πυροβολικοῦ Στρατιᾶς.

Μετά τὸ πέρας τῆς πρὸς Πυροβολοῦσιν τοποθετήσεως ὅλων τῶν Μονάδων Πυροβολῶν τῆς Τοπομαχικῆς Κοῦρας, δεῖον νὰ γίνῃ ἕναρξις τῆς προπαρασκευῆς τῆς κατὰ Πιπλῶν ἐπιθετικῆς ἐνεργείας, πρὸς τοῦτο δὲ θέλετε μοι ἀναφέρει ἕνα διατάξω περὶ αὐτῆς. Ἡ ἐνέργεια αὕτη δεῖον νὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Πυροβολεῶν Πιπλῶν.

Πρὸς τοῦτο ἐνδεκνύται ἡ ἐναντίον ἑκάστου τῶν Πυροβολεῶν τοσούτων διαδοχικῆς συγκέντρωσις τοῦ πυρός μεγάλου ἀριθμοῦ Πυροβολῶν μέχρις ἐπιτεθείας τοῦ ἐπιζητούμενου ἀποτελέσματος, μεθ' ὃ τὰ πυρὰ δεῖον νὰ συγκεντρωθῶσι ἐναντίον ἑτέρου Πυροβολεῶν χωρὶς νὰ πάσῃ ἢ κατὰ τῶν ἤδη βλαβέντων ἔχθρικῶν Πυροβολεῶν βολῆ, ἀλλὰ δι' ἐλάχιστου ἀριθμοῦ Πυροβολῶν. Ἐπειδὴ τῆς ἀπαιτήσεως θέλετε μοι ὑποβάλλει σηματογραφικὸν σχεδιδιάγραμμα παρέχον τὰς θέσεις τῶν ἔχθρικῶν Πυροβολεῶν, τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ διάμετρον

•//•

τῶν ἐν ἑκάστῳ τοῦτων Πυροβόλων καὶ τὴν διεσθύνειν καθ' ἑὴν βάλλου-
σι. Τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς προπαρασκευαστικῆς γιῶν ἐνεργείας
θέλετε μὲ τῆρας ἡμέτερον διὰ βελτίου ὑποβαλλομένου τὸ βραδύ-
τερον τὴν 7ην ἡμέρας, ἢ δι' ἐκτάκτου τοιοῦτου, δοθῆναι ἐπιτυχά-
νεται κρείσσιον τι ἀποτέλεσμα. Προπαρασκευάσατε συνάμα ἀπὸ τοῦδε
τὴν ἐκ μέρους τῆς Τοπομαχικῆς μοίρας ἐκτελεσθῆναι βολῆς κατὰ
τοῦ Ἐγγύου Πικολόου (ἐγκατάστασις Παρατηρητηρίων, πιθανὸν στοιχεῖα
βολῆς κ.λ.π.) καθόσον εἶναι πιθανόν νὰ παραστῇ ἀνάγκη τοιαύτη
ἐφ' ὅσον πάντως ἢ κατὰ Ἡπειρῶν ἐνεργεῖα τὸ ἐπιτρέπει.

Φιλίππους 31. 12. 12

Σ α π ο υ ν τ ζ ῆ κ η ς

* Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως προπαρασκευῆς τῆς βολῆς μὲ τὰ δυνα-
τὰ ὑπάρχοντα μέσα, μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν διερεθνησιν τῶν διαφο-
ρῶν ζητημάτων βολῆς διὰ λήψεως τῶν κάτωθι μέτρων ἐξησφαλίζετο
ἡ ἀκρίβειά βολῆς καὶ βελτίωσις τῶν στοιχείων ταύτης.

* Ἐγένετο τοῦτέστιν ἐπιμετρίωσις τῶν στοιχείων χαρτῶν
καὶ ἐσχηματίζοντο νέα τοπογραφικὰ ἔργασιαι πρὸς βελτίωσιν
τῶν ἀρχικῶν στοιχείων.

* Ἐτηροῦντο τὰ στοιχεῖα προηγουμένων βολῶν καὶ ἐγένοντο
πίσσει δεδομένων τοιοῦτων βολῶν χονδρικὰ μετὰ μελέτην βελτι-
ώσεως βολῶν ἐξ ἐπιδράσεως τῶν καιρικῶν συνθηκῶν. * Ἐν τῶν μέτρων
τούτων καταφαίνεται ἡ ἀποτελεσματικὴ ἀπόδοσις τῶν νυκτερινῶν

βολών.

Ἡ παρατήρησις ἦτο πάντοτε ἐνημερωμένη πηροῦσα ἡμερο-
λόγια πλήρη μὲ πᾶσαν λεπτομέρειαν περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ
ἐχθροῦ.

Γενικῶς διὰ τῆς προσεκτικῆς καὶ ἐπιμελημένης προπαρασκευ-
ῆς τῶν βολῶν, διὰ τοῦ ἀκολουθηθέντος τρόπου ἐνεργείας τοῦ Πυρο-
βολικοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν εἰς ἐκάστην Μονάδα ἀμφανίζεται λίαν
ἐπιανοποιητικῆς ἀπόδοσις τοῦ συνόλου τοῦ Πυροβολικοῦ μὲ ἐπίκαι-
ρα καὶ δραστηῆ ἀποτελέσματα καὶ ἀκριβῆ δεδομένα βολῶν. Αἱ νυκτε-
ριναὶ βολαὶ ἀπέτελεσαν ἔργον ἰδιαιτέρας μερζμνης καὶ προσοχῆς
ἐκ μέρους τῶν ἐκτελεστῶν.

Δι' αὐτὸς προεβλέποντο βολαὶ ἀντιπυροβολικοῦ κατὰ τοῦ ἐν
ὄψει ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐχθρικοῦ Πυρ/κοῦ οὐτινος αἱ θέσεις
εἶχον ἐπιστημανθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν.

Βολαὶ ἀπαγορευτικαὶ κινήσεως τοῦ ἐχθροῦ ἐξετοξεύοντο
ἐναντίον διαβάσεων τούτου ἐφ' ἃν ἐκινούντο αἱ ἐφεδρεῖαι καὶ τὰ
μεταγωγικὰ του κατὰ τὴν νύκτα.

Ὅμοιος καὶ βολαὶ παρενοχλήσεως ἐναντίον τῶν ἐχθρικῶν Πυ-
ροβολεῶν ἅτινα εἶχον βληθῆ ἀποτελεσματικῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας,
μὲ σκοπὸν τὴν ἀπαγόρευσιν ἐργασίας ἐπισκευῶν αὐτῶν, ὡς καὶ
τῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας προσβληθέντων λοιπῶν ὀργανώσεων τοῦ ἐχθροῦ.

Ἡρὸς τούτο εἶχεν καθορισθῆ ὅπως ἕναστον Πυρ/λον ἐκάστης
Πυρ/χίας βάλῃ ἐνολλὰς 1 βλήμα ἐκδότην ἕναν ἐναντίον τῶν ὑπὸ

επιτήρησιν στόχων.

Μετάπειτα μεταβλήθη τὸ σύστημα ἐμπομπῆς βολῶν καὶ ἐγένετο βολή κατ'ἀκανθονιστὰ χρονικὰ διαστήματα πόντως δι' ἑνὸς βλήματος καὶ 1 ἡυροβόλου κατὰ στόχον.

Τὸ εὐχάριστον διὰ τὴν Μοίραν ταύτην εἶναι ὅτι ὁ ἐχθρὸς οὐκ προσέβαλε καθολοκληρεῖαν τὴν νύκτα καταληφθεῖσαν θέσιν τῆς Μοίρας ἐν Καντζα.

Ἡ γενικὴ κατάσταση διαρκῶς ἐβελτιούτο, τοῦ Στρατοῦ μας ἀπὸ ἀπόψεως ἰσχύος διότι τὴν 28ην -31 Δεκεμβρίου ἀφικνεῖται καὶ ἡ XI Μεραρχία.

Ἡ διοίκησις τῆς Στρατιᾶς Ἡπειροῦ ὡς μετωνομίσθη τελευταίως ἀνατίθεται εἰς τὸν Ἀρχηγὸν Στρατοῦ Μακεδονίας Διάδοχον Κωνσταντῖνον, ὅστις ἀφικνεῖται εἰς Φιλιππίδα τὴν 10ην Ἰανουαρίου ἡτοι τὴν μεθεπομένην τῆς ἀρξαμένης ὑπὸ τῆς Στρατιᾶς Ἡπειροῦ ἐπιθετικῆς προσπάθειας, ἥτις ἐξεδηλοῦτο προῦλῃσει τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἥτις ἔσχεν μόνον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προωθήσεως τῆς γραμμῆς μας ἐγγύστατα τῆς κυρίας γραμμῆς ἡμῶν τοῦ ἐχθροῦ πρὸ τῶν βχυραμμένων τοποθεσιῶν Μπιζανίου-Καστρέτης Ἀγίου Νικολάου.

Ἐπὶ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην εἰς τὴν Μοίραν βαρέως εἶχεν ἀνατεθῆ μεταξὺ τῶν ἑλλων καὶ ἡ ἐξουδατέρωσις τῶν ἠπ'ἀρτίου. 3, 6, 7 ἡυροβολεῖων περὶ ἔν ἀναφέρει ὡς κατωθὶ ὁ Ἀρχηγὸς Πυρ/κοῦ.

θέσιν πλησίον του χωρίου Λοζέτσι και μετά διήμερον όπως και ε-
τερα δύο μεταφερθῆναι έκθεσε υπό την Διοίκησιν του Λοχαγού Γι-
γενή.

Λόγω τῶν καιρικῶν συνθηκῶν και του εξαιρετικῆς δυσβάτου
εὐδρους ἡ μεταφορὰ καθίσταται προβληματικὴ και ὁ Διοικητῆς
τῆς Πορείας ἀναφέρει σχετικῶς ὡς κατωτέρω.

Κανὼν 9/2/13 * εν. Στρατηγεῖον Φιλιππίδα. " Ὁρα 7 μ.μ.

Σχετικῶς μεταφορὰ Πυρ/λων εἰς Λοζέτσι Λοχαγὸς Διγενῆς ἀνα-
φέρει, ὅτι δύναται πραγματοποιηθῆ διὰ δύο ἀκόμη Πυροβόλα ἐντός
ἑξ ἑκς 7 ἡμερῶν, τοῦτο ὅμως εἶδε ἐξαρτηθῆ ἐκ του καιροῦ.

*Υπὸ σημερινῆς καιρικῆς συνθήκας πῶσα μεταφορὰ ἀδύνατος.

*Ὁ ἑὸς Λοχαγὸς Διγενῆς ἀναφέρει ὅτι τὰ προηγηθέντα δύο
Πυροβόλα ἔνενα του καιροῦ παραμένουσιν, εἰτε ἐντός τῆς χαρτῆρος
πρὸς τὸ ἀνώτερον ἡμίθια τῆς περαιτέρω μεταφορᾶς ἐνεργηθεισομέ-
νης ὡς τὸ ἔδαφος ἐξηρανόη κατὰ τι. Ἐὰ Πυρ/λα ταῦτα εἶε τοποθε-
τηθῆναι ἐκθεσε περίε Λοζέτσι, καθόσον ἀπὸ ὑψιμέτων νοτίως Πιτζα-
νίου ἢ μέχρι Καστρέτσας ἀπόστασις πολὺ μεγάλη. Ἡ δόδε ἀπὸ ὑ-
ψιμέτων τοῦτων μέχρι Λοζέτσι περατοῦται ἀπόθε. Μεγίστη ἀνάγκη
ἀποστολῆς του χόρτου πρὸς διευκόλυνσιν ἀναγνωρίσεων θέσεων
πυρ/λων και προπαρασκευῆς βολῆς.

Λοχαγὸς Διγενῆς κατήλθεν ἐνταῦθα ἀπόγευμα.

Π α σ τ ρ α π ῆ ς.

Τελικῶς μεταφέρθη εἰς ὀδομὸς και καταλαρόν θέσιν πλησίον

././.

Κίνε *Ημεν *Αγδ 7/1/13 *Αρχηγέων Στρατού.

Λαμβάνω την τιμήν ν'αναφέρω, ότι σήμερα τα επιτευχθέντα αποτελέσματα κατ'αναφορὴν τῶν σχετικῶν Κοιτάρχων ἔχουσιν ἕξ ἑξῆς.

Διὰ μὲν τῆς Πυρ/χίας τῶν 15 ἐβλήθησαν τὰ ὑπ'ἀριθμ. 6 & 7 Πυροβολεῖα, ὅτινα ἐσέγησαν, διὰ δὲ τῆς Πυρ/χίας τῶν 10,5 ἐβλήθησαν τὰ ὑποβολεῖα 3 & 6, ὅτινα καὶ ἐσέγησαν. Δὲ Πεδιναὶ Κοῦραι ἔβαλλον ἐναντίον τοῦ νέου Πυροβολείου ὑπερ ἔβαλλον ἀσθενῶς, ὅτι μὲν ἐναντίον τοῦ *εἰκοσ, ὅτι δὲ ἐναντίον τοῦ Πυρ/κοῦ μας, ὑπερ καὶ ἐσέγησαν. *Ἐπίσης τὸ ὑπ'ἀριθμ. 2 Πυροβολεῖον βαλθῆμενον διαρκῶς δὲν ἔβαλλον ἢ ὀλίγας μόνον βολὰς καὶ τούτας ἐναντίον ὑρ/κοῦ.

Π α ρ α σ κ ε υ δ π ο υ λ ο ς

Παρατηρητήριον Πυρ/κοῦ 7.1.13 ὥρα 12,5** Αρχηγέων Στρατοῦ
*Ηπεζρου.

*Ἐν Πυροβολεῖον ὑπ'ἀριθμ. 6 κατεστράφη ἐγκαταλειφθέν ὑπὸ τῶν Πυρ/τῶν αὐτοῦ. Παρατηροῦμεν κινήσεις πρὸς ὑπίσθεν λοφοσειρῶς Πιζανίου καὶ ὑποδέτομεν ὅτι μεταβαλνουσιν πρὸς ἐνέουχαιν τοῦ ἀριστεροῦ τῶν.

Π α ρ α σ κ ε υ δ π ο υ λ ο ς

*Ἡ Διοκησης Στρατιῆς διατάσσει τὴν 8ην *Ἰανουαρίου ὑπὸς 2 Πυροβόλα 105 τῆς Πυρ/χίας Διγενή, ἀλλὰ ἕως ὅσον καταλαμβάνοντα

././.

του χωρίου Λοζέτσι παραμεινεν ειπελ μέχρι πέρας των επιχειρήσεων, διδ την από της θέσεως ταύτης κυρίως προβολήν κατ έξουδετέρωσιν των Πυροβολείων Καστρέτσας. ¹⁴επί τούτου ανέφερον η Νοτρα.

*Υψήματα Β. Λοζέτσι. 15.2.13. *Αρχηγόν Πυρ/κού Κόνι *Ηίν Λύριον προΐαν περατούται εγνατόστασις όσο Πυρ/λίον 105 την ός μεσημβριον ύσονται έτοιμα προς βολήν.

Δ Ε Υ Ε Ν Η Σ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΣΗΣ.

*Η νέα Διοίκσις της Στρατιδς *Παίρου από της αναλήψεως της Διοικήσεως από 10 *Ιανουαρίου, κατατοπισθεύσα με την κατόστασιν των Στρατευμάτων κατ των γραμμών μας κατ έχουσα υπ'όψιν της περί του έχθρου πληροφορίας κατ'ός ούτος συνεκέντρωσε περί της 33 χιλ. Στρατού, έκανόνισε τας επιβολομένης εις Πανεδοντας ένισχύσεις, την μεταφοράν του αναγκαίου όπλου, Πυρομαχικών όπλα μελέτης, περί τρόπου ενεργείας διδ την επιχειρήσιν ταύτην

*Η ταχύτερα συγκέντρωσις των ένισχύσεων κατ όπλων, απέτέλει τό μόνον έμπόδιον της επιβροδόνσεως της επιδράσεως της τελικής ενεργείας. *Έδει να δοθή τέλος εις την πολιορκίαν, διδτι ό Στρατός μας υπέφερε τό πάνδεινα ός προελέθη διελθόν όλοσ μήρον τον χειμώνα εις ~~τας~~ βραχόεις κατ άξένους κορυφογραμμάς.

Καθ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἡρώδια μας παληκάρια καθισμένο ὀπίσω ἀπὸ ἓνα βράχο, ἐκεῖ ἔτρωγε, ἐκεῖ ἐκοιμήτο, μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὸ χέρι, ἢ μᾶλλον μόνον πολεμοῦσε ἀποκροῦσθαι τὰς συνεχεῖς ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις. Ἡ συνήθης τροφή του ἀποτελεῖτο ἀπὸ τὸ ξηρὸ ψωμὶ καὶ ὄλιγο τυρῶ. Ἄσπρος ἐπὶ νύκτας ὀλοκλήρους, ἀκοζινητὸς φρουρὸς τῆς τιμῆς τῆς Πατρίδος.

Καὶ κατὰ ἕλλο εἶδε τὴν ὄσναμιν εἰς τὸ μισοπεινασμένον πολεμιστὴν, κατὰ ἕλλο τοῦ ἐδέρμαινε τὸ παγμένον σῆμα τοῦ ὀλοκλήρου τὸ χεῖμα εἰς τὸ ἠπειρωτικὸ βουνὸν, μέσα εἰς τὸ χιόνι, χωρὶς στέγαστρα, χωρὶς πολλὰς φορὰς ἀντίσκηνο, χωρὶς φωτιά (ποῦδς ἐτολμοῦσε ν' ἀνάψῃ φωτιά κοντὰ εἰς τὸν ἐχθρὸν). Ἐβραχε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ καθ' ἑνὸς πολεμιστοῦ, μιὰ φωτιά ποῦ τὴν κρατοῦσε ἤσβεσθη τῇ ἢ βαθεῖα ὕδατι πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἢ πρὸς τὸν ἀγῶνα ποῦ διεξήγε ἀπ' ἤκη εἰς ἤκη ψυχικῶς ἠναιμένον τὸ ἔθνος, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς σιλαβιμένης γῆς τῶν προγόνων μας.

Αὐτὰ τοῦθ' ὄδιναν τὴν σωματικὴν κόπασιν καὶ ψυχικὴν ὄσναμιν καὶ ἐγκαρτέρησιν διὰ τὸ βαρὸ ἔργον ποῦ εἶχε ἀναλάβει.

Πόθος εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὸ κρῖον, εἰς τὸ χιόνια, εἰς τὴν κελύων, τὰς λοιπὰς στερήσεις καὶ κακουχίας. Ἐνα πρῶγμα κρατοῦσε τὴν σκέψιν τοῦ πολεμιστοῦ, ἡ Διασπαγὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Διαδόχου Κωνσταντίνου. Ἄ ἄμπρός πάντα ἔμπρός.

Ἐνας πόθος βαθεῖα μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ἔλλιν καὶ μετὰ ἐλπίς τοῦ καθ' ἑνὸς νὰ μὴ κρῖτος εἰς τὰ ἰωάννινα χαρτζιων τὴν ἐλευ-

θερζαν εις τὰ σκληραμένα αδελφια ποσ στέναζαν ὑπὸ τὸν βαρὸν
ζυγὸν τοῦ βαρβάρου κατοκτητοῦ. Πειθαρχία σιδηρᾶ, ἠθραυστος, συ-
ναδελφική ἀλληλεγγύη, ἀδυσπάρησις εις τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκον-
τος καὶ αὐτοθυσία εις τὸν ἀγῶνα, ἦτο ἡ θεμελιώδης ἀκλόνητος
δύναμις, ἔπου παρουσίασεν ὁ Στρατὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ δὲ
τακτική του περιλαμβάνετο εις τὰς τέσσαρας μόνον λέξεις "Βιπρόε
διδ τῆς λδγχης".

"Ολοι ἠμιλλῶντο εις τὰ πολεμικὰ κατορθώματα καὶ μέσα εις
τ' ἀμείωρητα καθημερινὰ ἀνδραγαθήματα τῶν πολεμιστῶν διεκρίνε
καναὲς τὸν ἀθάνατον "Ἐλληνα τοῦ 1821 ἑοθαζωντανεμένον ἐκδιότη-
τῆν ἀπ' ἄκρου εις ἄκρον εις τὸν Στρατὸν τῆς Μικρῆς *Ἑλλάδος.-

Τὸν στρατὸν ἐκείνον ποσ τὸν ἀπῆρτιζαν καὶ *Ἑλληνόπουλα
φαιμένα ἀπὸ τὰ κέρατα τῆς γῆς, ἔπου τὰ τρεβηξε ἡ σκληρὴ τῆς
ζωῆς ἀνάγκη καὶ τὰ ὄποια ἱσπευδον εις τὴν φωνὴν τῆς πατρί-
δος διὰ τὸν ἕπερ τῶν ἔλων ἀγῶνα.

"Ἡ ἀθάνατος *Ἑλληνική ἱστορία θὰ χαρδξη μὲ χρυσὰ γράμ-
ματα τὸ ἔνδοξον ἐκεῖνο ἔργον τοῦ Στρατοῦ μας.

"Ὡ σεὲς ἀληθινοῦται ἐποχαὲ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ
αὐτοθυσίας, πρὸς ἐπιδύξιν μεχρι τέλους τοῦ παρ' ἔλων θεμρουμῆ-
νου ἱεροῦ σκοποῦ, φηπέξετε σταθερῶς τὰ *Ἑλληνόπουλα, πρὸς ὑπερ-
πήδησιν ἀσφαλή τῶν παγίδων τοῦ ἔρμου τῶν πεπεμένων τῆς
θουλῆς μας.-

," Ὁ *Ἀρχιστράτηγος βλέπων τὸ μαρτυριον τῶν συμπολεμιστῶν
του ἐπέσπευδε τὴν προπαρασκευὴν, πρῶγμα δυσκολώτατον.

Τὰ μεταφορικά μέσα δια τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν πτωχὰ εἰς ἀπόδοσιν μεταφορᾶς. Ὀλίγα αὐτοκίνητα, μεγάλη ἀπόστασις βαρῶς χειμῶνας, μοναδική ὁδὸς ἀνεφοδιασμοῦ δι' ὀλιγόληρον τὸν πολιορκητικὸν Στρατόν.

Πολλὰ ἀνάγκαι εἰς μεταφορᾶς τροφίμων, ὀλικῶν καὶ Πυρομαχικῶν.

Κύριον μέσον μεταφορῶν τὰ ὄξυροχα καὶ φορτηγὰ κτήνη, ἐξηντλημένα κα' αὐτὰ ἀπὸ τούτων συνεχεῖς κόπους, τὴν ἔλλειπὴν διατροφὴν, καὶ ἔλλειψιν στεγῶσεως.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ γένη ἐγένετο καὶ ἡ ἡμέρα τῆς γενικῆς ἐπιθέσεως ἐπλησιάζε χωρὶς νὰ σταματᾷ καὶ ὁ καθημερινὸς ἀγών.

Ἐκδίδονται Διαταγαὶ καὶ ὁδηγεῖται τρόπου συμμετοχῆς ἐκάστης Μονάδος εἰς τὴν γενικὴν ἐπίθεσιν, ἣτις θὰ ἐγένετο μὲ τὴν κυρίαν προσπάθειαν ἐκ τοῦ Δυτικοῦ μέρους τοῦ Θρουρίου Ἰωαννίνων μεταξὺ Ἀγίου Νικολάου καὶ Σαδοβότσας.

Ἡ ἐπίθεσις θὰ ἤρχιζεν τὴν 19ην Φεβρουαρίου καθ' ἣν θὰ ἐγένετο προπαρασκευὴ δια τοῦ Πυροβολικοῦ, ὁποσσοποῦσα τὴν καταστροφὴν ἢ ἐξουδετέρωσιν τοῦ Πυρ/κοῦ τοῦ Μπιζανίου καὶ μετωπικὴ προσπάθεια δια τοῦ Πεζικοῦ κατὰ τῶν ὀχυρῶν Μπιζανίου-Καστρίτσας, ὥστε νὰ δοθῇ ἡ ἐντύπωσις περὶ ἐπιχειρήσεως κατ' αὐτῶν.

Τὴν δευτέραν ἡμέραν θὰ ἐξεδηλοῦτο ἡ κυρία ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Δυτικοῦ μέρους τοῦ Θρουρίου, μὲ ψευδεπίδειξιν ἐπιθετικῆν

διά μικρῶν τμημάτων κατὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Νοτιοῦ μέρους τοῦ Φρουρίου τῆ συνδρομῆ μεγάλου μέρους τοῦ Πυρ/κοῦ.

Εἰς τὴν Νοῦραν Βαρέος Πυρ/κοῦ ἐδόδοντο αἱ κάτωθι ἐντολαὶ ἀντιπυροβολικοῦ:

1) Πυρ/χῆαι 105 καὶ 150 Κανέτας νά καταστρέψουν ἢ ἐξουδετερώσουν τὰ ὑπ' ἀρμόμ. 3, 4, 7, 11, 13 Πυροβολεῖα ἅτινα εἶχον πυροβόλα τῶν 150 καὶ 120 εἰς δὲ τὸν Οὐλαμὸν 105 Λοζέτσι νά ἐξουδετερώσῃ τὸ Πυροβολεῖον Καστριτσῆς ἐφ' οὗ ἦσαν 4 Βαρέα Πυροβόλα τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐπιτὸς αὐτῆς τῆς κυρίας ἀποστολῆς ὤρριζοντο διάφοροι ἄλλαι ἀποστολαὶ προσβολῆς χώρων ἐφεδρειῶν καὶ ἀπρόοπτοι στόχοι εἰς ἀριστεράς περιοχάς.

Κατὰ τῆς νύκτας 19-20 καὶ 20-21 ἀπὸ 3 1/2-6 πρωΐνῃ ἐν σειρά ἡ Νοῦρα θά ἐξετέλῃ βολὴν παρενόχλησεως ἐπὶ τῶν ὀχυρῶν τοῦ ἐχθροῦ.

ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἔλα ἦσαν ἔτοιμα.

Τὰ πάντα μελετημένα τακτοποιημένα.

Ἔλοι ἀνέμενον νά φθάσῃ ἡ στιγμή τῆς ἀρχῆς τοῦ τέλους τοῦ πολιορκητικοῦ ἀγῶνος.

Σημέρινε ἡ 19η Φεβρουαρίου. Ὁ βελημιστικὸς στό παρατηρητήρια των, οἱ Πυρ/ταὶ εἰς τὰς θέσεις, γόρω ἀπὸ τὰ Πυροβόλα σωρὸς βλημάτων. Ἐδόθησαν αἱ τελευταῖαι ἐντολαὶ καὶ ἀνεμεί-

νετο ή στιγμής όπου θα ήρχιζε με μαθηματική ακρίβειαν ή
επιτέλεσις τών εντολών έκαστου. Η βερά στιγμή έφθασε.....

"Αρα 5η πρωινή.....

αρχίζει ή βολή του πυρ/κού κατ'αθήν ή κίνησις του Πε-
ζικού συμφώνως προς τās γνωστές εις όλους Διαταγās.

Δέν θ'αναφέρωμεν τίποτε άλλ'αντιγράφωμεν τήν αναφοράν
του Διοικητού Πυρ/κού Συντ/ρχου Παρασκευοπούλου, ήτις εβγλωτί-
τερον κίσης περιγραφής, αναφέρει τό έσπέρας της 19ης τόν
άπολογισμόν του έργου του Πυρ/κού κατ' τήν ήμέραν ταύτην.

19.2.13 Ήρα 10 μ.μ. Γενικόν Στρατηγεσον

Λαμβάνω τήν τιμήν ν'αναφέρω, ότι ο κανονιοβολισμός ήρξα-
το τήν 8ην πρωινήν Ήραν υπό του Πυρ/κού Στρατιάς κατ' ωσ της
II Μεραρχίας. Τό Πυρ/κόν του δεξιού ήρξατο βάλλον από της
7ης πρωίνης. Εζήτησα να μάθω διά ποίον λόγον έγένετο ή ταχυ-
τέρα έναρξις του Κανονιοβολισμοῦ υπό του Πυρ/κού του Δεξιού,
άλλά μέχρι της στιγμής αυτής δέν κατορθώνω να συνεννοηθώ.
Ο έχθρος άπήντησε μετά εν τέταρτον διά τών πυροβολείων 10,2,
13,3,5,6,8,9, κατ' 12 εκ τούτων τό πυροβολεία 6,8, κατ' 9 έβαλ-
λον κατ' τών καταυλιονών του δεξιού μας. Ο κανονιοβολισμός ου-
τος διήρκεσε περί τήν Ήραν κατ' τήν διάρκειαν του όποιου Στρα-
τιώται Ηεζικού έχθρικού κατ' μικράς ομάδας έβαλλον προς τό
μεγάλον χαρδίκμα, να καταλάβωσι τούτο. Τό εν λόγω Πεζικόν έβλή-
θη επιτυχώς. Ηβολή κατ' τών πυροβολείων υπήρξεν επιτυχής, τό
πόρ δέ του έχθρου έβρινε μειωμένον μέχρι της 12ης όποτε σχε-

δόν έπαυσε ,έντοτε κατ'άραιδτατα διασπήςτα βάλλουν κατ' Πυροβολεία 13 & 3. Δέν γνωρίζω,έν τός έχθρικούς Πυρ/κόν έσέγησε κατόπιν βλάβης τουσ Ψλικοσ του ή σκοπήςως μόνον εΐς 4 Πυροβολείον βαλόμενον υπό Πυρ/χτας Διγενή ούτινος βλάβη ύπήρξεν καταφανής,όιότι καπνός έφάνετο επ'άρκεσιν ύραν κατ' τεμίσχια τροχών άνετινύχθησαν εΐς τόν άέρα. Ήν στιγμήν ταύτην μοσ άναφέρει Μοΐρα Κορομηλά ότι έβαλλον κατ' τών Πυροβολείων Εερβιανών *Αγ. Παρασκευής,Πουτσελισού,λόγου κατ' τών χαρακίματων Πεζικοσ. *Ήν τών έν λόγω Πυροβολείων μόνον τός λόγός άπήντησεν,ύπερ κατ' μετά τίνα χρόνον έπαυσε βάλλον.

*Ένεκα δυσπολλάς κανονισμοσ βολής οδλαμοσ τών 10,5 άπέστειλα Λοχ. Διγενήν προς κανονισμόν βολής,όστις ήδη έφθασεν έκεΐ. *Ο *Υπολ/ός Πανουργιάς έτραυματίσθη ελαφρώς υπό θραύσματος όριδος,παράγειει εΐς τήν όρειν του,ή βολή εξακολουθεΐ κατ' Πυροβολείων κατ' χαρακίματα.

Π α ρ α σ κ ε υ θ κ ο υ λ ο ς

*Αριθμ. 1419

Άρτίς του Πυροβολικοσ.

Τής έπιθέσεως προηγήςσ αφοδρότατος βομβαρδισμός έκτελεσθεΐς κατ'όλην τήν ήμέραν τής 19ης,τήν νύκτα τής 19ης προς τήν 20ην κατ' τήν ήμέραν τής 20ης κατ'ήν έγινε ή άποφασιστική έπίθεσις. Δόχνα τοπομαχικά Πυροβόλα τών 15 & 10,5 τροποποιηθέντα προς τοσ πολέμου έντε να επεχυνθή ή βολή των, 56 Πεδινά ταχυρό-

λα καὶ 24 Ὀρειβατικά, τὰ τελευταῖα ἀκολουθοῦντα τὰς φάλαγγας τῆς ἐπιθέσεως ἐξαπέστειλαν κατὰ τὰς ἀνωτέρω 36 ἡρας κατὰ τοῦ Μπιζάνι ἰδίως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν ὀχυρωμάτων ὑπὲρ τὰς 30 χιλιάδας βρέδων. Τὸ Μπιζάνι κατόπιν τοῦ καταχθονίου αὐτοῦ πυρός ἔχει καταστή μεταλλεῖον σιδήρου. Ὡς πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν ἐχθρικών Πυροβολείων ἀποτελέσματα εὐγλωττότερα ἀποδείξει ἀπὸ τῆν ἀνάλυτον προέλασιν τοῦ Πεζικοῦ μας δὲν δύνатаι νὰ ὑπάρχη. Ἀπλοῦς περίπατος ἤδη καταδεικνύει, ὅτι τὰ περισσότερα τῶν ἐχθρικών Πυρ/λίων μολονοὶ ἤριστα προφυλαγμένα κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν ἰδικῶν μας χάρει εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῆς βολῆς των.

Ὡς πρὸς τὰ ἰδικὰ μας ἔχει μόνον κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν τὴν δι' ἑρκείαν τῆς πολιορκίας κατέστη ἀδύνατον εἰς τὸν ἐχθρὸν νὰ ἀνακαλήσῃ, τόσον τελείως ἦσαν ἀντεπισκοπευμένα βάλλοντα σχεδὸν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς δι' ἑμέσου σκοπεύσεως, ἐνῶ οἱ Τούρκοι ἀγνοοῦντες τὸν τρόπον τοῦτον καὶ ὄντες ὑποχρεωμένοι νὰ βάλλωσι δι' ἑμέσου σκοπεύσεως εἶχον καταφανῆ τὰ Πυροβόλα των. Χαρακτηριστικὸν τῆς καταστροφῆς ἦν ὑπέστησαν οἱ Τούρκοι ἔχω τὸ ἐξῆς:

Μεταξὺ τῶν ἐχθρικών Πυροβολείων τὸ ὑπ' ἀριθμ. 3 ἐπωνομάσθη Σ κ σ λ ο ς λόγῳ τῆς λήσεως, μεθ' ἧς διαρκῶς ἐπυροβόλει. Ὁ Διοικητὴς τοῦ Πυροβολείου αὐτοῦ τὸν ὄποιον ἦτο ἰδιαιτέρως καλὰ τοποθετημένον, εὐριστόμενος ἤδη τραυματίας ἐν Ἰωαννίνοις μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Πυροβολείου του, ἐπίσης τραυματιζόμενον, ἀμολόγησεν ὅτι δὲς ἀντικατέστησεν τὸ Πυρ/λα του λόγῳ τῶν βλαβῶν,

ας είχαν υποστεί. Συντετριμμένοι επίσης κατά το μάλλον καί ηττον
εφθρόσκονται ήδη τρία Πυρ/λα βδομά μας. Είναι εκείνα τα όποια
μάς έπληρεν εις τό Σδροβίτε τον Οκτώβριον ο έχθρος διά να τή
χρησιμοποίηση έναντιον μας εις τά Ιωάννινα.

Ανέκτησαν καί αθτά τήν τιμήν των.....

Τά πάντα από γενικής απόψεως Π α ρ α σ κ ε δ π ο υ λ ο ς
ένεργείας τών στρατευμάτων
έξελέχθησαν με απόλυτον ακρόβειαν καί τάξιιν ως αι διαταγαί &
όδηγίαι του Αρχιστρατήγου όστις τό έσπέρας εκόλλει τήν κάτω
Διαταγήν:

Πρός τήν ΙΙ Μεραρχίαν τό Α΄ Τμήμα Στρατιάς Β΄ Τμ. Στρα-
τιάς καί Ύρ/κόν Στρατιάς. Αύριον 20 Φεβρουαρίου θα γίνη γενι-
κή επίθεσις κατά τών Φρουρών τών Ιωαννίνων συμφώνως προς τάς
έκδοθείσας οδηγίας μου ήδη. Κοινοποιήσατε εις πάντας αξιωματικούς

Υπαξι/κούς καί στρατιώτας, ότι από όλους όμοίως καί από έκαστον
βόλα περιμένω ότι θα καταβάλωσι πάσαν δύναμιν όπως δώσωιν εις
τήν Ελλάδα τήν πρό πολλού άναμενομένην νίκην.

Τό γενικόν σύνθημα έστω έξόντως τού έχθρου.

19.2.13. "Ωρα 8.μ.μ. Κ ω ν σ π α ν τ έ ν ο ς.

Η επιχείρησις διά τήν 20ην αρχίζει από τής νυκτός ώστε
τήν 5ην πρωϊνήν με τήν χαραυγήν εκδηλώνεται ή κυρία προσπάθεια
ήν όέν ειχεν αντιληφθή ο έχθρος.-

Αγών ήρώων διεξάγεται καθ'όλην τήν ημέραν καί οι άμυνόμενοι
έγκαταλείπουν ένα, ένα τά σημεία έφ'ών ή κυρία προσπάθεια, όχυρά
Τσοσχας-Λγ. Νικολάου-Μονής Δουροσπη-Μανωλίδας.

././.

Τὸ ἀποσπασμα Παπακυριαζή ἐκ Μετσόβου καταλαμβάνει τὸν Δρῖσκον-Κοντοβράκι.

Ὁ ἐχθρὸς πανικὸβλητὸς ὑποχωρεῖ πρὸς Ἰωάννινα. Τὴν ὑποχώρησιν ἐμμεταλλεύονται τὰ Τάγματα Βελισαρίου καὶ Ἰατρίδου καὶ κατελθόντα εἰς τὴν πεδιάδα πλησιάζουν τὴν παρυφὴν τῆς πόλεως Ἰωαννίνων.

Τὸ πυροβολικὸν ἀπὸ πρῶτας βάλλει κατὰ τῶν ὀχυρῶν. Διαδοχικῶς τὰ διδφορα Πυροβόλα σιγοῦν καὶ τὰς ἀπογευματινὰς ὕρας ἀτονεῖ ἡ δράσις του.

Περὶ τὰ 20 Πυροβόλα Τσοῦκας-Ἁγ. Νικολάου κ.λ.π. περιέρχονται εἰς χεῖρας τοῦ παρελθόντος Πεζικοῦ. Ὁ κλοιὸς περισφύγγεται καὶ ὁ Ἑσπ. Πασῶς ἀντιλαμβάνεται πλέον ὅτι καθε ἀντίστασις εἶναι ματαία.

Τῇ ἐπιβάσει τῶν Προξένων Γαλλίας, Ρωσίας-Ρουμανίας Ἀυστρίας ἀποστέλλει κήρυκας πρὸς τὸν Ἀρχιστράτηγον αὐτῶν τὴν ἄνευ ὄρων παραδοῦν τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου.

Τὴν 5ην πρωῒνήν διατάσσεται νὰ σταματήσῃ ἡ βολή τοῦ Πυρ/κ. Τὴν 5,30 τῆς 2ης ἐκδίδονται αἱ κάτωθι Διαταγαί:

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ

Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς παρεδόθη ἀχιμάλωτος πολέμου ἄνευ ὄρων. Τὰ τμήματα τὰ ἐχθρικά θὰ ψάξωσι λευκὴν σημαίαν. Αἱ Μεραρχαὶ θὰ λάβωσι τὰς ἐκδιδόμενας Διαταγὰς ἀμέσως.

Χάνι Ἰμν Ἁγῶ 21.2.13 ὕρα 5,30 πρῶτας. Κωνσταντῖνος.

Χάνι 'Εμίν 'Αγδ 21.2.13 ώρα 6 π.μ. Α.Μ. Βασιλέα Θεσ/νίκης.

Πρωθυπουργόν 'Αθήνας

'Αλωθέντος υπό τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ ὀλοκλήρου τοῦ Δυτικοῦ Μετάπου τοῦ Φρουρίου τῶν 'Ιωαννίνων καὶ κυλιωθείσης τῆς γραμμῆς τῶν ἐρυμάτων Μπιζάνι καὶ Καστρέτσας, ὁ 'Εσάττ Πασάς μοῖ ἐδήλωσε τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὅτι ὁ στρατός του παραδίδεται αἰχμάλωτος πολέμου. Λεπτομερέως μεγίστης νίκης τοῦ Ἀνδρέου Στρατοῦ τηλεγραφήσω προσεχῶς.

Κωνσταντῖνος.

Διὰ τὴν παράδοσιν συνετάχθη τὸ πρωτόκολλον ὡς κατωτέρω:
'Ιωάννινα 6.3.13. (ν.ῆ.) 21. 12. 1328 (Τουρκ. ἡμερ.)

Πρωτόκολλον

Μεταξὺ τῶν ὑπογεγραμμένων Λοχαγοῦ Μεταξά καὶ Λοχαγοῦ Στρατηγοῦ πληρεξουσίων τῆς Α.Β.Υ. τοῦ 'Αρχιστρατήγου τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ Μακεδονίας καὶ 'Ηπείρου, καὶ τοῦ Βεχίπ Βέη 'Αντ/ρχου καὶ Διοικητοῦ τῆς ὀχυρωμένης τοποθεσίας τῶν 'Ιωαννίνων συνεφωνήθησαν τὰ ἑξῆς:

- 1) Ἡ ὀχυρωμένη τοποθεσία τῶν 'Ιωαννίνων παραδίδεται εἰς τὸν 'Ελληνικὸν Στρατόν.
- 2) Ἡ στρατεῖα αὐτὴ εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν ὀχυρωμένην τοποθεσίαν παραδίδονται ὡς αἰχμάλωτα πολέμου.
- 3) Ἄπαν τὰ ὄπλα πολέμου ὅπλα, Σημάται καὶ ἵπποι, ἀνήκοντα εἰς τὸν στρατόν θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὸν 'Ελληνικὸν Στρατόν εἰς οἶαν

κατάστασιν εύρίσκονται σήμερον.

4) Πάντες οί 'Αξ/κοί, στρατιώται, τραυματῆαι καί Ασθενεῖς
υπαχθήσονται εἰς τόν νόμον τοῦ πολέμου.

Βεχί π. Γ. Μεταξῆς, Σ. Στρατηγός.

Τά πρώτα τμήματα τοῦ Στρατοῦ μας εἰσῆρχοντο τήν μεσημβρίαν
εἰς τά 'Ιωάννινα, συγχρόνως ἤρξατο ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀχιμαλάτων
καί παραλαβή τοῦ ὕλικου πολέμου τοῦ ἐχθροῦ ἵτινα περιέπεσαν ὡς
ἀδφυρα εἰς χεῖρας τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ.

Οἱ ἀχιμαλάτοι 33 χιλ. παρέδιδον διαδοχικῶς τῶν ὀπλιτιστῶν
των καί ἐρυθμιζέτο ἡ μεταφορά των μέσω Πρεβέζης εἰς τό ἐσωτερικόν.

'Υπέρ τῶ 120 Πυρ/λα, 50 Πολυβόλα, καί μεγάλη ποσότης ὕλικου
καί Πυρομαχικῶν περιήρχετο εἰς χεῖρας τοῦ στρατοῦ μας.

'Ο 'Αρχιστρατηγός Διάδοχος τοῦ θρόνου Κωνσταντῖνος εἰσῆρχετο
τήν μεσημβρίαν εἰς τήν πόλιν ἐν μέσῳ ἀληθοῦς φρενέτιδος σὺμπαν-
τος τοῦ λαοῦ.

'Η πόλις σημαυστόδλιςτος ἐπανηγύριζε τήν ἐλευθέρωσιν της
μετά δέ τήν γεγομένην Δοξολογίαν εἰς τήν Πητροπόλιν ὁ 'Αρχιστρα-
τηγός ἀπεσῆρετο ἵνα ἐκδώσῃ τῆς διαταγῆς περὶ συγκεντρώσεως καί
ἀναπαύσεως τοῦ ταλαιπωρημένου στρατοῦ του.

Τήν ἐπομένην ἐκοινοποεῖ εἰς τόν στρατόν τήν κάτωθι Δ/γήνην

'Αξ/κοί, 'Υπ/κοί καί στρατιώται.

'Η ἔλωσις τοῦ ρουβίου τῶν 'Ιωαννίνων προσέθεσε μέαν ἀκόμη
περὶλαμπρον νίκην εἰς τά ἐνδοξα κατορθώματα μας.

./././.

*Αφοῦ διεσχίσατε τὴν Μακεδονίαν ὀλοκλήρῳ καὶ συνετρέψα-
τε δύο ἐχθρικοὺς στρατιᾶς, ἤλῳσατε εἰς ἐπισφράγισιν τῶν κατορθω-
μάτων τούτων καὶ φροῦριον ὑπερ ἔθεωρεῖτο ἀπόρρητον.

Αἱ μεγάλαι στερήσεις καὶ αἱ κακουχῆαι τὰς ὁποίας μετὰ
τοιαύτης καρτερίας ὑπέστητε ἀμιλλῶνται πρὸς τὴν ἀνδρείαν σας

Εἰς τὰ Μακεδονικὰ τρόπαια προσθέσατε νέα τοιαῦτα, Πλέον
τῶν 100 Πυροβόλων καὶ μὲν ἀκόμη ἐχθρική στρατιᾶ με τοὺς στρα-
τηγούς της καὶ τὰ *Ἐπιτελεῖα της τὰς σημαίας της ἐγρίσκονται
ἀχιμδλωτοὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν σας.

Αἱ σημαῖαι σας ἀκλόνησαν με νέαν δόξαν. Ὁλοκλήρῳ τὸ
*ἔθνος θαυμάζει τὸ νέον τοῦτο κατορθώματός σας, ἐγὼ δὲ ὑπερήφανος
διδόμι ἡγοῦμαι τοιοῦτου στρατοῦ σας ἐκφράζω τὴν πλήρη ἐθαρέσειάν
μου.

*Ἰωάννινα 23.2.13

Κωνσταντῖνος

*Ἐφ' ὅσων τὰ γεγονότα ἀμείλησαν τόσον ἐθελούτως ὡς ἀνωτέρω
ἐλέχθη, δὲν εἶναι ἀθάλαττον, δὲν εἶναι ἀστήρικτον, ἀποτελεῖ ὑπο-
χρέωσιν τοῦ *Ἱστορικοῦ τοῦ μέλλοντος, νὰ τονισθῇ ὅτι καὶ εἰς τοὺς
*Ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτας τοῦ Βαρέος Ἡγ/κοῦ ἀνήκει δικαιοματι-
κὰ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ στεφάνι τῆς μεγάλης Νίκης τῶν *Ἰωαννίνων.

Ποῦτος οὐδ ἔμπορος ν' ἀρνηθῇ τὴν τιμὴν αὐτὴν εἰς τοὺς εδου-
νειδῆτους τοσούτους ἐργάτας τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, οἵτινες
ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους ὑφίσταμενοι καὶ αὐτοὶ τὰς κακουχῆας καὶ

././.

στερήσεις ής έδοκίμαζε έλος ο πολιορκητικός στρατός, τεταγμένοι πλησίον τής γραμμής τής μάχης και θφιστόμενοι τός εκ του άγώνος συγκινήσεις, με θαυμαστήν έντως άυτακέρησιν, έγκαρτέρησεν, άποθυσίαν και εδυσνειδησίαν με τήν πίστιν εις τά έδανικά τής φυλής άψηφούντες τά πάντα όςν ήφισαν ούτε στιγμήν ήμέρας τε και νυκτός να αιωπίσουν τά μεγάλα στόματα τών πυρ/λων του, ποσ ή ρητορική των τόσον βαρεία έπεβλήθη εις τόν έχθρόν και άμολογήθη από πάντων.

Μεταξύ τών έπισήμων άντηλλήσσοντο τά κάτωθι συγχαρητήρια τηλεγραφήματα.

Κόριον Βενιζέλον Πρωθυπουργόν *Αθήνας

Δόξα τώ *Υψίστω δια τόν νέον θράμβον του άδρείου Στρατού μας. Συχαίρω μετά μεγάλης συγκινήσεως τήν Κυβέρνησιν.

Είμαι υπερήφανος δια τήν νέαν ταύτην έθνικήν δόξαν.

Θεσσαλονίκη 21/2/13 ώρα 11 π.μ.

Γ ε ώ ρ γ ι ο ς

Διάδοχον *Αρχηγόν Στρατού

*Βίλν *Αγά.

Κυβέρησις άπευθίνει συγχαρητήρια προς τόν δαφνοστεφή Στρατηλάτην και τόν γενναίον Στρατόν δι' υπέρλαμπρον *Εθνικόν τροπάιον τό όποϊον έστήσαν επί τών θρουρέων τών *Ιωαννίνων.

*Αθήναι 21/2/13 Πρόεδρος *Υπουργ. Συμβουλίου

Β ε ν ι ζ έ λ ο ς

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Ο Αρχιστράτηγος ἐν συνεννοήσει μετὰ τὴν Κυβέρνησιν κατόπιν ὀλιγοήμερου ἀναπαύσεως τοῦ Στρατοῦ πέριξ καὶ ἐντός τῶν Ἰωαννίνων διέταξε τὴν μεταφορὰν τῶν II, IV καὶ VI Μεραρχιῶν εἰς Θεσσαλονικὴν ἥτις ἐπερατοῦτο κατὰ ἀπρίλιον.

Ἐξ αὐτῶν αἱ μὲν IV καὶ VI Μεραρχίαι ἐπεριβάλλοντο ἀπὸ λιμένος Πρεβέζης, ἡ δὲ II Μεραρχία ἀπὸ λιμένος Ἀγίων Σαράντα μέχρι τοῦ ὅπου εἶχε φθάσει καταδιώκοντας τοὺς διαφυγόντας Τούρκους.

Ἡ Μοῖρα Βαρῆος Πυρ/κοῦ παρέμεινεν μετὰ τὴν πύωσιν τῶν Ἰωαννίνων εἰς Κανέταν ὅπου τὴν 27ην Φεβρουαρίου ἔλαβε διαταγὴν νὰ μετασταθμεύσῃ εἰς Πρέβεζαν, τῇ ἐγνωρίζετο δὲ ὅτι ἡ μεταφορὰ θὰ ἐγένετο διὰ βοτῶν ἐξ ἐπιτάξεως καὶ τῇ βοήθειᾳ 100 ἀνδρῶν τοῦ Πεζικοῦ.

Ἡ καταβίβασις τῶν πυροβόλων ἐγένετο διὰ χειρῶν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ὀπλαμοῦ καὶ τοιοῦτων ἐξ ἐνισχυσεως τοῦ 2ου Συντάγματος Πεδικοῦ Πυρ/κοῦ.

Ἡ ἐκκένησις τοῦ ὑλικοῦ Κανέτας ἐγένετο τὴν 4 Μαρτίου καὶ μετὰ 4 ἡμέρας ἀφίχθη εἰς Πρέβεζαν.

Ὁ ὀπλαμὸς 105 Λοξέτοι ἀφικνεῖτο εἰς Πρέβεζαν τὴν 12 Μαρτίου.

Ἐκεῖ ἡ Μοῖρα παρέμεινε μέχρι τῆς 31 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Ἀπριλίου κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἰπουργεῖου ἀνεχώρει ἀπόπλοικῶς διὰ Θεσ/νίκην. Ἀνέφερε δὲ διὰ κατωτέρω τηλεφ/κῆς ἀναφορὰς της.

* Εκ Ημερέως 1.4.13 Ώρα 18 Δ.Υ.Σ. Γεν. Στρατηγείον

* Α θ η ν α ς

* Επιβρασις βαρέας Μοίρας περατούται αύριον μετά μεσημβρία
II Τοπομαχική Μοίρα, Διγενής Λοχαγός.

* Αφικνεύται μετά 4 ημέρας εις Θεσ/νίκην καὶ τίθεται ἐν
ἐπισταθμεία εις τοπὸς στρατώνας, Τοπ Χανέ Θεσ/νίκης.

* Κατὰ τὰ λοιπὰ ἡ γενική τοῦ στρατεύματος συγκέντρωσις καὶ
συνθέσις ὑφίσταται τὰς κάτωθι μεταβολάς.

* Ἡ ἐν Κοριτσῶ III Μεραρχία μετασταθμεύει τὴν 31 Μαρτίου
καὶ φθάνει τὴν 5ην * Απριλίου εις Φλωρίναν.

* Ἐν Ἡπείρῳ παραμένει ἡ VIII Μεραρχία καὶ ἡ νεοσυγκροτηθεύ-
σα IX Μεραρχία δι' ὑπαγωγῆς εις αὐτὴν διαφορῶν ἀνεξαρτήτων Συντα-
γματίων καὶ Ταγματίων.

* Ἀπασαί αἱ λοιπαὶ δυνάμεις συγκεντροῦνται εις Μακεδονίαν
εἰς ἣν συγκροτεῖται μὲ προσωρινὴν ἔδραν τὴν Γευγελὴν ἡ X Μεραρ-
χία περιλαμβάνουσα 3 Συντ/ματα Εὐζώνων.

* Ὡς γενικὸν ἀπολογισμὸν μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ
Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ πρὸς τὸν Τουρκικὸν καὶ τὴν συναφθεῖσαν μετα-
ξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συνθήκης, ἀναφέρομεν περιληπτικῶς ὅτι
τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα ἀπὸ τῆς γραμμῆς " Ἀρτα-Μέτσοβο - Τέρναβος
Πυργετός μεταφέρονται εἰς τὴν γραμμὴν " Ἀγ. Σαράντα-Κορυτσῶς-
Βορείως Φλωρίνης-^Iευγελῆ-Κιλκίς-πλήσιον Στριμιῶνος, προσαρτηθεισῶν
ἐπὶ πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν νήσων Κρήτη-Σάμος-^IΙκαρία-^IἌρος-

Ψαρά- Μυτιλήνη-Σαμοθράκη-Δήμιος- Ίμβρος- "Αγ. Εφστράτιος-Θάσος.
Κατά τὰς ἐπιχειρήσεις ταύτας εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ
περιῆλθον 70 ὡς ἔγγιστα χιλιάδες Τουρκικῶν ἀχιμαλώτων μεταξὺ τῶν
ὁποίων ὁ Ἀρχιστράτηγος Κασὶν-Παξὶν-Πασῆς, 250 περίπου πυροβόλα
παντός διαμετρήματος, 80 χιλ. βπλα, ἄφθονον ὕλικόν Στρατοῦ, στρατο-
πεδία-ὀγειονομικῶν-γεφυροσκευαὶ καὶ μέγθος ἀριθμὸς κτηνῶν
στρατοῦ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΜΑΡΤΙΟΝ-ΙΟΥΝΙΟΝ 1913

ΝΕΑΙ ΑΝΗΣΥΧΙΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΝ

ΔΗΜΙΟΥΡΗΘΕΙΣΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ -ΣΕΡΒΩΝ

ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ Κ.Τ.Λ.

Ἡ συγκέντρωσις τοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Θεσ/νίκην, κτήν τῶν ἀνα-
φερθεῖσῶν δύο Μεραρχιῶν αἵτινες παρέμειναν εἰς Ἡπειρῶν, ἐγένετο
ἐπὶ τῇ προβλέψει τῆς ἐντάσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν συμμάχων νι-
κητῶν, καθόσον ἡ Βουλγαρία ἀπὸ τῶν πρώτων στήγμων, ὡς ἐν περιλήψει
ἀνεφέρθη, τῆς καταλήψεως Θεσ/νίκης ἐνεφάνιζε διαθέσεις ἐπεκτάσεως
τῆς καταληφθεῖσης ὑπὸ τοῦ Στρατοῦ τῆς ζώνης.

Συγκεκριμένως ἐποφθαλμιούσε τὴν Θεσ/νίκην μετὰ τὴν περιφε-
ρεῖάν της, εἰς βόρος τῆς Ἑλλάδος τῆς ὁποίας ὁ Στρατὸς εἶχε κατα-
λάβει τὴν περιοχὴν ταύτην.

Ἄλλὰ καὶ ἀπέναντι τῆς Ἑρβίας ἐπεδεικνυε τὰς αὐτὰς ὑποσ-
λους διαθέσεις καταλήψεως περιοχῶν τὰς ὁποίας ὁ Ἑρβικὸς Στρα-

ἐκδιώκων τοὺς Τούρκους εἶχε καταλάβει.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Θεσσαλονίκην ἐλέχθη ὅτι ἡ Βουλγαρία ἐξεπέμψε, μὲ πρόγραμμα τὴν κατάληψιν τῆς Θεσσαλονίκης, ὀδωκλήρον Μεραρχεὶαν ὑπὸ τοῦ Στρατηγού Θεοδώρου τὴν ὁποῖαν ἠκολούθουν ὁ διαδοχὸς τῆς Βουλγαρίας Βόρις καὶ ὁ Πρίγκηψ Κίριλος καὶ ἡ ὁποῖα ἐκινεῖτο ἐντελῶς ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄλλου Στρατοῦ τῆς ὅστις ἐμάχετο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Θράκην, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν εἰσόδον Βουλγαρικῶν Στρατοῦ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ μαχομένου ἐναντίον τῶν Τούρκων Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ἡ Μεραρχία αὕτη, ὡς ἐλέχθη, ἀφοῦ δὲν ἐπρόλαβε νὰ εἰσεέλθῃ εἰς Θεσσαλονίκην ἐζήτησε τὴν ἔγκρισιν τῆς εἰσόδου τῶν ὀσὸ Πρίγκηπων εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν συνοδείαν ὀσὸ ταγμάτων ὡς τιμητικὴν συνοδείαν τοῦτων, τοὺς ὀποῖους ὁ Ἀρχιστράτηγος εὐχαριστικῶς προσεφέρθη νὰ περιποιηθῇ ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἄντι ὀμως τῶν ὀσὸ ταγμάτων διαδοχικῶς εἰσήγαγε ὀδωκλήροι τὴν Μεραρχεὶαν ἐκ 35 χιλιάδων ἀνδρῶν ἐντὸς τῆς Θεσσαλονίκης, παραβάνουσα τὴν σφιγμένην, καὶ ἀντί ὡς ἐλέχθη, μετὸ τὴν ἀνάπαυσίν των τὰ τάγματα ταῦτα ν' ἀναχωρήσουν διὰ τὸ Βουλγαρικὸν ἔδαφος παρέμεινε ὀδωκλήρος ἡ Μεραρχία καὶ ἐξεδηλοῦντο διαθέσεις νὰ παραμείνῃ μονίμως ἐκεῖ.

Παράλληλως εἰς τὴν γραμμὴν ἐπαφῆς τῶν στρατευμάτων τῶν Βουλγάρων πρὸς τὰ Ἑλληνικά καὶ Σερβικά, δημιουργοῦντο καθημε-

ρινως επεισοδια, ο δε *Ελληνικος πληθυσμος εις *Ανατολικήν Μακεδονίαν κατ' Θράκην υφίστατο τήν πίεσιν τής Βουλγαρικής Διοικήσεως δια τόν εκβουλγαρισμόν του.

Χαρακτηριστικόν τής *Ελληνικής Κυβερνήσεως ὅπως ἀντιμετωπίση τήν κατάστασιν εἰρηνικῶς ἔναντι τῶν Βουλγάρων οἵτινες εἰς πλείστας ὑπερβασίας κατέφευγον, εἶναι τό κάτωθι τηλεγράφημα τοῦ Πρωθυπουργοῦ πρὸς τόν *Αρχιστράτηγον.

*Αρχηγόν Στρατοῦ Θεσσαλονίκης

*Ἐάν ἡ διαθέσιμος ἐν Φλωρενῆ δόναμις, ἢ μή ἀναγκαιοῦσα δια τήν ἀσφάλειαν τής καταληφθεῖσης χώρας, ἢ δόνατο νά συγκεντρωθῆ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅχι μόνον θά εὑρίσκατο προχειροτέρα πρὸς ἐνδεχομένην ἀλλαγῆν ἐκστρατείας, ἀλλὰ καὶ θά παρεῖχεν ἡμῖν τό ἀναγκαῖον κῦρος ὅπως ἐπιβλητικώτερον ἀντιμετωπισομεν ἐκεῖ τὰς Βουλγαρικὰς ὑπερβασίας. Δέον ἄλλως τε ἀπὸ τοῦδε νά μελετηθῆ τό ζήτημα ἐνδεχομένης συγκροτήσεως πρὸς Βουλγάρους καὶ νά ληφθῶσι τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἐν συμπράξει στρατοῦ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Διότι καὶ ἂν δέν φθάσομεν εἰς τοιαύτην συγκρούσιν, ὅπως πρέπει νά εὐχάμεθα καὶ ὑπὲρ οὗ θέλομεν καταβάλει πᾶσαν προσπάθειαν, ἢ πρὸς τοῦτο ἀνεπίδεκτος παρασκευὴ ἡμῶν θά παρῶσχη τὰ μέσα ὅπως αἱ πρὸς αὐτοὺς διαφωνίαι λυθῶσι κατὰ τρόπον ὅσον ἔνεστι συμφωνώτερον πρὸς τὰ ἡμέτερα συμφέροντα. Τὰς σκέψεις ταύτας ὤρηθησαν *ἀνακοινῶσα Ἑμετέρα Β. Ἐψηλότητι ἐξ ἐπανειλημμένων ἐρωτήσεων ἡ. Ρακτιβάν περὶ τοῦ πρακτοῦ ἀπέναντι Βουλγαρικῶν ὑπερβασίων.

*Ἀθῆναι 21/1/12 Βενιζέλος

Τοιαῦται σκέψεις ἐγέναντο καὶ τοιαῦται προσπάθειαι κατε-
βάλοντο ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ὅπως ἀποφύγη τὴν ρῆξιν κατόπιν τῶν
ἐν Λονδίῳ προτάσεων τῆς Βουλγαρίας ὅπως τῆς παραχωρηθῆ ἔκτος
τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδο-
νίας ἢ Θεσσαλονίκης, τῆς Ἑλλάδος περιοριζομένης νοτίως τῆς
γραμμῆς ἀπὸ τοῦ Ἀξιού- Βερροίας - Κοζάνης - Καστοριάς- Κορυτσᾶς.

Ἦτοι ἐζητοῦσε ἡ Βουλγαρία, χωρὶς οὐδέ εἰς Βούλγαρος Στρα-
τιώτης νὰ πολεμήσῃ ἐκεῖσε, νὰ λάβῃ ἔκτος τῆς Θεσσαλονίκης τὸ ἡ-
μισυ τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, τὴν Β.Α. πλευρὸν τῆς σημερινῆς Ἀλ-
βανίας καὶ τὴν Ἠστίον Σημερινὴν Σερβίαν ἀπὸ Μοναστηρίου - Σκο-
πίων κτλ. ὡς ἂν ὁ Ἑλληνικὸς καὶ Ἑρβετικὸς Στρατὸς ἐθυσιαζόντο
πολεμοῦντες εἰς σκληρὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ μεγενθύνουν τὴν Βουλγαρίαν

Ὁ Ἀρχιστράτηγος παρακολουθῶν τὰς ὑπερβασίας τῶν Βουλγα-
ρῶν ἐν Μακεδονίᾳ εὐρίσκειται πρὸ διλήματος ἐναντι τῆς δημιουρ-
γουμένης καταστάσεως καὶ ἀναφέρει εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν 27ην
Ν/βρίου, ὅμα τοῦτέστιν ὡς οἱ Βούλγαροι εἰσῆλθον εἰς τὰ νέα ἐ-
δάφη. Ἠρξάθητο οὕτοι τῆς δράσεως ἣν ἐσυνέχιζαν μὲ τὴν αὐτὴν
γενικὴν κατεύθυνσιν μετέπειτα, ἀδιαφοροῦντες ἂν ἐξέθετον ἢ ἐστε-
νοχώρουν τοὺς συμμάχους των.

Θεσσαλονίκη 27/11/12 ἡμέρα 2 Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν

Ἀ θ ῆ ν α ς

Μητροπολίτης Στραμνίτης καὶ Μελινίκου ἀναφέρουν κακώσεις
ἡμετέρων παρὰ Βουλγαρικῶν Στρατοῦ καὶ ἰδέα ἀνταρτίων, ἐκβιασμῶν
συνειδήσεων, ἀρπαγῆν ἐκκλησιῶν καὶ ὑποβολὴν προσέλωσι σχίσμα

././.

ήμετεροι. Ἐν Στρυμόνῳ ἐκλείσθησαν Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐφονεύθησαν 10 ἡμέτεροι εἰς διάφορα χωρία. Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ ἀπαγορεύουν χρῆσιν Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἦρπασαν ἐπιλησίας χωρίων Ραδούβου, Κιουπρί, Καμαρότη, Λατρόβο, Βαρακλή Τζουμαγιᾶ καὶ ἄλλοι Κιόφρ. Ἐξεδίωξαν διδασκαλίαν Σαβιδκού καὶ ἐφυλάκισαν ἡμέτερον ἔρθε παρατηρήσαντα σχηματικόν (Βούλγαρον) τοιοῦτον ὅτι ἐπέτρεφε καὶ σὶν γυναικὸς ζώης. Ἐν Ψευγαλί προέβησαν εἰς τοιαύτας βιοπραγίας ἀντίρται Βούλγαροι, ὥστε ὁ ἴδιος στρατιωτικὸς Διοικητῆς τοῦ Σερβικοῦ Στρατοῦ ἔστειλε πληρεξουσίου ἀρχηγῶν Ἑλληνικοῦ καὶ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ Θεσσαλονίκην ἀναφέρειν ταῦτα. Ἐν Γουμένισσῳ Βουλγαρικὸς Στρατὸς εἰσῆλθεν κατόπιν ἡμετέρας στρατιωτικῆς κατοχῆς, συνέλαβε 7 χριστιανοὺς καὶ ἐνώπιον μικροῦ Ἑλληνικοῦ ἀποσπασματος παρέδωκεν εἰς ἀντίρτας κατακρεουργήσαντας τοὺς καὶ τοὶ ἀξιωματικοὶ Βούλγαροι ἔδωκαν ὑποσχεσιν εἰς ἡμέτερον ἀποσπασματάρχην περὶ δι' ἀφυλάξεώς των.

Ἐπίσης ἐν Βοεμίτῳ χωρίου κατεχομένου παρ' ἡμετέρου Στρατοῦ Βούλγαροι ἀντίρτες συνέλαβον καὶ ἐφόνευσαν 17 Τοσρκούς. Βοεβόδας Τσακαλδρωπ μετὰ πολλῶν κομητατζέδων τρομοκρατοῦν χωρία Καστοριᾶς.

Χροσπίστας, ἀφοπλίζει ἡμετέρους καὶ λαφυραγωγούς. Διέταξα Σωματάρχας νὰ διαλύσουν ἀνταρτικὰ Σώματα καὶ ἀφοπλίσωσι, καταδιώξωσι δὲ τοὺς ὡς ληστές. Πιθανῶς τὸ μέτρον τοῦτο νὰ μᾶς φέρει εἰς σύγκρουσιν, εἶναι ἀδύνατον ἡμῶς ἀνεχθῆναι τουλάχιστον εἰς τὰς παρ' ἡμετέρου στρατοῦ κατεχομένας χώρας, τοιαῦτα ἐγκλήματα καὶ ἐκβιασμὸν συνειδήσεων. Διατάξατε παρακαλῶ ἀπὸθε εὐρισκόμενον

μηματοδρχην Δραγοσ επανέλεθη θέσειν, καθ' όσον ένεκεν συνεχών προσ-
τριβών προς βουλγαρικας Στρατιωτικας άρχας και άπειρων ζητημάτων
πολιτικης, φθσεως, άπαραίτητον νά όπδρχη και Πολιτικόν μημημα Γεν.
Στρατηγετου άνάτερος ύπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών, γνώ-
της εϊ δυνατόν Μακεδονικών πραγμάτων, μη ύπαρχόντων τοιοστων ούτε
έν τώ ένταύθα πολιτικώ άντιπροσώπω της Κυβερνήσεως.

Κωνσταντίνος

Θεσσαλονίκη 27/11/12 ώρα 7 μ.μ. Πρόεδρον Κυβερνήσεως

Αθήναι.

Μητροπολίτης Ελευθεροπόλεως έλθόν ένταύθα μοί υπέβαλε ση-
μερον έγγραφως άιολοθούς θεργείας Βουλγάρων έν Επαρχία του. Έ-
νω τήν 29ην Οκτωβρίου Έλλην όπλαρχηγός Δοσκας μετά άφοπλισμόν
και καθυπόταξιν Τουρκικών πληθυσμών Αγκαίου κατέλαβε μετά 80
άνδρων Πράβιον, έδραν Υπόδιοικησεως παραδοθέντων αττώ Μωαμεθανών
μετ' άποθηκών όπλων και έγκατέστησαν άρχας, τήν 31ην Βοσλγαρος όπ-
λαρχηγός Μαΐτσεφ μεταβας εις Πράβιον έδήλωσεν ότι άποστέλλεται
ώς Υπόδιοικητής και ότι μετ' όλιγον έρχεται άδχος Βουλγαρικού
Στρατοϋ προς κατάληψιν κομωπόλεως όπερ και έγένετο. Δοσκας μετά
όλιγοσημερον διαφιονήν άνεχώρησεν θεωρήσας έαυτόν προσβεβλημένον
Πρό τινωνήμερών όδο ήμετεροι πρόκριτοι, παρουσιασθέντες Μητροπο-
λίτην έϊπον αττώ ότι Βοσλγαρος ύποδιοικητής προέτεινεν αττώ
έγγραφώκι μέλη κοινότητος Βουλγαρικης, ήτις προσπαθεί έδρσση Βουλ-

γαρικόν Σχολεῖον καὶ μεταβάλλει Τουρκικόν θέμενος εἰς Ναόν, ἐνῶ εἰς ὕλην Ἐπαρχίαν Ἐλευθερουπόλεως καὶ Καζάν Πραβλου δέν ὑπάρχει οὐδέ εἰς Βούλγαρος, κατ'ἀφηγήσεις Μητροπολίτου Ἐλευθερουπόλεως. Ὁμοίως προαθελας καταβάλλουσι Βούλγαροι καὶ ἐν Καβάλλα.

Ρ α κ τ ι β ἄ ν .

Ἡθημερινῶς ἀνάλογοι ὑπερβασταὶ διαπράττοντο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων εἰς τὰς 5 Μαρτίου 1915 δολοφονεῖται ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α΄ ἀπὸ χέρι δυστυχῶς Ἑλληνικόν, τὸ ὅποτον ξένοι ἐποφθαλμιοῦντες τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος ἔβαλον.

Ἀνακηρθσσεται Βασιλεὺς ὁ διαδόχος Κωνσταντῖνος.

Ὅσον προχωροῦσαν αἱ ἡμέραι μὲ διαρκεῖς ἀφορμὰς ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων, τὸσον ὁ φόβος ὅτι δέν θά καταστή δυνατὴ ἡ ἐπίλυσις τῶν διαφορῶν πῶν Συμμάχων Κρατῶν πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ἐπαυξάνετο.

Ἐπειδὴ ὑπῆρχον καὶ φόβοι αἰφνιδιαστικῶν στρατιωτικῶν πραξικοπημάτων ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων, ἡ Ἑλλάς καὶ Σερβία ἠναγκάσθησαν νὰ συγκεντρώσωσι τὸν Στρατὸν των ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἐπαφῆς τῶν Στρατευμάτων, τῆς Ἑλλάδος διαθεσῆσης τὰς δυνάμεις της νοτιῶς τῆς γραμμῆς Γευγελῆς-λαχανῶ - Στρυμῶν.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ Βαρὺ Πυροβολικόν ὡς ἦλθεν ἐξ Ἡπείρου μετονομασθὲν Τάγμα Φρουριακοῦ Πυρ/κοῦ ἀνελάμβανε ἐντολὰς πρὸς κατάληψιν θέσεων ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων Πουρνάρι πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ζώνης ἀπὸ Κιλκίς μέχρι Λαχνῶ.

..//..

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β΄

ΜΟΙΡΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Ἐποὺ πλέον ἐτελεῖωσε ὁ ἀγὼν εἰς τὴν Ἑπειρον, καὶ τὰ Ἰωάννινα ἦσαν ἰδικῶς μας, κατελήφθησαν διαδοχικῶς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἑπεύρου μέχρι Ἀργυροκάστρου Κορυτσῆς καὶ εἰς Μακεδονίαν ὁ Στρατὸς μας εὐρίσκατο ἔν ἐπαφῇ μὲ τοὺς συμμάχους Σέρβους ἀπὸ Μοναστήριον μέχρι Γαγγελῆς ἐκεῖθεν δὲ μὲ τοὺς Βουλγάρους ἐπὶ γραμμῆς Κιλκίς - Λαχανῶ μέχρι θαλάσσης. Μετὰ καὶ τὴν κατάληψιν ὑπὸ τοῦ στόλου μας τῶν νήσων Θάσου, Δήμου, Ἰμβρου, Τενέδου- Μυτιλήνης - Χίου- Σάμου- Κρήτης, ὑπεγράφη ἡ συνθήκη μὲ τὴν Τουρκίαν, μὲ παραχώρησιν τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τότε καὶ ἡ Μοίρα Βαρῆς ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἑπειρον καὶ ἀτμοπλοικῶς κατεφέρθη εἰς τὴν Θεσ/νίκην. Ἐκεῖ ἐπλουτίσθη καὶ ἀπὸ μίαν ἄλλην νέαν Πυρ/χίαν τῶν 102 "Μπέτλεν" Ναυτικοῦ, ποὺ τὴν ἔστειλαν ἀπὸ τὸν Ναύσταθμον καὶ ἡ ὅποια κατὰ τὸν πόλεμον ἦτο τοποθετημένη εἰς τὸ ὀπλιταγωγὸν "Μακεδονία" βοηθητικὸν τοῦ Στόλου μας. Ἀργότερον ἐπρόσθεσαν καὶ 4ην Πυρ/χίαν βαρεῖαν μὲ Πυρ/λα Κρούπ τῶν 170. Διοικητὴς τῆς Μοίρας ἦτο ὁ Λοχαγὸς Διγενῆς Κ. καὶ Διοικηταὶ τῶν Πυρ/χιῶν ἦσαν τῆς 1ης ὁ Λοχ. Ψύχας Ι. τῆς 2ας ὁ Λοχ. Χαμπέρος Δ. τῆς 3ης ὁ Λοχ. Δασκαρέκης Ι. καὶ τῆς 4ης ὁ Λοχ. Κοντόπουλος Ν. Ἡ Μοίρα αὕτη ἀπὸ Τοπομαχητικῆς Μοίρας ποὺ εἶχε ὀνομασθῆ, μετονομάσθη εἰς "Τάγμα Φρουριακοῦ Πυροβολικοῦ" καὶ ἐστρατωνίσθη εἰς τοὺς Τουρκικοὺς Στρατῶνας Θεσσαλονίκης Τοπ-Χανέ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Γ΄

Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ποὺ ἤλθαμε εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν σῶμμαχον

..//..

Βουλγαρικών στρατών κοντά εις Θεσ/νίκην έγένοντο αντιληπτά αι διαθέσεις αι ύπουλοι τούτου, ότι δηλαδή ζητούσε ευκαιρίαν να επεκτείνη την ζώνην, που εις την νικηφόρον προέλασιν του κατέλαβε, έποφθαλμιών και αυτήν ταύτην την Θεσ/νίκην, εις την όποιαν δεν έπρόβαρε να εισέλθη όταν κατήρχετο από την Ανατολικήν Μακεδονίαν. Έν τούτοις έζήτησε και του παρεχωρήθη ή άδεια να εισέλθη τμήμα Βουλγαρικού Στρατού και παραμελήν έν άναπαύσει υπό τον Στρατηγόν.

Την αυτήν διαγωγήν έδειχναν οι Βούλγαροι και με τους συμμάχους μας τους Σέρβους δεξιά του, ζητούντες να θέσουν πόδα όριστικώς εις περιοχάς, που ή Σερβική λόγχη έδιωξε από την βόρειον Μακεδονίαν τον Τουρκο μέχρι Γευγελής - Μοναστηρίου.

Από τότε ήρχισε να φησυχίζεται ότι δεν θα μπορούσαμεν μαζί με τους Σέρβους να έξομαλύνωμεν εύκολα τας διαφοράς μας με τον ύπουλον πάντα σύμμαχον μας Βούλγαρον και έπειδή άμφότερα τά κράτη έφοβούντο αίφνιδιαστικην επίθεσιν εκ μέρους των Βουλγάρων ήναγκάσθησαν ή Ελλάς και ή Σερβία να συγκεντρώσουν δυνάμεις εις τά όρια της κατεχομένης γραμμής έκάστου. Ούτω δ' Έλληνικός Στρατός συνεκεντρώτο από Γευγελής - Κιλκίς - Λαχανά και δεξιά μέχρι θαλάσσης άπέναντι των Βουλγάρων. Τότε, ήτοι εις τας αρχάς Ιουνίου 1913, διετάχθη να έξέλθη από την Θεσ/νίκην και κατέλαβη θέσεις εις διάφορα σημετα της γραμμής και τό Τάγμα Φρουριακού Πυρ/κού.-

Δι Πυρ/χία έτάχθησαν ως εξής

Ο Ιη, 2α, 3η εις τά ύψώματα Πουρνάρι "Τρία χιλιάμετρα βορείως της Θεσ/νίκης " με μέτωπον προς Λαχανά και 4η Πυρ/χία Νοτίως των ύψωμάτων της Μπάλτσας με μέτωπον προς Λαχανά ύσαυτως.

Είς τὰς θέσεις αὐτὰς ἐθρῆκε τὸ Ἐαρό Πυρ/κόν μας ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου 1913 ἐναντίον τῶν Βουλγάρων.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'

*Ἑλληνοβουλγαρικὸς Πόλεμος *Ιουνίου 1913

*Ἀφοῦ ὡς ἐλέχθη οἱ Βούλγαροι δὲν περιόριζαν τὰς ἀξιώσεις των καὶ ἐξακολουθοῦσαν τὰς ἐπιθετικὰς διαθέσεις των, ὀργανώσαντες μὲ ἀκήρυκτον πόλεμον, γενικὴν μεθ' ἡμῶν ἐπέθεσιν, ἡ *Ἑλλὰς καὶ ἡ Σερβία ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἀναγκαστικῶς κατὰ τῶν Βουλγάρων. *Ἐντὺς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκήρυξε ἐναντίον τῆς πόλεμον καὶ ἡ Ρουμανία.

Εἰς τὰς 17 *Ιουνίου 1913, ἤρχισεν ὁ *Ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος. Τὸ Βαρὸ Πυρ/κόν παρηκολοθήσασκε ὀδωκλήρον καὶ ἀπὴν τὴν ἐκστρατείαν.

Δυστυχῶς ὅμως, αἱ μετακινήσεις τῶν πυροβόλων ἐγένοντο διὰ Βουρβάνων, σιγὰ σιγὰ βαδίζοντασ καὶ οὕτω μόνον ὀλίγασ φορὰσ ἡδυνήθη νὰ δελεῖη τὴν ἀξίαν του. -

Φυσικὰ, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ὀλίγασ αὐτὰσ φορὰσ, ποῦ ἐχρησιμοποίηθη τοὺς ἐδωκίκοὺσ μας, σκόρπισσε παντοῦ τὸ χοντρὸ του σιδηρο καὶ ἐπέβαλε τὰς θελήσεις του.

*Ἀλλὰ πῶσ ἦτο δυνατόν νὰ ἐνδρασηται εἰς κἀθε στιγμήν κοντὰ εἰς τοὺσ φαντέρουσ μας, οἱ ὀποῖοι δὲν περπατοῦσαν, δὲν ἔτρεχαν,

ἀλλὰ πετούσαν, ἀνατρέποντες γρήγορα μὲ τελευταίως κάθε ἐχθρικήν ἀντίστασιν διὰ τῆς λόγχης. Ὅσας φορές τοὺς ἔφθασε τοὺς ἔδωσε βοηθητικά τὰ χέρια του. Ὅσας ἕως φορές δὲν κατόρθωσε νὰ τοὺς φθάσῃ τοὺς παρακολουθοῦσε πάντοτε ἕτοιμο νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὸν δέ-
τενο δρόμον τοὺς.

Μετὰ ἓνα μῆνα ἐτελεῖwane κατ' αὐτῆ ἡ μεγάλη σελίς τοῦ ἡρωικοῦ στρατοῦ μας, καταδιώξαντος τὸν ἡθελιον σὺμμαχον τῆς χθες, τὸν αἰ-
ώνιον Βούλγαρον, μέχρι τῶν παλαιῶν συνόρων του, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἄ-
νω Τσουμαγιᾶ, πρὸ τῆς ὁποίας ἐσταμάτησε ζητήσας ἀνακωχὴν καὶ σὺ-
ναφιν συνθήκης, ἡ ὁποία ἔγεινε μετ' ἄλλῳ εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

Τὸ Βαρὸ Πυρ/κόν, τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀνακωχῆς, ἦλθεν εἰς
τὴν Κάτω Τσουμαγιᾶ, ἐπέστρεψε δὲ εἰς Θεσσαλονίκην, μετὰ τὴν ὑπο-
γραφή τῆς δευτέρας ἰσχυροῦς συνθήκης μέρους τοῦ Ἑλληνισ-
μοῦ, καὶ ὑπεγράφη μὲ τοὺς Βουλγάρους. Σαναγόρισε πρὸς μὲ τὴν
Ἑθνικὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ ἡξίζε, ὅστερα ἀπὸ τὴν βελευθερωσιν
τῶν Ἑλληνικῶν Πόλεων Σιδηροκάστρου, Σερρών, Δράμας, Καβάλλας, αἱ
ὁποῖαι εἶχον τὴν ἀτυχίαν, ἔστω καὶ γιὰ λόγους μῆνας, νὰ δοκιμάσουν
καὶ ἀπὸ τὸν Χριστιανικὸν Βουλγαρικὸν Στρατὸν, τὰ αὐτὰ μαρτύρια
τοῦ ἐδοκίμαζαν ἀπὸ τὸν Βάρβαρον Τοῦρκον Κατακτητὴν. Διεφεύθησαν
τῶν δυστυχῶν Ἑλληνικῶν Πληθυσμῶν αἱ ἐλπίδες, καὶ ἐστήριζαν εἰς
τοὺς Βουλγάρους ὅτιαν ἔφευγαν οἱ Τοῦρκοι, ὅτι θὰ εὕρισκαν σ' αὐτοὺς
τὸν ἐλευθερωτὴν.

Μὲ τὴν πεποσθησιν αὐτῶν, τοὺς ὑπεδέχθησαν ὡς Χριστιανοὺς
συμμάχους, μὲ τὸσον ἐνθουσιασμὸν καὶ ἡξίζε μόνον διὰ τοὺς ἀδελ-

φοῦς των Ἑλλήνων. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, οἱ Βούλγαροι, ἐζήτησαν τὰ πάντα νὰ ἀνατρέψουν καὶ τὸν χριστιανικὸν πληθυσμὸν, μὲ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν τοῦ νὰ ἐκβουλγαρίσουν. —

Ἡ θεὰ δέκη ὄμως ἐτιμώρησε τὸν ἕθλιον σὺμμαχον τῆς χθὲς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ λόγχη μετ' ἄλλων, ἐχάρτιζε τὴν πραγματικὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, μισοκατεστραμμένους ὄμως, ἀπὸ τὴν ὀλιγοχρόνιον πλην ἑξοντωτικὴν κατοχὴν τῶν Βουλγάρων. Θεσγόντες οἱ Βούλγαροι ἔβαλαν φωτιὰ εἰς τὰς πόλεις καὶ ἐσκώπωναν ἀπὸ τὴν λῦσσαν των τοὺς Ἑλληνας τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἦτο ἡ τελευταία χριστιανικὴ χειρονομία πρὸς ὁμοθρήσκους των, οἱ ὅποιοι δὲν ἠθέλησαν τῶρα νὰ γίνουν Βούλγαροι, ἀφοῦ τόσα χρόνια δὲν κατάρθωσεν ὁ Τούρκος κατακτητὴς νὰ τοὺς ἐξισλαμίση. —

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο Ν Ε'

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἀγούστου τοῦ 1913, ἔπασαι αἱ Πυρ/χταὶ Βαρέος Πυρ/κοῦ, μετεφέρθησαν εἰς Θεσ/νίκην. Ἐκεῖ καὶ πάλιν ἠλλάξε τὴν σὺνθεσὴν τοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ καὶ ἔγεινε τὸ Σύνταγμα Φρουριακοῦ Πυρ/κοῦ Θεσ/νίκης μὲ ἑπτὰ Πυρ/χτας.

Τέσσαρες ποῦ εἶχεν ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὴν Θεσ/νίκην καὶ τρεῖς νέας ὅταν ξαναγύρισεν. Αἱ ὀδοὶ ἦσαν ἡ ἀνταμοιβὴ τοῦ διὰ τὴν ὁρμ-

σιν του εις τον Αγωνα των Τούρκων, διότι ησαν κατ αι δύο λαφυ-
ρα Τουρκικα των 7,5 κατ η τρίτη Βουλγαρικη δειδοβδλων των 120
ποδ ήχιαλωτσοθη εις το Δεμτρ Ισδρ.

Όταν εξαράχθησαν κατόπιν τα Έλληνοβουλγαρικα σθνορα, δλοδολι-
ρον το Συντάγμα Φρουριακου Πυρ/κου, διεμοιράσθη εις όλα τα δχυ-
ρά της γραμμής των συνόρων μας.-

Την αδήνη εποχήν, ήτοι το 1914 εδημιουργείτο κατ το άλλο
Συντάγμα Φρουριακου Πυρ/κου εις την Καβάλλαν κατ τοϋτο με πυροβό-
λα εκ λαφύρων κατ Ναυτικα άκατάλληλα δια τα πλοια ως βραδυβδλα *
κατ μικροϋ βεληνεκοϋς.

Η περι τα τέλη του έτους τοϋτου οργάνωσις 2 Συνταγματων
Φρουριακου Πυροβολικου κατ κατανομή ειχεν ως εξής:

Κατ' αρχήν τα Συντάγματα ταϋτα ύπαγόμενα εις τας Διοικήσεις
Φρουριων Θεσσαλονίκης ή Καβάλλας *πετελοϋντο από Αδχοϋς Φροθρια-
κοϋς ή τοιοϋτων έπακτων δχυρώσεων, καταναμημένους εις τα δχυρά
άτινα περις τα τέλη του 1914 ησαν έτοιμα.-

Του Συντάγματος Θεσσαλονίκης

δ 1ος	Αδχος	με	άποσπασμα	εις	τα	δχυρά	Δοβδ-Τεπέ
δ 2ος	"	"	"	"	"	"	Φαιδν Πέτραν
δ 3ος	"	"	"	"	"	"	Ροϋπελ
δ 4ος	"	"	"	"	"	"	Αίσσε-Στάρτιτσα
δ 5ος	"	*Επακτων	εις	Καραμπουρνου	κ.λ.π.	με	άποσπασμα εις Χίον κατ Μυτιλήνην.

Του Συντάγματος Καβάλλας

././.

ὁ 1ος Ὀχυρὸς εἰς Ὀχυρὸν Τουλουμπάρ
ὁ 2ος " " " " Ηπουκίων
ὁ 3ος " " " " Ἰντζές

Τὰ Ὀχυρὰ αὐτὰ ἀπετέλουν συγκροτήματα ἐκ διαφορῶν Ὀχυρῶν τῆς περιφερείας ἵτινα συνδέθησαν διὰ πυρῶν μεταξὺ των ἀπετέλουν ἐν συνεχείᾳ πρὸς ἄλληλα τῆς διαδοχικῆς γραμμῆς ὀνασχέσεως τῶν συνόρων μας πρὸς τὴν Βουλγαρίαν.

Εἰς τὸ Φρούριον Καβάλλας ὑπῆγοντο ἐκτός τῶν ἄνω καὶ δευτέρᾳ γραμμῆ Ὀχυρῶν ἐξ ἐπακτίων καὶ φρουρικῶν ὀργανώσεων ἐν εἴδει πετρίλου περιβάλλουσα τὴν πόλιν τῆς Καβάλλας καὶ ἀσφαλίζουσα αὐτὴν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

Ταῦτα ἦσαν τὰ Ὀχυρὰ τῆς Δευτῆς Ἰμμοῦ, τὰ ὑπὸ στοιχεῖα Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Ὀχυρὸν Η: παρὰ τὸ Μαντέμ Τσιφλίκι, Ὀχυρὸν Θ: παρὰ τὸ Πράβιον, Ὀχυρὸν Ι παρὰ τὸ Κέναλι, Ὀχυρὸν Κ καὶ Λ καὶ τὰ Ὀχυρὰ ἔνω καὶ κάτω Καλαμίσσας.

Ταῦτα συνεκροτοῦν τμήματα, εἰς ἃ ὑπῆγοντο ἀναλόγως τῆς γειτνιάσεως αὐτῶν 2-4 Ὀχυρὰ. Ἐκαστὸν Ὀχυρὸν διέθετε ἑδία μέσα ὀπερασπίσεως τοποθετημένα ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εἰρήνης, ταῦτα εἰς ἀποτελοῦντο ἀπὸ πυροβόλα διαφόρων διαμετρημάτων τῶπων κλπ. Πολυβόλα-συρματοπλέγματα, χειροβομβίδας.

Ἴνα λάβωμεν μίαν εἰδῆσαν τῶν μέσων ὀμῆνης τῶν Ὀχυρῶν τοῦ ἑλικιοῦ πυροβολικοῦ ὀπερ διέθετον καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Φρούρικῶν μας Συνταγμῶτων ἀναφέρομεν τὴν σύνθεσιν τῶν τελευταίων Ὀχυρῶν τῆς πόλεως Καβάλλας.

Είς τὰ ὄχυρά ταῦτα διατίθεντο Ἀξιωματικοὶ 29 Λοχταὶ 48
Ἀσκανεῖς 60 Ἐλάται 61 Πυροβολικταὶ 349.

1ον Τμήμα ὄχυρῶν περιλαμβάνει:

Ἄξυρῶν Α' Διέθετε 2 ταχυβόλα τῶν 7,5 2 βραδυβόλα τῶν 8,7
" Β' " 4 ναυτικά τῶν 170 2 ταχυβόλα τῶν 75
" Γ' " 2 βραδυβόλα τῶν 8,7

Ἀξιωματικοὶ 5 ἄνδρες τὸ ὅλον 105

2ον Τμήμα περιλαμβάνει:

Ἄξυρῶν Δ' 2 ταχυβόλα 7,5 καὶ 2 βραδυβόλα 8,7
" Ε' 2 " 7,5 καὶ 2 " 8,7
" Ε₁ 2 βραδυβόλα 8,7

Ἀξιωματικοὶ 4 ἄνδρες 70 μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀπαξιωματικοὶ πέντε
τοῦ Ναυτικοῦ.

3ον Τμήμα

Ἄξυρῶν Λ=2 ταχυβόλα 7,5 καὶ 2 βραδυβόλα 8,7
" Ζ=2 ναυτικά 120 καὶ 2 ταχυβόλα 7,5
" Η=4 " 150 καὶ 2 " 7,5
" Η₁=2 ταχυβόλα 7,5 καὶ 2 βραδυβόλα 7,5

Ἀξιωματικοὶ 7 ἄνδρες 137

4ον Τμήμα

Ἄξυρῶν Θ=2 ταχυβόλα 7,5 καὶ 2 βραδυβόλα 8,7
" Ι= 2 βραδυβόλα 8,7 καὶ 2 ταχυβόλα 7,5
" Κ= 2 Ναυτικά 150

Δξιματικός 4 Άνδρες 7#.

5ον Τμήμα

Όχυρον Ι= 2 Πολιορκιτικά 1,05 κατ 2 πολιορκιτικά κατ 120

" 2= 4 ταχυβόλα 7,5

" 3= 4 ταχυβόλα 7,5

Δξιματικός 5 Άνδρες 87

6ον Τμήμα Επακτικού Όχυράσεως

Όχυρον Λευκής " Αίμου

" " Άνω Καλαμίτσας

" " Κάτω Καλαμίτσας.

} με πυροβόλα ναυτικού.

Δξιματικός 3. " Άνδρες 69

Διά
τιν ἀντιβείων
το III/A Γραφείον Δ.Ι.Σ

Αμύρα